

PROFESE KNIHOVNÍK

Sborník z mezinárodní odborné
knihovnické konference konané
dne 9. června 2016
v Regionální knihovně Karviná

ÚVOD

Ve čtvrtek 9. 6. 2016 hostila Regionální knihovna Karviná odborníky, kteří přednášeli na mezinárodní knihovnické konferenci „Profese knihovník“. Konference přinesla knihovnické a informační veřejnosti pohled na profesi knihovníka ve 21. století, vzdělávací instituce a profesní organizace, představila knihovnu jako veřejnou službu a kulturní instituci, online systém pro správu šedé literatury, kompetenční profily v Městské knihovně v Praze, systém vzdělávání dospělých v Knihovně města Ostravy, uplatnitelnost absolventů knihovnictví v praxi, budoucnost oboru knihovnictví, knihovnické profese v Národní soustavě povolání a knihovnické kvalifikace v Národní soustavě kvalifikací ve Slovenské republice.

Mezinárodní knihovnické konference „Profese knihovník“ se zúčastnili odborníci z Polska, Slovenska a Česka, kteří představili své pohledy na knihovnickou profesi v blízké budoucnosti.

Přednášky byly rozděleny tematicky do dvou bloků, dopolední blok moderovala paní ředitelka Regionální knihovny Karviná PhDr. Halina Molinová, odpolední blok moderovala PhDr. Marie Šedá z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě.

Pozvání přijali a své příspěvky na konferenci přednesli PhDr. Roman Nogol, MPA - tajemník magistrátu statutárního města Karviná; Mgr. Roman Giebisch, Ph.D. z Knihovnického institutu Národní knihovny České republiky; Bc. Filip Hrazdil - vedoucí Centra vzdělávání Knihovny města Ostravy; PhDr. Libuše Foberová, Ph.D. z Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě; doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D. - informační specialista a vysokoškolský pedagog; Mgr. Jana Hrdličková – vedoucí personálního oddělení v Městské knihovně v Praze; Ing. Silvia Stasselová – generální ředitelka Univerzitní knihovny v Bratislavě a Mgr. Ján Grman, PhD. – ředitel společnosti SVOP, s. r. o. a vysokoškolský profesor.

Z pracovních důvodů se konference nemohla zúčastnit Dr. Edyta Bezzubik – Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku, její příspěvek přednesla Marcela Wierzoń z Regionální knihovny Karviná.

Konference se také zúčastnili čelní představitelé statutárního města Karviné – náměstek primátora pan Karel Wiewiórka a vedoucí odboru rozvoje Ing. Martina Šrámková. Z knihovnických osobností to byl PhDr. Ladislav Kurka, který působí v Městské knihovně v Praze.

Ze zahraničních hostů přijaly pozvání Mgr. Monika Lopušánová - ředitelka Úseku knižničních činností Univerzitní knihovny v Bratislavě, ředitelka Miejskiej Biblioteki Publicznej w Cieszynie paní Iza Kula a ředitelka Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jastrzębiu-Zdroju paní Maria Kucharska.

Konference se zúčastnili knihovníci z veřejných i vysokoškolských knihoven, zřizovatelé i studenti, kteří se měli možnost seznámit s problematikou knihovnické profese, se zajímavými a přínosnými trendy knihovnické profese. Celkem se mezinárodní knihovnické konference Profese knihovník zúčastnilo 65 posluchačů.

Mezinárodní knihovnická konference „Profese knihovník“ se uskutečnila za finanční podpory Moravskoslezského kraje, statutárního města Karviné (Fond primátora), Technických služeb Karviná a. s. a SVOP, spol. s r. o. – Mgr. Ján Grman, PhD.

Webové stránky konference: <http://konference.rkka.cz/>

*Za obsahovou a věcnou správnost jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři.
Text příspěvků neprošel jazykovou korekturou.*

»	ÚVOD	&
»	Dr. EDYTA BEZZUBIK	7
	Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku Název příspěvku: Úvahy o situaci profesionálních knihovníků v Polsku / Rozważania o sytuacji zawodowej bibliotekarki w Polsce	
»	Ing. SILVIA STASSELOVÁ	18
	generální ředitelka Univerzitní knihovny v Bratislavě, předsedkyně Spolku slovenských knihovníků a knihoven Název příspěvku: Národní soustava povolání a knihovnické profese ve Slovenské republice	
»	PhDr. LADISLAV KURKA	52
	Městská knihovna v Praze Název příspěvku: Profese	
»	Mgr. JANA HRDLIČKOVÁ	55
	vedoucí personálního oddělení v Městské knihovně v Praze Název příspěvku: Kompetenční modely – moderní nástroj pro efektivní řízení lidských zdrojů v organizaci	
»	Bc. FILIP HRAZDIL	58
	vedoucí Centra vzdělávání Knihovny města Ostravy Název příspěvku: Vzdělávání dospělých v Knihovně města Ostravy	
»	PhDr. LIBUŠE FOBEROVÁ, Ph.D.	63
	Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě Název příspěvku: „Mladá krev“ v knihovnách	
»	doc. PhDr. RICHARD PAPIK, Ph.D.	77
	informační specialista a vysokoškolský pedagog Název příspěvku: Perspektivy oboru knihovnictví: Budoucnost profese, knihoven, informačních institucí a studijních oborů spojených s knihovnictvím?!	
»	Mgr. JÁN GRMAN, Ph.D. – Mgr. PAVOL ŠPÁNI – Mgr. HANA RÁ CZOVÁ	81
	Název příspěvku: GreyBiblib – online systém pre správu šedej literatúry	
»	FOTOGALERIE	89

PARTNEŘI

Mezinárodní knihovnická konference „Profese knihovník“ se uskutečnila za finanční podpory Moravskoslezského kraje, statutárního města Karviné (Fond primátora), Technických služeb Karviná a. s. a SVOP, spol. s r.o.
– Mgr. Ján Grman, PhD.

Mgr. Ján Grman, PhD.

Rozważania o sytuacji zawodowej bibliotekarzy w Polsce

Zanim rozpocznę omawianie sytuacji zawodowej bibliotekarzy w Polsce, należałoby zadać sobie pytanie: Czy w Polsce istnieje środowisko bibliotekarzy? „Problem bibliotekarzy i ich środowiska jest bardzo rozległy (...)”¹. Pracując w bibliotece, szybko można się zorientować, że zawód bibliotekarski nie należy, zwłaszcza w Polsce, do profesji uprzywilejowanych. Fakt ten determinują niskie płace, ograniczone możliwości awansu, a co za tym idzie brak należytego prestiżu w społeczeństwie. Biblioteki są postrzegane jako instytucje o niskim stopniu ważności, zaś ludzie trafiający do zawodu jako mało aktywni, a przez to mało dostrzegalni. Wszystkie badania, dotyczące struktury grup zawodowych w Polsce wskazują na braki w postrzeganiu bibliotekarzy jako grupy zawodowej, co najwyżej mówi się o liczbie bibliotek i księgozbiorze. Autorzy badań, dotyczących prestiżu różnych grup zawodowych, nawet nie uwzględniają w nich bibliotekarzy, prezentują natomiast takie zawody jak: adwokaci, sprzątaczkę, agenci ubezpieczeniowi, tokarze, maklerzy i gońcy². Tymczasem dane GUS wskazują, że w Polsce na stanowiskach bibliotekarskich pracowało w 2014 r. 16 198 osób³.

W obecnych czasach, dążenie do przedstawienia biblioteki jako centrum informacji i aktywizacji społeczności lokalnej, a także interdyscyplinarnego miejsca kultury, nie jest możliwe bez aktywności bibliotekarzy oraz bez poszukiwania i stosowania przez nich nowych rozwiązań⁴. Od bibliotekarzy wymaga się coraz większej wiedzy i umiejętności praktycznych, a jednocześnie Europa wymusza znajomość języków obcych i nie-

stanne dokształcanie się. Pomimo tego, że bibliotekarze w dużej części to ludzie wykształceni, potrafiący „oswoić” współczesne technologie informacyjne, to jednak nie potrafią oni wykorzystać posiadanych informacji w celu budowy nowego wizerunku medialnego, czy też promowania się w prasie, radiu i telewizji lokalnej.

W powszechnym pojęciu zawód bibliotekarza wciąż pozostaje zajęciem spokojnym, a nawet nudnym miejscem pracy, niewymagającym wcale specjalistycznego wykształcenia⁵. Nieobce jest w literaturze pojęcie „broker informacji”, ale na pytanie: Co myśli zwykły, przeciętny obywatel kiedy słyszy hasło bibliotekarz? Słyszysz: „(...) zakurzony, cichy człowieczek przewracający z nudów poźółtkę kartki nikomu niepotrzebnych katalogów lub czytający kolejny kryminał”⁶. W społeczeństwie postrzegani jesteśmy jako osoby wykonujące zawód nudny, łatwy, nie przynoszący satysfakcji oraz nie dający możliwości zrobienia kariery. Wynika to z braku uznania finansowego oraz przypadkowego zatrudnienia. Cechy te, przypisywane przez społeczeństwo, mają wpływ na budowę struktury zawodowej. Prestiż i gratyfikacja zawodowa są dla społeczeństwa określeniem jakości i poziomu naszego zawodu. Znajomość wartości, jakie niesie ze sobą zawód bibliotekarza jest elementem napędowym zmian negatywnego wizerunku, ponieważ dla społeczeństwa miernikiem jakości i poziomu zawodu jest prestiż i gratyfikacja zawodowa.

¹ B. Warzachowska: *Czy istnieje środowisko bibliotekarzy?* - glos w dyskusji. „EB1B” 1999:01 [kwiecień]. Tryb dostępu: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib01/warzach.html> [marzec 2016].

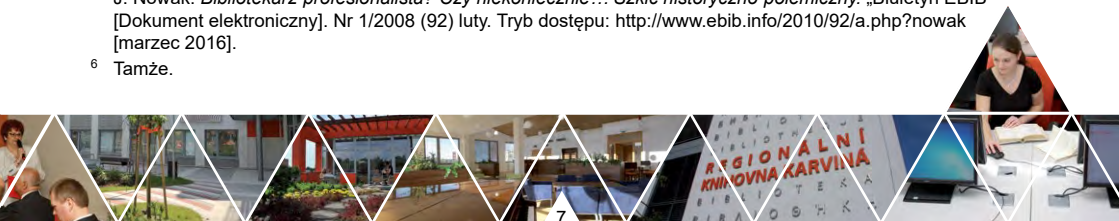
² D. Crygrowski: *Bibliotekarze w elicie zawodów społeczeństwa postindustrialnego - życzenie czy pewność*. W: *Bibliologia, biblioteki, bibliotekarze*. Warszawa 2005, s. 162-163.

³ Raport: *stan bibliotek w Polsce w 2014 r.* Tryb dostępu: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2015/10/raport-stan-bibliotek-w-polsce-w-2014.html> [marzec 2016].

⁴ B. Cywińska: *Kiedy w kasie pusto..., czyli czerwona plachta na bibliotekarza...* „Poradnik Bibliotekarza” 2007, nr 5, s. 17-19.

⁵ J. Nowak: *Bibliotekarz-profesjonalista? Czy niekoniecznie... Szkic historyczno-polemiczny*. „Biuletyn EBIB” [Dokument elektroniczny]. Nr 1/2008 (92) luty. Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2010/92/a.php?nowak> [marzec 2016].

⁶ Tamże.

Niestety, o takim obrazie bibliotekarza w społeczeństwie decyduje kiepska sytuacja materialna zarówno bibliotekarzy, jak i samych bibliotek, a także negatywny stosunek samych bibliotekarzy do wykonywanego przez siebie zawodu. Jakże często, na pytanie o zawód odpowiadamy bardzo cicho: pracuję w bibliotece. Paradoksalnie nie oznacza to, że nie lubimy swojego zawodu. Dodatkowym elementem, umniejszającym znaczenie środowiska bibliotekarskiego są głęboko zakorzenione w umysłach – również samych bibliotekarzy – ramowe struktury podziału na bibliotekarzy szkolnych, publicznych i naukowych. Uważam, że ma to wpływ na brak jedności środowiska bibliotekarskiego, a przecież nie chodzi o to, żeby dzielić, lecz aby zjednoczyć nasze środowisko. W tym miejscu pragnę zaznaczyć, iż podział ten w dużym stopniu wynika ze sposobu i form finansowania bibliotek.

A czy jest możliwe zrobienie kariery w bibliotece? Większość bibliotekarzy uważa, że w polskich realiach jest to w zasadzie niemożliwe. Procentowo uważa tak więcej bibliotekarzy z biblioteki akademickiej aniżeli z biblioteki publicznej. Nawijając do zagadnienia kariery w bibliotekarstwie jedna z uczestniczek badań stwierdziła: „Kariery w bibliotece w pełnym tego słowa znaczeniu jest niemożliwa. Można tylko mówić o satysfakcji zawodowej”. Tak więc satysfakcja z wykonywanej

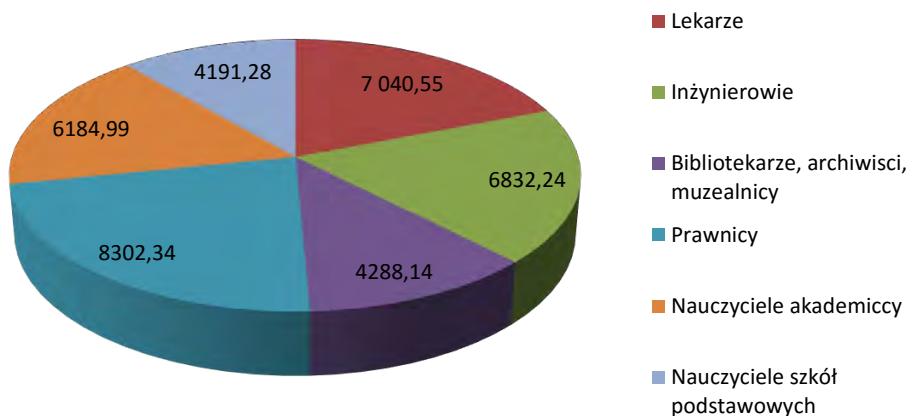
pracy staje się ważnym aspektem związanym nie tylko z karierą, ale przede wszystkim z realizacją swoich zawodowych wyzwań i życiowych powołań.

W 2005 roku ukazał się artykuł Grażyny Bilskiej pt. Satysfakcja zawodowa bibliotekarzy – wyniki sondażu. Autorka przedstawiła badanie, które miało na celu rozpoznanie czynników wpływających na zadowolenie bibliotekarzy oraz mających negatywny wpływ na ich satysfakcję. Respondentami byli bibliotekarze, którzy odpowiedzieli na ankietę zamieszczoną na stronie „Elektronicznego Biuletynu Bibliotekarza” (EBIB). Według ankiet przeprowadzanych wśród pracowników bibliotek wszystkich szczebli, na brak satysfakcji zawodowej głównie wpływ mają:

- niskie płace w stosunku do obowiązków i umiejętności, niesprawiedliwe traktowanie pracowników w wynagradzaniu, niskie premie, nepotyzm, niedocenywanie przez przełożonych, brak możliwości awansu i rozwoju zawodowego;

- brak szacunku dla zawodu bibliotekarza, niedocenywanie działalności bibliotekarzy przez władze samorządowe i brak zrozumienia potrzeb bibliotek⁷.

Problem niskich wynagrodzeń jest więc najważniejszym czynnikiem mającym wpływ na brak satysfakcji z wykonywanej pracy.

Wykres 1. Przeciętne wynagrodzenie w grupie specjalistów według GUS w Polsce (brutto w zł)

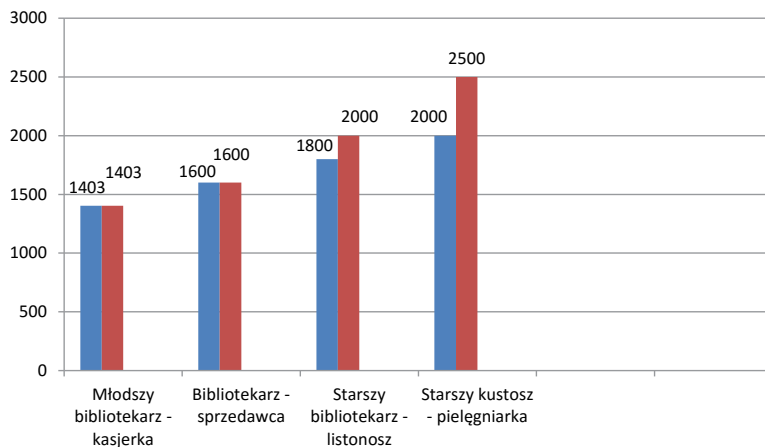
⁷ G. Bilska, *Satysfakcja zawodowa bibliotekarzy – wyniki sondażu*, „Poradnik Bibliotekarza” 2005, nr 7/8, s. 3-9.

Teraz chciałabym się odnieść do danych umieszczonych w „Strukturze wynagrodzeń według zawodów w październiku 2014 roku” wydanej przez GUS. Jako kategorię odniesienia wybrałam Klasyfikację zawodów i specjalności. Zostaliśmy zakwalifikowani do grupy specjalistów. Jak widać na przedstawionym wykresie, wśród przedstawicieli tej kategorii, jesteśmy wśród najmniej zarabiających. Oczywiście zdaję sobie sprawę z tego, że przedstawione dane nie są do końca miarodajne. Związane jest to z tzw. uśrednionym wynagrodzeniem brutto.

W lutym 2008 roku dziennikarze „Kuriera Porannego” przeprowadzili wśród Białostoczan wykonujących różne zawody, z różnym stażem pracy, anonimowe badania. Z uzyskanych danych wynika, że bibliotekarze należą do jednej z najgorzej opłacanych grup zawodowych⁸. W 2014 roku średnia zarobków (na rękę) wynosiła od 1360, 98 zł (młodszy bibliotekarz) do 1900 zł. Osoba z 17-letnim stażem pracy w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie dostawała 1483,75 zł.

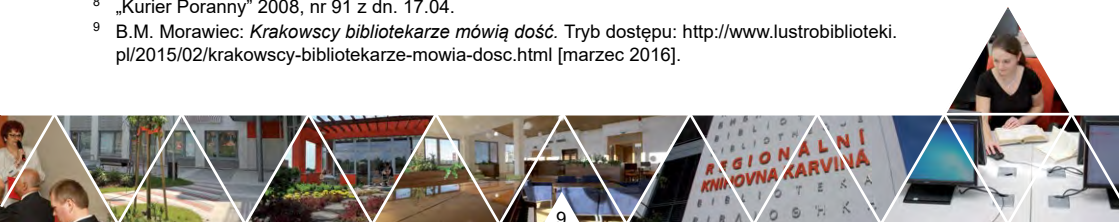
Jeszcze ciekawiej wygląda sytuacja starszego kustosa (19 lat stażu) i starszego bibliotekarza (38 lat stażu) – tu zarobki wychodzą 1867,58 zł. Zapewne zależne jest to od wykształcenia obu pracowników, jednak staż za wysługę lat jest adekwatny⁹. Jest to porównywalne z wynagrodzeniem listonosza lub sprzedawcy, a zarazem rozbieżne z danymi GUS, według których średnia wynagrodzenia bibliotekarzy wyniosła w 2014 roku – 4288,14 zł brutto, co daje na rękę 3042 PLN. Problem w tym, że w grono pracowników wlicza się także kierowników i dyrekcję, których wypłaty są o kilka tysięcy wyższe. Sytuacja ta w każdej bibliotece wygląda inaczej. Najlepiej zarabia się w bibliotekach szkolnych, najmniej w publicznych. Najlepiej mają najwyższe postawieni: dyrekcja i kierownicy. Najgorzej najniższej stojący, czyli osoby które tak naprawdę najwięcej pracują, a często są pomijane i zapomniane.

Wykres 2. Zestawienie porównawcze zarobków bibliotekarzy z innymi kategoriami zawodowymi w Polsce (netto w zł)

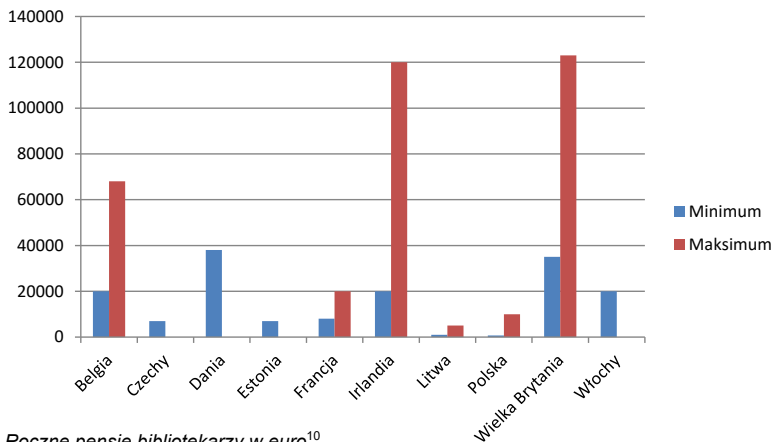
⁸ „Kurier Poranny” 2008, nr 91 z dn. 17.04.

⁹ B.M. Morawiec: *Krakowscy bibliotekarze mówią dość*. Tryb dostępu: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2015/02/krakowscy-bibliotekarze-mowia-dosc.html> [marzec 2016].

W swojej analizie uwzględniłam również zarobki bibliotekarzy w krajach Unii Europejskiej. Powołuję się na dane dotyczące bibliotek akademickich, ponieważ tylko do takich dotarłam. Przetoczę wyniki badań zamieszczone w 1 numerze „Przeglądu Bibliotecznego” z 2007 roku „Wysokość wynagrodzenia bibliotekarzy

zależna jest, podobnie jak pracowników innych zawodów, od zajmowanego stanowiska. (...) Wyraźnie widać, że najniższe wynagrodzenie otrzymują bibliotekarze byłych krajów socjalistycznych”. Najwięcej zarabiają bibliotekarze brytyjscy - ponad 120 tys. euro rocznie.

Wykres 3. Roczne pensje bibliotekarzy w euro¹⁰.

Obok niskich zarobków daje się również zauważyć ograniczanie aktywności młodych pracowników, nie liczenie się z ich pomysłami i opiniami, hamowanie inicjatyw i kreatywności. Pasywność przełożonych i starszych wiekiem kolegów ma negatywny wpływ na młodych bibliotekarzy, zniechęca do pracy i zawodowego rozwoju. Brak sprecyzowanych kryteriów, warunkujących awans oraz przyznawanie nagród, likwiduje motywację. To wszystko powoduje brak uznania społecznego.

Wydaje mi się, że skoro potrafimy określić problemy nurtujące nasze środowisko, to powinniśmy znaleźć odpowiedni sposób ich rozwiązania. Sprawa nie jest prosta, ale jeżeli my sami nic nie będziemy robić w kierunku zmiany obecnej sytuacji, to nikt nam w tym nie pomoże. Problemy bibliotek i bibliotekarzy nie

znajdują się w polu widzenia polityków, przestają być przedmiotem kontroli parlamentarnej i trafiają w ręce niekompetentnych urzędników. Wpływ na taki stan rzeczy ma brak lobbingu wywierającego nacisk na decydentów, od których zależy realizacja celów działalności bibliotek oraz poprawa wizerunku zawodowego bibliotekarza. To zaniedbanie wraz z niedostatecznym wsparciem państwa, brakiem koordynacji podejmowanych inicjatyw i działań oraz ogólnokrajowych planów rozwojowych, wpływa na coraz większą niewiarę bibliotekarzy w możliwość poprawy ich sytuacji zawodowej, głównie wynagrodzenia¹¹.

Mimo szerokiego spektrum obowiązków i konieczności ciągłego kształcenia się, zawód ten jest wciąż niedoceniany o czym świadczy jego deregulacja. W lipcu 2013 roku prezydent RP podpisał Rządowy projekt

¹⁰ „Przegląd biblioteczny” 2007, nr 1, s.79.

¹¹ J. Wolosz: *Biblioteki w społeczeństwie polskim „Bibliotekarz”* 2008, nr 1, s. 2-6.

deregulacji 49 zawodów. Celem ustawy jest redukcja ograniczeń związanych z dostępem do niektórych zawodów. Na liście zawodów objętych deregulacją znalazł się też zawód bibliotekarza. Co to oznacza? Obniżenie rangi zawodu. Nie trzeba już mieć kwalifikacji, żeby pracować jako bibliotekarz. Sprawa ta wywołała skrajne emocje wśród bibliotekarzy. „Uwolnienie” zawodu bibliotekarskiego budzi szczególne obawy wśród pracowników zatrudnionych w bibliotekach naukowych, gdyż ma ułatwić dostęp do stanowisk dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej poprzez ustanowienie warunków jakie powinien spełniać kandydat na poziomie statutu uczelni, a nie jak do tej pory w rozporządzeniu ministra nauki i szkolnictwa wyższego.

Znacznie mniejszy oddźwięk w środowisku miały zmiany zasad awansu zawodowego pracowników bibliotecznych w grupie tzw. służby bibliotecznej wprowadzone Rozporządzeniem MNiSW z dnia 11 grudnia 2013 roku¹². Zmiany dotyczą rezygnacji z wymogu studiów podyplomowych z zakresu bibliotekoznawstwa dla osób, które nie mają studiów I lub II stopnia na kierunkach bibliotekoznawstwo i informacja naukowa oraz rezygnacji z obowiązku odbywania praktyk zawodowych przy awansie na stanowiska starszego bibliotekarza i kustosa. Ich celem jest dążenie do zrównania wymagań na stanowiskach bibliotekarskich z innymi stanowiskami w szkolnictwie wyższym. Zmiany dotyczą dużej liczby osób zatrudnionych w bibliotekach, a ich konsekwencje mogą być znaczące, gdyż upraszczają awans zawodowy. Budzi to w środowisku niepokój o zachowanie standardów jakości pracy oraz wywołuje dyskusje nad warunkami awansu zawodowego¹³.

Oba rozporządzenia mają „destrukcyjny” wpływ na naszą grupę zawodową. Profesja bibliotekarska to nie tylko realizacja wielu obowiązków i zadań, ale

również pewnego rodzaju misja związana z odpowiedzialnością za rozwój i funkcjonowanie społeczeństwa. Mimo dużego znaczenia pracy bibliotekarza, prestiż tego zawodu wciąż nie jest wysoki. Deregulacja może jeszcze bardziej ten prestiż obniżyć.

Czy jest sens zmieniać obecny stan rzeczy? Czy jest taka potrzeba i czy w ogóle istnieje taka możliwość? Odpowiedź na tak postawione pytanie jest jednoznaczna. Oczywiście takie zmiany nie są proste. Wymagają przemian systemowych, związanych zarówno z gratyfikacją finansową, jaki kryteriami warunkującymi awans oraz przyznawanie nagród. Wszystkie te czynniki są bardzo istotne dla jednostki wykonującej określone zadania, wynikające z jego pracy zawodowej. Taki system powoduje, że pracownik ma większą motywację, a dodatkowo podnosi prestiż zawodu w oczach społeczeństwa. Myślę, że takie sprecyzowanie jest konieczne i może pomóc w zlikwidowaniu zatrudniania w bibliotekach osób przypadkowych, bez odpowiednich kwalifikacji. Jako grupa zawodowa powinniśmy nauczyć się kreowania pozytywnej aury wokół bibliotekarstwa i na ile jest to możliwe, sterowania tym procesem. Powinno nam się udać z jednego, jakże oczywistego powodu – bibliotekarz to przecież nieuleczalny optymiści, który nawet w najtrudniejszych, najbardziej dramatycznych sytuacjach potrafi znaleźć pozytywne strony.

Jak już podkreślałam wcześniej, jedną ze słabości naszego środowiska jest brak zwartej zawodowo wspólnoty. Codziennością są podziały, nieuzasadnione ambicje, niechęć oraz brak porozumienia. Ma to ogromny wpływ na stan bibliotekarskiego ruchu zawodowego. Tylko nieliczni pracownicy należą do powstałego w 2009 roku Związku Zawodowego Bibliotekarzy i Pracowników Bibliotek „Bibliotekarze Polscy”¹⁴ oraz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, a przecież powstanie ZZBiP miało na celu konsolidację środowiska bibliotekarskiego. Obecnie jest to jedyny związek

¹² Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej. Tryb dostępu: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001571> [marzec 2016].

¹³ J. Stępnia, *Krótką drogą awansu zawodowego pracownika biblioteki*, „Biuletyn EBIB” nr 3 (157a)/2015. Tryb dostępu: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/viewFile/344/507> [marzec 2016].

¹⁴ Tryb dostępu: <http://www.zzbp.org> [marzec 2016].

zawodowy w kraju, który gromadzi specjalnie pracowników polskiego bibliotekarstwa. Jednym z najważniejszych wydarzeń w życiu Związku było przystąpienie do struktur Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych w Warszawie. Stało się to na podstawie Statutu Związku oraz jednomyślnie przegłosowanej uchwały Zarządu w dniu 3 grudnia 2011 roku.

W latach 2009-2013 Związek wielokrotnie składał opinie i protesty w żywotnych sprawach środowiska. Zabierał głos w sprawie uprawnień urlopowych bibliotekarzy oraz deregulacji zawodu bibliotekarza. Składał

protesty przeciwko takim projektom zmian ustaw, które znosiłyby zakaz łączenia bibliotek różnych typów, przeciwko zwolnieniu 22 pracowników Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu, zaś ostatnio (w marcu 2013) opracowane zostało stanowisko ZZBiPB w sprawie wymiaru urlopu bibliotekarzy w świetle Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2013. W ogólności, Związek dokładał wielu starań, by gromadzić informacje o położeniu zawodowym bibliotekarzy i dzielić się opiniami ze wszystkimi zainteresowanymi.

Dr. EDYTA BEZZUBIK

Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku *Préklad: PhDr. Halina Molinová*

Úvaha o profesní situaci knihovníků v Polsku

Než vás seznámím s profesní situací knihovníků v Polsku, je na místě otázka, zda vůbec v tomto státě nějaká profesní skupina knihovníků existuje? „Problém knihovníků a jejich profesní skupiny je velmi rozsáhlý (...)“¹. Být zaměstnán v knihovně znamená rychlé uvědomění si, že knihovnická profese nepatří, zvláště v Polsku, k profesím zvýhodněným. Tento fakt určují nízké platy, omezené možnosti kariérního postupu, což s sebou přináší nedostatečnou prestiž ve společnosti. Knihovny jsou chápány jako méně významné instituce, knihovníci jako málo aktivní a neviditelní. Všechny výzkumy týkající se struktury profesních skupin v Polsku upozorňují na absenci knihovníků jako jedné z profesních skupin, nanejvýš se hovoří o počtu knihoven a fondech. Autoři výzkumů zaměřených na prestiž různých profesních skupin vůbec neberou zřetel na knihovníky, prezentují zato jiné profese, např. advokáty, uklízečky, pojišťovací agenty, obráběče, makléře apod.² Hlavní statistický úřad udává, že v roce 2014 pracovalo v Polsku na knihovnických postech 16 198 osob³.

V současné době snaha o představení knihovny jako informačního a komunitního centra, jak rovněž interdisciplinárního kulturního místa, není možná bez aktivních knihovníků a jejich nových nápadů⁴. Na knihovníky jsou kladeny stále větší požadavky týkající se znalostí a praktických dovedností, sjednocená Evropa vyžaduje osvojení cizích jazyků a permanentní vzdělávání. Přestože knihovníci jsou z velké části vzdělaní lidé, kteří ovládají moderní informační technologie, přece nedokáží využívat získané informace pro tvorbu nového mediálního obrazu, nebo pro svou prezentaci v tisku, rozhlase a místní televizi.

Ve všeobecném povědomí společnosti zůstává profese knihovníka nadále klidnou činností, dokonce nudným pracovním místem, které vůbec nevyžaduje odborné vzdělání. V literatuře není cizí ani pojem „informační broker“, ale na otázku, co si myslí obyčejný člověk, když uslyší heslo knihovník? (...) zaprášený, tichý človíček, který znuděně obrací zažloutlé lístky katalogů, které nejsou k ničemu, anebo čte další detektivku⁵. Společnost nás hodnotí jako ty, kteří mají nudné,

¹ B. Warzachowska: *Czy istnieje środowisko bibliotekarzy?* - glos w dyskusji. „EB1B” 1999:01 [kwiecień]. Tryb dostępu: <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib01/warzach.html> [marzec 2016].

² D. Crygrowski: *Bibliotekarze w elicie zawodów społeczeństwa postindustrialnego - życzenie czy pewność. W: Bibliologia, biblioteki, bibliotekarze.* Warszawa 2005, s. 162-163.

³ Raport: *stan bibliotek w Polsce w 2014 r.* Tryb dostępu: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2015/10/raport-stan-bibliotek-w-polsce-w-2014.html> [marzec 2016].

⁴ B. Cywinska: *Kiedy w kasie pusto..., czyli czerwona płachta na bibliotekarza...* „Poradnik Bibliotekarza” 2007, nr 5, s. 17-19.

⁵ J. Nowak: *Bibliotekarz-profesjonalista? Czy niekoniecznie... Szkic historyczno-polemiczny.* „Biuletyn EBIB” [Dokument elektroniczny]. Nr 1/2008 (92) luty. Tryb dostępu: <http://www.ebib.info/2010/92/a.php?nowak> [marzec 2016].

⁶ Tamże.

jednoduché zaměstnání, nepřinášející žádnou satisfakci a navíc ani neumožňující získání kariérního růstu. Tento názor vyplývá z nízkého finančního ohodnocení a náhodné zaměstnanosti. Tyto vlastnosti vyplývající z názoru společnosti mají vliv na stanovení profesní struktury. Prestiž a finanční odměna jsou pro společnost měřítkem kvality a úrovně našeho povolání. Podvědomí o hodnotách, které s sebou profese knihovníka přináší, je hnacím motorem změny negativního obrazu, protože pro společnost je měřítkem kvality a úrovně profese prestiž a finanční ohodnocení.

Na tento obraz knihovníka ve společnosti má rozhodující vliv neutěšená materiální situace nejen knihovníků, ale i samotných knihoven, stejně tak jako negativní vztah samotných knihovníků ke svému povolání. Vždyť často na otázku týkající se našeho povolání velmi tiše odpovídáme: pracuji v knihovně. Paradoxně to neznamená, že své povolání nemáme rádi. Existuje další element, který snižuje význam knihovnického prostředí a je velmi hluboce zakořeněn v podvědomí – také samotných knihovníků – rámcová struktura, která knihovníky dělí na školní, veřejné a vědecké. Domnívám se, že to má dopad na nejednotnost knihovnického prostředí, a přece nejde o to, abychom se rozdělovali, ale o to, abychom v rámci naší profesní skupiny byli jednotní. Na tomto místě bych chtěla podotknout, že rozdělení je ve velké míře zapříčiněno způsobem financování knihoven.

A zda je možné udělat kariéru v knihovně? Většina knihovníků je toho názoru, že v polských podmínkách je to nemožné. Procentuálně tento názor zastávají

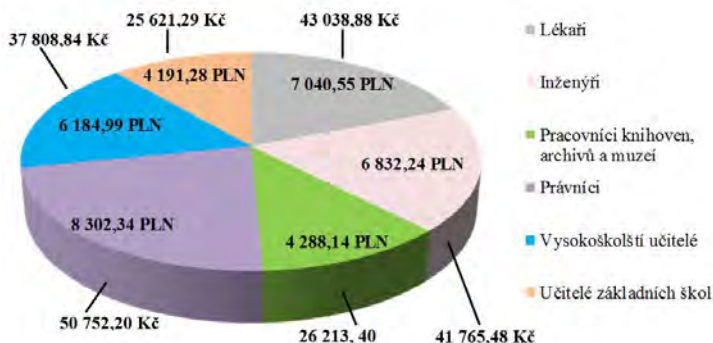
více knihovníci z vědeckých knihoven než z knihoven veřejných. V souvislosti s otázkou kariéry v knihovně poznamenala jedna z dotazovaných: „Kariéra v knihovně v přesném slova smyslu je nemyslitelná. Můžeme pouze hovořit o profesní satisfakci.“ Takže satisfakce z vykonávaného povolání se stává důležitým hlediskem spojeným nejen s kariérou, ale především s realizací svých profesních cílů a životního poslání.

V roce 2005 byl publikován článek Grażyny Biské pod názvem Profesní satisfakce knihovníků – výsledky průzkumu. Autorka v něm představila výsledky výzkumu, jehož podstatou bylo definování faktorů, které ovlivňují spokojenost knihovníků a faktorů, které mají na jejich satisfakci negativní vliv. Skupinu respondentů tvořili knihovníci, kteří vyplnili elektronický dotazník na stránkách „Elektronického bulletinu knihovníka“ (EBIB). Podle anket realizovaných mezi pracovníky knihoven všech úrovní má na profesní nespokojenost velký vliv:

- finanční ohodnocení neadekvátní k vyžadovaným povinnostem a schopnostem, nespravedlivé ohodnocení zaměstnanců, nízké prémie, preferování příbuzných a známých při zaměstnávání, absence náležitého ocenění nadřazenými, chybějící možnost kariérního postupu a profesního rozvoje

- nedostatečná úcta ke knihovnickému povolání, nedocení činnosti knihovníků samosprávou a nepochopení potřeb knihoven.

Problém nízkého finančního ohodnocení je proto nejdůležitějším faktorem, který má vliv na to, že knihovníci nepocítují uspokojení ze své práce.

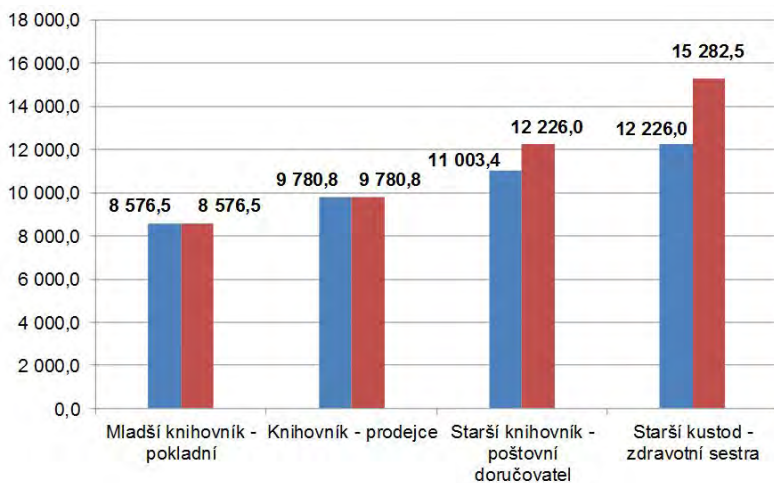
Graf 1- Průměrný plat ve skupině specialisté podle Hlavního statistického úřadu v Polsku (hrubého v ztl)

Ted' bych chtěla okomentovat údaje otištěné ve „Struktuře finančního ohodnocení podle profesí v říjnu 2014“, kterou vydal Hlavní statistický úřad. Jako vztažnou kategorii jsem zvolila *Klasifikaci profesí a specializací*. Byli jsme zařazeni do skupiny specialistů. Graf znázorňuje, že jako představitelé této kategorie jsme mezi nejméně vydělávajícími. Samozřejmě si uvědomuji, že představené údaje nejsou úplně směrodatné, ale odvíjejí se od průměrné hrubé mzdy.

V únoru 2008 provedli novináři „Kuriera Porannego“ anonymní průzkum mezi obyvateli Białegostoku s různými povoláními a délkou praxe. Ze získaných údajů jednoznačně vyplývá, že knihovníci patří k jedné z nejhůře ohodnocených profesních skupin⁶. V roce 2014 byl průměrný plat (čistého) od 1360,98 zł (začínající knihovník; 8 319,67 Kč⁷) do 1900 zł (11 614,7 Kč⁸). Pracovník se 17letou praxí v Krajské veřejné knihovně v Krakově pobíral plat 1483,75 zł (9 070,16 Kč⁹).

Ještě zajímavěji vypadá situace u staršího kustoda (19 let zaměstnání) a staršího knihovníka (38 let zaměstnání) – výdělky vycházejí na 1867,58 zł (11 416 Kč). Tato částka se odvíjí od vzdělání a praxe obou pracovníků¹⁰. Můžeme to srovnat s výdělkem poštovního doručovatele nebo prodejce, ale tyto údaje jsou v rozporu se statistickými údaji, podle nichž průměrná výplata v knihovně byla v roce 2014 – 4288,14 zł hrubého (26 213,4 Kč), což po zdanění dává 3042 zł čistého (18 595,75 Kč). Problém je, že do kategorie pracovníků jsou zařazeni vedoucí pracovníci a ředitelé, jejichž platy jsou o několik tisíc vyšší. Tato situace vypadá v každé knihovně jinak. Nejlépe vydělávají knihovníci ve školních knihovnách, nejméně v knihovnách veřejných. Nejvyšší jsou platy u top managementu. Paradoxem je, že nejhůře odměňovány jsou osoby, které vlastně nejvíce pracují a často jsou opomíjené a zapominá se na ně.

Graf 2. Porovnání platů knihovníků s jinými profesními kategoriemi v Polsku (čistá mzda v Kč)

⁶ „Kurier Poranny“ 2008, nr 91 z dn. 17.04.

⁷ přepočítáno dle kurzu ČNB dne 25. 5. 2016 – 1 PLN = 6,113 Kč

⁸ přepočítáno dle kurzu ČNB dne 25. 5. 2016 – 1 PLN = 6,113 Kč

⁹ přepočítáno dle kurzu ČNB dne 25. 5. 2016 – 1 PLN = 6,113 Kč

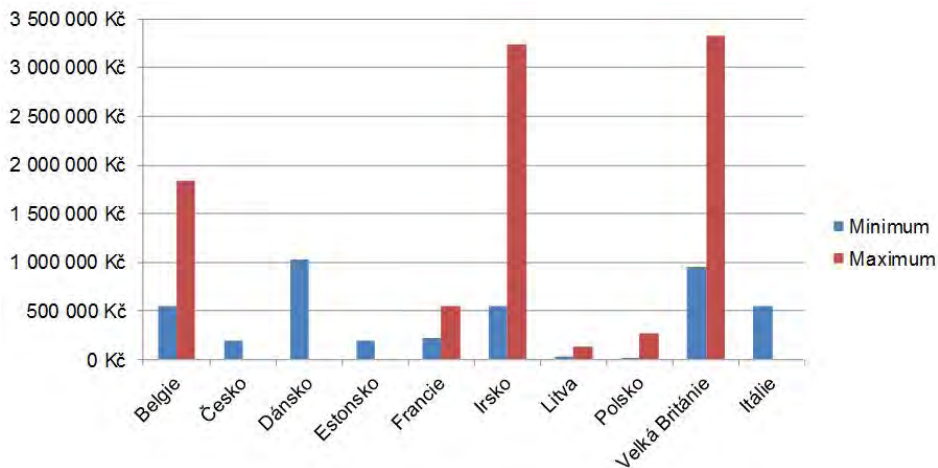
¹⁰ B.M. Morawiec: *Krakowscy bibliotekarze mówią dość*. Tryb dostępu: <http://www.lustrobiblioteki.pl/2015/02/krawscy-bibliotekarze-mowia-dosc.html> [marzec 2016].

Klasifikace funkcí z roku 2007	
Mladší knihovník	Maturita, ukončené středoškolské vzdělání (není nutné knihovnického zaměření), VŠ neknihovnického zaměření
Knihovnik	Středoškolské vzdělání
Starší knihovník	Ukončené knihovnické studium vysokoškolské magisterské; nejlépe 3 roky praxe
Starší kustod	Vzdělání vysokoškolské magisterské, případně doktorát, působí v oblasti bibliologie a informační vědy, účastní se zahraničních konferencí a publikuje

Ve své analýze jsem přihléla k platům knihovníků v členských státech EU. Odvolávám se na údaje z vysokoškolských knihoven, protože pouze tyto se mi podařilo získat. Uvedu výsledky výzkumu publikovaného v 1. čísle „Knihovnického přehledu“ z roku 2007 „Výše

platů knihovníků se odvíjí, podobně jako u zaměstnanců v jiných profesích od pracovního zařazení. (...) Je markantní, že nejnižší výplatu mají knihovníci v postkomunistických zemích.“ Nejvíce vydělávají britští knihovníci – více než 120 tisíc euro ročně (4 272 960 Kč¹¹).

Graf č. 3. Roční výdělků knihovníků v Kč¹².

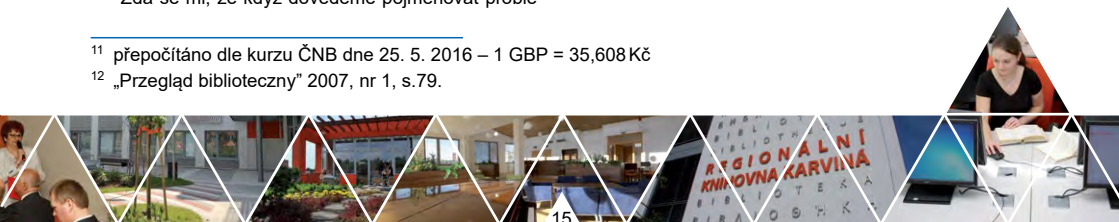
Vedle nízkých výdělků zde působí další faktory jako je omezování aktivity mladých zaměstnanců, ignorování jejich nápadů a názorů, brzdění jejich iniciativy a kreativity. Pasivita nadřízených a starších kolegů má negativní vliv na mladé knihovníky, znechucuje je a odrazuje od práce a profesního rozvoje. Absence definovaných kritérií, které podmiňují pracovní postup a náležitě odměňování, působí demotivačně. To vše má vliv na nízkou společenskou prestiž knihovníka.

Zdá se mi, že když dovedeme pojmenovat problé-

my sužující naši profesní skupinu, měli bychom najít vhodný způsob jejich řešení. Záležitost není jednoduchá, ale dokud my sami nebudeme podnikat kroky pro změnu současné situace, nikdo jiný nám v tom nepomůže. Problémy knihoven a knihovníků nejsou v hledáčku politiků, přestávají být pod kontrolou parlamentu a dostávají se do rukou nekompetentních úředníků. Vliv na tento stav věcí má chybějící lobbying na zřizovatele, kteří rozhodují o realizaci koncepce a cílů knihoven a zlepšení prestiže profese knihovníka. Toto

¹¹ přepočítáno dle kurzu ČNB dne 25. 5. 2016 – 1 GBP = 35,608 Kč

¹² „Przegląd biblioteczny” 2007, nr 1, s.79.

zanedbání společně s nedostatečnou podporou státu, chybějící koordinaci různých iniciativ a činností, jak rovněž celostátního plánu rozvoje, má vliv na prohlubující se nedůvěru knihovníků, pokud jde o možnost zlepšení profesní situace, zejména v oblasti růstu platu .

Přestože knihovníci plní široké spektrum úkolů včetně celoživotního vzdělávání, jedná se o povolání nedocenené, o čemž vypovídá jeho deregulace. V červenci 2013 prezident Polské republiky podepsal vládní dokument o deregulaci 49 povolání. Zmíněný zákon redukuje dosavadní rigorózní podmínky, které bránily vykonávání některých profesí. Na seznamu povolání, kterých se deregulace týká, je také povolání knihovník. Co to znamená? Snížení hodnoty a prestiže profese. Pro vykonávání knihovnického povolání již není vyžadována potřebná kvalifikace. Informace vyvolala mezi knihovníky bouři. „Uvolnění podmínek“ pro výkon knihovnického povolání přináší obavy především v oblasti vědeckých knihoven. Nyní kompetence pro získání místa vysokoškolského knihovníka a vysokoškolského pracovníka v oblasti dokumentace a vědecké informace přešla z dosavadního nařízení ministra pro vědu a vyšší školství do podmínek stanovených statutem vysoké školy.

S mnohem menším ohlasem se setkaly změny pravidel pro profesní postup knihovnických pracovníků ve skupině tzv. knihovnické služby, které byly zavedeny Nařízením ministerstva pro vědu a vyšší školství dne 11. prosince 2013 . Změny se týkají zrušení požadavku na postgraduální vysokoškolské studium knihovnictví pro pracovníky bez knihovnického vzdělání 1. a 2. stupně a také zrušení povinné praxe při postupu na místo knihovníka a kustoda s delší praxí. Cílem je snaha

o srovnání podmínek a požadavků na funkci knihovníků s jinými funkcemi v rámci vysokoškolského vzdělání. Změny se týkají velkého množství osob zaměstnaných v knihovnách, protože zjednodušují pravidla kariérního postupu. Knihovnické prostředí se obává, že nebudou zachovány standardy pro kvalitu práce a jsou vyvolávány diskuze o předpokladech a podmínkách profesního růstu .

Obě nařízení mají „destrukční“ vliv na naši profesi. Knihovnické povolání nespočívá pouze v plnění mnoha povinností a úkolů, ale je také svého druhu misí spojenou s odpovědností za rozvoj a fungování společnosti. Přestože práce knihovníka má velký význam, prestiž tohoto povolání je stále velmi nízká. Deregulace ho může ještě zhoršit.

Má smysl stávající stav měnit? Je taková potřeba a existuje vůbec taková možnost? Odpověď na tyto otázky je jednoznačná. Samozřejmě takové změny nejsou jednoduché. Vyžadují systémové změny spojené jak s finančním ohodnocením, tak s kritérii podmiňujícími profesní postup a také udělování ocenění. Všechny tyto faktory mají zásadní vliv pro výkon určitých jednotlivých úkolů. Takový systém zvyšuje u pracovníka motivaci a navíc nachází pozitivní odraz ve společnosti. Myslím, že je nutné stanovit upřesnění, které může pomoci minimalizovat zaměstnávání náhodných osob bez odpovídající kvalifikace. Jako profesní skupina se musíme naučit kreativnímu utváření pozitivního obrazu knihovnictví, a pokud je to možné, tak tento proces usměrňovat. Mělo by se nám to podařit z jednoho velmi samozřejmého důvodu – knihovník je přece věčný optimista, který i v těch nejtěžších, nejdramatičtějších situacích dovede nalézt pozitivita.

¹³ J. Wolosz: *Biblioteki w społeczeństwie polskim* „Bibliotekarz” 2008, nr 1, s. 2-6.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej. Tryb dostępu: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130001571> [marzec 2016].

¹⁵ J. Stępnik, *Krótką drogą awansu zawodowego pracownika biblioteki*, „Biuletyn EBIB” nr 3 (157a)/2015. Tryb dostępu: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/viewFile/344/507> [marzec 2016].

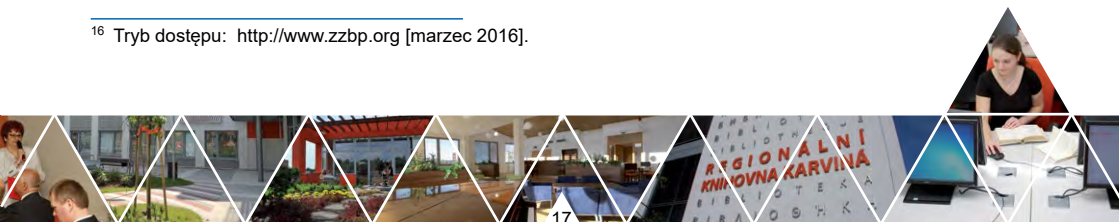
Jak jsem již zdůrazňovala dříve, jedna ze slabin našeho profesního prostředí je nedostatek solidarity. Na denním pořádku jsou rozkoly, neopodstatněné ambice, znechucení a nedostatek soudržnosti. Všechny tyto faktory ovlivňují stav knihovnické profese. Pouze malá skupina zaměstnanců se stala členy Odborového svazu knihovníků a zaměstnanců knihoven „Polští knihovníci“¹⁶, který vznikl v roce 2009 a Sdružení polských knihovníků, a přece cílem vzniku těchto organizací byla konsolidace knihovnického prostředí. V současné době se jedná o jediný odborový svaz v Polsku, který sdružuje speciálně polské knihovníky. Nejdůležitější událostí bylo začlenění tohoto svazu do struktury celostátních odborových svazů ve Varšavě. Základním dokumentem byly Stanovy svazu a jednohlasně přijaté usnesení Rady dne 3. prosince 2011.

V letech 2009–2013 Knihovnický odborový svaz průběžně předkládal stížnosti, protesty a posudky týkající se knihovnického profesního prostředí. Vyjedřoval se ve věci dovolených pro knihovníky a deregulace povolání knihovníka. Předkládal protesty proti návrhům zákonů, např. o slučování knihoven různého zaměření, proti propuštění 22 zaměstnanců Univerzitní knihovny ve Vratislavi, naposledy (v březnu 2013) bylo vypracováno stanovisko odborového svazu ve věci dovolené knihovníků na základě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. ledna 2013. Obecně se odborový svaz snaží shromažďovat informace o pracovním postavení knihovníků a informace předává všem zájemcům.

Příspěvek Dr Edyty Bezzubik přednesla Marcela Wierzoń z Regionální knihovny Karviná.

¹⁶ Tryb dostępu: <http://www.zzbp.org> [marzec 2016].

ÚVOD

Spolok slovenských knihovníkov a knižníc (SSKK) ako zastupujúce profesijné občianske združenie v Rade vlády SR pre kultúru SR, kde zastupuje oblasť kultúrneho dedičstva, bol v roku 2014 Ministerstvom kultúry SR aktívne zapojený do realizácie dvoch významných celoslovenských projektov, ktoré mali byť ukončené v roku 2015. Išlo o projekt Národná sústava povolání a projekt Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií.

Obidva projekty mali pre slovenské knihovníctvo veľký význam, pretože umožnili aktualizovať a nanovo definovať knihovnické profese a knihovnické kvalifikácie, ktoré si naša knižničná prax vyžaduje. Aktualizované knihovnické profese a knihovnické kvalifikácie by mali byť pre všetky školy a vzdelávacie inštitúcie, ktoré sa podieľajú na vzdelávaní a odbornej výchove knihovníckych profesionálov zároveň signálom, aby ich študijné programy a kurzy korešpondovali s reálnymi požiadavkami knihovnickej praxe na Slovensku.

Na realizácii projektu sa aktívne podieľala desaťčlenná **Expertná skupina SSKK pre knihovnické profese**. Pracovnú skupinu expertov tvorili zástupcovia SSKK, Ústrednej knižničnej rady (ÚKR), Slovenskej národnej knižnice (SNK), Univerzitnej knižnice v Bratislave (UKB), Katedry knižničnej a informačnej vedy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského (KKIV FF UK), Slovenskej ekonomickej knižnice Ekonomickej univerzity v Bratislave (SEK EUBA) a Slovenskej poľnohospodárskej knižnice pri Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre (SPK pri SPU):

- Ing. Silvia Stasselová,
- PhDr. Daniela Gondová,
- Ing. Alojz Androvič, CSc.,
- PhDr. Ladislav Oslanec,
- Mgr. Slávka Gulánová, MBA,
- doc. PhDr. Pavol Rankov, PhD.,
- Mgr. Marta Španiová, PhD.,
- Mgr. Jitka Kmeťová,
- Mgr. Beáta Bellérová, PhD.,
- PhDr. Ľubica Jedličková, PhD.

Výsledky svojej práce expertná skupina v záverečnej fáze konzultovala so Sekciou verejných knižníc Slovenskej asociácie knižníc (SAK) a ďalšími kolegami z knižničnej praxe, ktorí sa ochotne podelili s odbornými názormi na vypracované národné štandardy zamestnaní pre knihovnické profese pred ich konečným odoslaním na schválenie Sektorovou radou pre kultúru a vydavateľstvo a Alianciou sektorových rád.

NÁRODNÁ SÚSTAVA POVOLANÍ (NSP)

Národnú sústavu povolání (NSP) definuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti ako „jednotný informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta“. NSP určuje požiadavky na odborné vedomosti, zručnosti, schopnosti a praktické skúsenosti, ktoré sú potrebné na vykonávanie pracovných činností na trhu práce. Jej centrom je Register zamestnaní tvorený z národných štandardov zamestnaní, ktoré opisujú požiadavky zamestnávateľov kladené na kvalifikovaný výkon zamestnaní.

Základné informácie o projekte národná sústava povolaní III

Národný projekt Národná sústava povolaní III pod gesciou MPSVR SR, ďalších ministerstiev, orgánov štátnej správy a samosprávy prináša skutočné riešenie výziev trhu práce. Zjednocuje odborníkov jednotlivých inštitúcií, sociálnych partnerov v aktívnej práci zameranej na zvyšovanie zamestnanosti, produktivity a znižovanie nezamestnanosti v Slovenskej republike. Tvorba Národnej sústavy povolaní mobilizuje všetkých účastníkov trhu práce do rozvoja zručností pracovných síl v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva a vytvára podmienky na systematické a cieľavedomé

prepojenie dopytu po zručnostiach zo strany zamestnávateľov so vzdelávaním a odbornou prípravou pre trh práce.

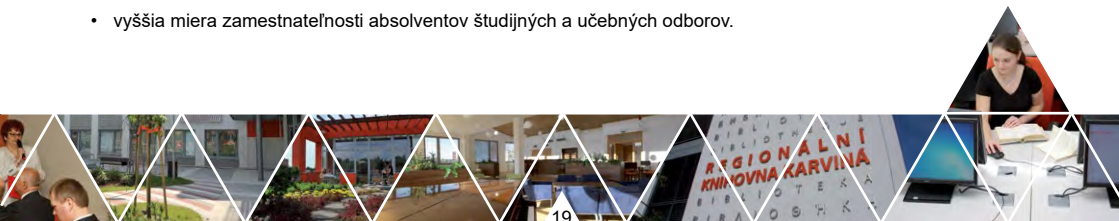
Cieľové skupiny projektu NSP tvoria zamestnávateľia, samostatne zárobkovo činné osoby, štátni poskytovatelia služieb zamestnanosti a neštátni poskytovatelia služieb zamestnanosti (napr. agentúry, vzdelávacie a poradenské inštitúcie, malí a strední podnikatelia a veľké podniky) a užívateľmi výsledkov projektu NSP sú uchádzači o zamestnanie, znevýhodnení uchádzači o zamestnanie, záujemcovia o zamestnanie, skupiny osôb ohrozené stratou zamestnania a študenti a absolventi stredných a vysokých škôl.

Výhody pre zamestnávateľov

- získanie aktuálneho prehľadu požiadaviek na pracovnú silu na základe vlastného aktívneho zapojenia do monitorovania potrieb trhu práce a zlepšenia vzájomnej spolupráce subjektov,
- zvýšenie právomocí pri rozhodovaní o druhu a obsahu požadovaných kvalifikácií a spôsobe ich overovania,
- zvýšená schopnosť predvídania zmien na trhu práce a konkurenčné výhody v získavaní pracovnej sily schopnej čeliť neustále sa zvyšujúcej konkurencii,
- zlepšenie napojenia sveta práce na vzdelávaciu sféru prostredníctvom účinného zapojenia tejto cieľovej skupiny do formovania obsahu a metód pre ďalšie vzdelávanie vo väzbe na potreby trhu práce v regiónoch,
- flexibilné a efektívne napĺňanie potrieb trhu práce,
- inšpirácia pre zamestnávateľov ako nástroj strategického riadenia ľudských zdrojov.

Výhody pre verejnosť

- získanie verejne dostupného národného Registra zamestnaní na slovenskom trhu práce a kvalifikačných požiadaviek na ich vykonávanie,
- poznanie požiadaviek zamestnávateľov na odborné vedomosti, odborné zručnosti a všeobecné spôsobilosti potrebné na kvalifikovaný výkon zamestnania,
- vyššia uplatniteľnosť/zamestnateľnosť na trhu práce,
- lepšia prispôsobivosť na meniace sa prostredie trhu práce/pracovného prostredia,
- zvýšená možnosť mobility na trhu práce,
- zlepšenie osobnej participácie a kvalifikovanosti na pracovnom mieste,
- možnosť rozhodovania sa v rámci osobnej kariéry pri zohľadnení perspektívy jednotlivých odvetví národného hospodárstva,
- získanie motivácie k celoživotnému vzdelávaniu,
- získanie prehľadu na rýchlu orientáciu v ponukách ďalšieho vzdelávania,
- ľahší prístup k ďalšiemu vzdelávaniu a jeho previazanosti s kvalifikáciami získanými v počítačom vzdelávaní,
- vyššia miera zamestnateľnosti absolventov študijných a učebných odborov.

Obrázok 1: Webová stránka Národnej sústavy povolani SR (<http://www.sustavapovolani.sk/>)

Obrázok 2: Webová stránka Národnej sústavy povolani ČR (<http://www.nsp.cz/>)

Register zamestnani

Register zamestnani sa v súčasnosti naplňa štandardmi zamestnani, ktoré vypracúvajú jednotlivé sektorové rady a schvaľuje Aliancia sektorových rád (opisy aktuálnych požiadaviek zamestnávateľov na odborné zručnosti a praktické skúsenosti potrebné na vykonávanie konkrétnych pracovných činností na pracovných miestach).

Obrázok 3: Webová stránka Registra zamestnani SR (http://www.sustavapovolani.sk/register_zamestnani)

Obrázok 4: Webová stránka Registra zamestnani ČR (<http://katalog.nsp.cz/uvod.aspx>)

Sektorové rady

Sektorové rady sú dobrovoľné, nezávislé, profesijné združenia odborníkov, ktoré tvoria zástupcovia orgánov štátnej správy a územnej samosprávy, zástupcovia zamestnávateľov, zástupcovia zamestnancov, ako aj zástupcovia vzdelávacích a ďalších inštitúcií. Sektorové rady reprezentujú monitorovanie potrieb trhu práce v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva a ich prenos do systému celoživotného vzdelávania. Podmienkou ustanovenia sektorových rád je licencia vydaná Alianciou sektorových rád. Aliancia je garantom činnosti všetkých sektorových rád – riadi a koordinuje ich činnosť a sprostredkúva ich komunikáciu s orgánmi štátnej správy a ďalšími subjektmi.

Knihovníci majú svoje zastúpenie v Sektorovej rade pre kultúru a vydavateľstvo. V rámci realizácie projektu NSP III sektorová rada podporovala operatívnu medzisektorovú spoluprácu, a to pri definovaní nárokov na kvalifikovanú pracovnú silu či pri určovaní priorit a strategických vízií rozvoja tvorivého sektora. Predsedníčkou Sektorovej rady pre kultúru a vydavateľstvo je JUDr. Emília Kršíková, vedúca služobného úradu Ministerstva kultúry SR, gestorkou je PaedDr. Hana Blažičková, takisto z úradu Ministerstva kultúry SR.

Obrázok 5: Webová stránka Sektorových rád SR (http://www.sustavapovolani.sk/sektorove_rady)

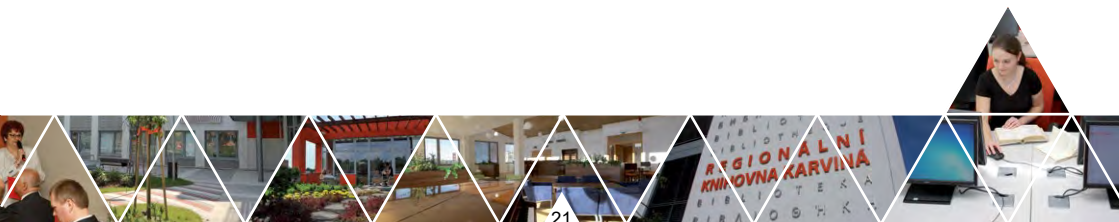
Obrázok 6: Webová stránka Sektorových rád ČR (<http://katalog.nsp.cz/uvod.aspx>)

KNIVHOVNÍCKE PROFESIE V NÁRODNEJ SÚSTAVE POVOLANÍ

Spolok slovenských knihovníkov a knižníc inicioval v máji 2015 **celoslovenský anonymný dotazníkový prieskum** pod názvom **Revízia súčasných/návrh nových typových pozícií** v rámci knihovníckych povolání v SR, ktorý prebiehal prostredníctvom portálu InfoLib a cieľenej e-mailovej komunikácie v termíne do 3. júna 2015. Dotazník obsahoval tri otázky a celkovo bolo vyplnených **76 dotazníkov**. Prehľad odpovedí respondentov na jednotlivé otázky uvádzame v nasledujúcich tabuľkách.

Otázka č. 1: Ktoré z nasledujúcich 9 schválených typových pozícií v zmysle platnej Vyhlášky Štatistického úradu SR č. 516/2011 v Slovenskej republike (ktorou sa vydáva Štatistická klasifikácia zamestnaní SK ISCO – 08) navrhujete ponechať bez zmeny do Národnej sústavy povolání SR?

P. č.	Typové pozície v zmysle platnej Vyhlášky Štatistického úradu SR č. 516/2011 v SR	Počet odpovedí	%-tuálny podiel
1.	knihovník	61	80,3 %
2.	knihovník špecialista	56	73,7 %
3.	bibliograf špecialista	49	64,5 %
4.	riadiaci pracovník (manažér) knižnice a archívu	48	63,2 %
5.	odborný a technický pracovník v galérii, múzeu, knižnici, archíve inde neuvedený	38	50,0 %
6.	vedecký pracovník v knihovníctve	36	47,4 %
7.	dokumentarista, vedecko-informačný špecialista	33	43,4 %
8.	knižničný manipulant	26	34,2 %
9.	špecialista v knihovníctve a v podobných odboroch inde neuvedený	23	30,3 %

Iný návrh / navrhovaná úprava existujúcej typovej pozície:

(odpovede prevzaté z dotazníkov v pôvodnom znení bez redakčných úprav)

- úprava: riadiaci pracovník (manažér) knižnice; odborný a technický pracovník knižnice ,
- máme záujem o rozšírenie a podrobnejšiu špecifikáciu existujúcich typových pozícií,
- knihovník špecialista na informačnú výchovu,
- riadiaci pracovník (manažér) knižnice,
- e-knihovník.

Otázka č. 2: Ktoré z nasledujúcich 41 typových pozícií z predchádzajúcej fázy neúspešnej snahy o aktualizáciu klasifikácie zamestnaní SK ISCO – 08 (v roku 2011, autor:

PhDr. Ladislav Oslanec a kol. expertov) navrhujete prevziať do Národnej sústavy povolání SR?

P. č.	Typové pozície podľa SK ISCO – 08 z roku 2011, ktoré navrhuje prevziať	Počet odpovedí	%-tuálny podiel
1.	riaditeľ knižnice	68	89,5%
2.	knihovník špecialista na katalogizáciu	59	77,6%
3.	knihovník špecialista na akvizíciu	57	75,0%
4.	knihovník špecialista metodík	55	72,4%
5.	bibliograf špecialista (bibliographer)	52	68,4%
6.	vedúci zamestnanec organizačného útvaru knižnice	51	67,1%
7.	knihovník (librarian)	51	67,1%
8.	systémový knihovník (system librarian)	51	67,1%
9.	knihovník špecialista na digitalizáciu dokumentov	49	64,5%
10.	knihovník špecialista na výpožičné služby	48	63,2%
11.	knihovník špecialista na medziknižničné výpožičné služby	47	61,8%
12.	knihovník špecialista na prácu s deťmi a mládežou	47	61,8%
13.	knihovník výpožičných služieb	47	61,8%
14.	knihovník špecialista na elektronické zdroje (e-knihovník)	46	60,5%
15.	knihovník špecialista web master	46	60,5%
16.	knihovník katalogizátor	46	60,5%
17.	knihovník pre prácu s deťmi a mládežou (children's librarian)	45	59,2%
18.	knihovník špecialista projektový manažér	42	55,3%
19.	knihovník špecialista na rukopisy, staré tlače	41	54,0%
20.	špecialista reštaurátor, konzervátor knižničných dokumentov	39	51,3%
21.	knihovník akvizitér	39	51,3%
22.	reštaurátor, konzervátor knižničných dokumentov	38	50,0%

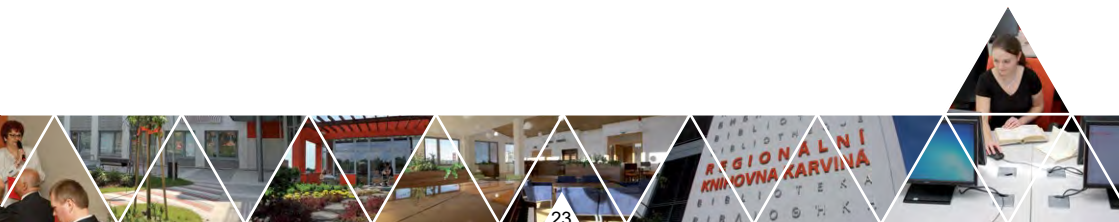

23.	knihovník špecialista správca depozitu (knižničných fondov)	35	46,1%
24.	informačný špecialista	34	44,7%
25.	knihovník špecialista na hudobné dokumenty	34	44,7%
26.	knihovník špecialista na konzultačné služby	33	43,4%
27.	knihovník špecialista na služby zdravotne znevýhod. používateľom	33	43,4%
28.	knihovník špecialista na multimediálne dokumenty	33	43,4%
29.	knihovník konzultant	32	42,1%
30.	vedecko-výskumný a vývojový zamestnanec v odbore knihovníctvo	31	40,8%
31.	knihovník operátor digitalizácie	31	40,8%
32.	knižničný manipulát	31	40,8%
33.	knihovník špecialista na prácu so seriálovými zdrojmi	30	39,4%
34.	technik depozitára (knižničných skladov)	30	39,4%
35.	knihovník depozitára (knižničných fondov)	28	36,8%
36.	školský knihovník (school librarian)	27	35,5%
37.	knihovník špecialista na identifikáciu dokumentov (ISBN,ISSN)	26	34,2%
38.	školský knihovník špecialista (school library specialist)	25	32,9%
39.	knihovník špecialista informačného strediska	24	31,6%
40.	knihovník archivár	24	31,6%
41.	bibliograf špecialista výskumu retrospektívnej bibliografie	23	30,3%

Iný návrh / navrhovaná úprava existujúcej typovej pozície:

(odpovede prevzaté z dotazníkov v pôvodnom znení bez redakčných úprav)

- knihovník špecialista (podľa druhu dokumentov – staré tlače, hud. dok., periodiká, služby pre špeciálne skupiny,
- knihovník špecialista pre prácu s médiami, knihovník špecialista pre prípravu a realizáciu výchovno-vzdelávacích podujatí,
- špecialista/odborný pracovník na evidenciu publikačnej a umeleckej činnosti; špecialista na vzdeláva,
- knihovník špecialista - správa sociálnych sietí, Knihovník špecialista pre marketing knižnice,
- navrhujem doplniť o knihovníka špecialistu - lektora informačného vzdelávania
- doplniť: Knihovník špecialista pre KVČ, Knihovník špecialista pre PR,
- knihovník špecialista na informačnú výchovu,
- knihovník špecialista na knižničné služby,
- knihovník špecialista na rešeršné služby,
- rešeršér, referenčný knihovník,
- zrušiť vedúcich služieb,
- knihovník špecialista.

Otázka č. 3: Ktoré z nasledujúcich 23 typových pozícií navrhujete prevziať z českého modelu štruktúry knihovníckych povolání v Národnej sústave povolání ČR do Národnej sústavy povolání SR? (Poznámka: Ak sa nestotožňujete so štruktúrou knihovníckych povolání podľa českého modelu, nemusíte označiť žiadnu typovú pozíciu).

P. č.	Typové pozície ČR navrhnuté prevziať do Národnej sústavy povolání SR	Počet odpovedí	%-tuálny podiel
1.	knihovník specialista metodik	29	38,2 %
2.	systémový knihovník specialista	29	38,2 %
3.	knihovník v přímých službách	27	35,5 %
4.	knihovník katalogizátor	25	32,9 %
5.	knihovník akvizitér	24	31,6 %
6.	knihovník specialista katalogizátor	23	30,3 %
7.	knihovník v knihovně pro děti	23	30,3 %
8.	samostatný knihovník metodik	22	28,9 %
9.	samostatný systémový knihovník	22	28,9 %
10.	knihovník specialista akvizitér	22	28,9 %
11.	knihovník správce digitální knihovny	22	28,9 %
12.	samostatný knihovník katalogizátor	22	28,9 %
13.	referenční knihovník	21	27,6 %
14.	samostatný knihovník akvizitér	21	27,6 %
15.	samostatný knihovník správce digitální knihovny	19	25,0 %
16.	referenční knihovník specialista	19	25,0 %
17.	knihovník specialista v knihovně pro děti	19	25,0 %
18.	knihovník specialista správce digitální knihovny	19	25,0 %
19.	knihovník pracovník správy fondů	19	25,0 %
20.	samostatný referenční knihovník	18	23,7 %
21.	knihovník specialista pracovník správy fondů	18	23,7 %
22.	samostatný knihovník v knihovně pro děti	17	22,4 %
23.	samostatný knihovník pracovník správy fondů	16	21,1 %

Iný návrh / navrhovaná úprava existujúcej typovej pozície:

(odpovede prevzaté z dotazníkov v pôvodnom znení bez redakčných úprav)

- česká klasifikácia vychádza z inej metodiky tvorby sústavy povolání,
- množstvo pozícií je duplicitných s predchádzajúcimi návrhmi,
- knihovník špecialista,
- digitálny knihovník,
- biblioterapeut,
- neprebrať nič.

Spolupráca expernej skupiny

Členovia expertnej skupiny v úvodnej fáze intenzívne spolupracovali prostredníctvom mailov, osobne sa prvýkrát stretli na porade dňa 22. júna 2015 a následne dňa 7. júla 2015 v priestoroch Univerzitetnej knižnice v Bratislave.

Vzájomné dohovory pri jednotlivých navrhovaných štandardoch zamestnaní pre knihovnícke profesie prebiehali zvlášť zložito pri zadefinovaní jednej z možností pri požadovanom stupni vzdelania, odbornej praxe a dĺžky praxe vzhľadom na rôzne reálne skúsenosti

z prostredia knižníc, kde je častým javom práve nedostatok odborníkov. Nakoniec bolo vypracovaných **9 typových pozícií**, z ktorých 6 schválila Aliancia sektorových rád.

Typové pozície schválené Sektorovou radou (podrobný popis každej pozície uvádzame v **prilohe č. 1**):

- bibliograf špecialista,
- dokumentarista, informačný špecialista,
- knihovník špecialista,
- knihovník,
- knižničný manipulant,
- výskumno-metodický pracovník v knihovníctve.

Vypracované a neschválené typové pozície, pri ktorých zatiaľ neprebehol schvaľovací proces Sektorovou radou pre kultúru a vydavateľstvo (podrobný popis každej pozície uvádzame v **prilohe č. 2**):

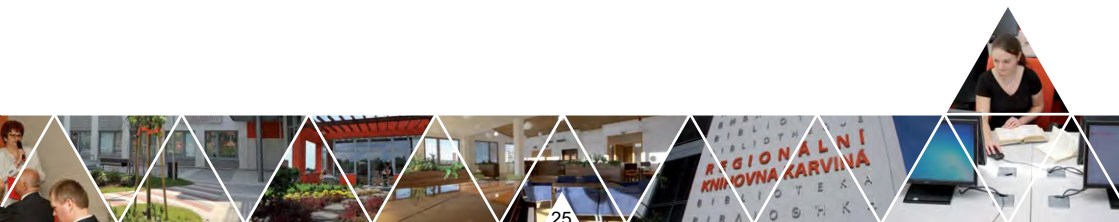
- kurátor digitálneho obsahu,
- riaditeľ knižnice,
- vedúci organizačného útvaru knižnice.

Porovnanie typových pozícií SR a ČR v NSP

Požadovaný stupeň vzdelania	Počet typových pozícií	
	SR	ČR
Nižšie stredné vzdelanie (EKR 1)	1	-
Úplné stredné odborné alebo všeobecné vzdelanie (EKR 4)	1	6
Vysokoškolské vzdelanie I. stupňa (EKR 6)	-	3
Vysokoškolské vzdelanie II. stupňa (EKR 7)	4	2

SR – 6 schválených typových pozícií, ďalšie 3 sú vypracované, ale zatiaľ neschválené Sektorovou radou pre kultúru a vydavateľstvo (očakáva sa v ďalšom pokračovaní projektu).

ČR – 23 typových pozícií, z toho 11 publikovaných (ostatné sú pripravené alebo vo fáze príprav).

Porovnanie obsahu a hodnotení typových pozícií SR a ČR v NSP

Slovenská republika	Česká republika
charakteristika pozície	charakteristika pozice
požadovaný stupeň vzdelania	vhodné a akceptovateľné vzdelání
odborná prax	stupeň vzdelání
všeobecné spôsobilosti (elementárna, pokročilá, vysoká)	měkké kompetence (úroveň 0-5)
odborné vedomosti (stupeň EKR 1-8)	obecné dovednosti (úroveň 0-3)
odborné zručnosti (stupeň EKR 1-8)	odborné znalosti (stupeň EKR 1-8)
	odborné dovednosti (stupeň EKR 1-8)
	příklady činností
	pracovní podmínky
	zdravotní podmínky

NÁRODNÁ SÚSTAVA KVALIFIKÁCIÍ (NSK)

Národná sústava kvalifikácií je verejný register, ktorý obsahuje opisy kvalifikácií uznávaných na Slovensku. Jej zámerom je vytvoriť jednotný a transparentný systém uznávania kvalifikácií. Vychádza z predpokladu, že zručnosti, vedomosti a kompetencie, ktoré sú potrebné na získanie kvalifikácie, je možné získať rôznymi cestami vzdelávania a učenia sa:

- **formálnym vzdelávaním** - prebieha v škole a vedie k získaniu diplomu alebo potvrdenia o vzdelaní,
- **neformálnym vzdelávaním** - prebieha na pôde rôznych vzdelávacích inštitúcií mimo školského vzdelávania,
- **informálnym učením sa** - prebieha ako prirodzená súčasť našich životov kdekoľvek a kedykoľvek - v rodine, na pracovisku, v rámci našich koníčkov, a pod.

Národná sústava kvalifikácií prináša inováciu v tom, že rozšíri možnosti uznávania kvalifikácie získanej aj neformálnym vzdelávaním alebo informálnym učením sa. Ktokoľvek sa bude môcť nechať zo svojich schopností preskúšať pred odbornou komisiou, a získať tak osvedčenie o kvalifikácií.

Nosnou kostrou Národnej sústavy kvalifikácií sú karty kvalifikácií, v ktorých verejnoscť nájde tzv. kvalifikačné a hodnotiace štandardy.

- **kvalifikačný štandard** - súhrn vedomostí, zručností a schopností potrebných na nadobudnutie príslušnej kvalifikácie.
- **hodnotiaci štandard** - súhrn kritérií, organizačných a metodických postupov na overovanie a hodnotenie dosiahnutej odbornej spôsobilosti pre vykonávanie kvalifikácie.

Práve hodnotiace štandardy sú z pohľadu praktického využívania Národnej sústavy kvalifikácií jej najdôležitejšou časťou. Na základe nich prebiehajú skúšky na overenie kvalifikácie.

Slovenský kvalifikačný rámec

Každá kvalifikácia je priradená k jednej z ôsmich úrovni Slovenského kvalifikačného rámca a Európskeho kvalifikačného rámca. Ide o nástroje, ktoré robia kvalifikácie transparentnejšími, prehľadnejšími a umožňujú porovnávať naše kvalifikácie s kvalifikáciami v zahraničí. Zahraničný zamestnávateľ, ktorý nepozná slovenský vzdelávací systém, získa lepší prehľad o úrovni kvalifikácie. Tento nástroj môže teda pomôcť aj ľuďom usilujúcim sa o pracovné uplatnenie na európskom trhu.

Prepojenie vzdelávania a pracovného trhu

Národná sústava kvalifikácií umožňuje zamestnávateľom komunikovať s celým vzdelávacím systémom a predkladať mu svoje požiadavky na vzdelávacie výstupy. Pre pedagógov a odborníkov v oblasti vzdelávania predstavuje zase pomocníka pri tvorbe obsahu vzdelávacích programov a smerovaní vyučovacieho procesu tak, aby absolvent lepšie vyhovoval potrebám praxe.

Národná sústava kvalifikácií teda prináša možnosť nechať si uznať kvalifikáciu získanú mimo formálneho vzdelávania, lepšie pracovné uplatnenie v krajinách Európskej únie, lepšie prepojenie zamestnávateľov a vzdelávacieho systému, zvýšený záujem verejnosti o celoživotné vzdelávanie a v konečnom dôsledku aj rast zamestnanosti na Slovensku.

Prínosy pre jednotlivcov

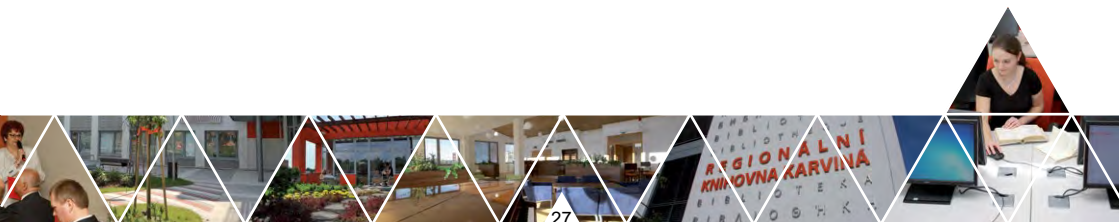
Národná sústava kvalifikácií je určená pre všetkých, ktorí hľadajú nové uplatnenie na pracovnom trhu, chcú si doplniť svoje vzdelanie či potvrdiť novú kvalifikáciu. Škola je dnes síce stále tou najdôležitejšou vzdelávacou inštitúciou, ktorá nás pripravuje na život, ale nie je ani zďaleka jedinou. Učíme sa celý život - na rôznych kurzoch, v práci, čítaním kníh alebo v rámci našich koníčkov. Mnohí tak majú vedomosti alebo zručnosti,

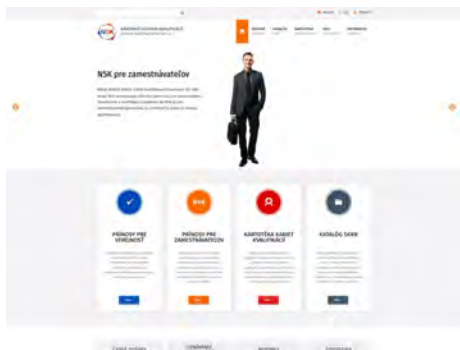
ktoré nezískali v škole, a preto ich nevedia „zdokladovať“ napríklad výučným listom, alebo diplomom. Vďaka Národnej sústave kvalifikácií si však môžu nechať tieto schopnosti overiť a uznať novú kvalifikáciu. Uznanie kvalifikácie je teda akýmsi formálnym potvrdením našich schopností a taktiež znamená širšie možnosti pri hľadaní práce, kariérom postupe či vyšších platových nárokoch v aktuálnej práci.

Národná sústava kvalifikácií zjednocuje nároky na jednotlivé kvalifikácie a popisuje rôzne cesty ich získavania. Vytvára tak jednotný, prehľadný a transparentný systém uznávania kvalifikácií, z ktorého môžu ťažiť jednotlivci, zamestnávateľia, ako aj vzdelávacie inštitúcie pri tvorbe vzdelávacích programov. Jednotlivcov navyše motivuje k celoživotnému vzdelávaniu, pretože si výsledky tohto vzdelávania a učenia sa môžu nechať formálne potvrdiť. Vďaka prepojeniu Národnej sústavy kvalifikácií na Slovenský kvalifikačný rámec a Európsky kvalifikačný rámec budú navyše kvalifikácie zrozumiteľnejšie aj v iných štátoch Európskej únie.

Prínosy pre zamestnávateľov

Národnú sústavu kvalifikácií netvorí štátni úradníci od svojich stolov. Vzniká na základe diskusií všetkých účastníkov pracovného trhu, vzdelávacích inštitúcií a ďalších odborníkov. Zamestnávateľia sú zastúpení najmä v sektorových radách, kde môžu jednoducho sprostredkovať reálne potreby pracovného trhu, a sami sa tak podieľať na tvorbe kariet kvalifikácií. Keďže kvalifikácie sa budú v budúcnosti premietat' aj do školských osnov, vhodným opisom kvalifikácií dokážu zamestnávateľia ovplyvňovať výstupy vzdelávania a profily absolventov. Národná sústava kvalifikácií je zároveň pre zamestnávateľov užitočným nástrojom pri náboře nových zamestnancov. Osvedčenie o kvalifikácií je totiž pre personalistov zárukou toho, že uchádzač skutočne ovláda vedomosti a zručnosti popísané v Národnej sústave kvalifikácií.

Obrázok 7: Webová stránka Národnej sústavy kvalifikácií SR (<http://www.kvalifikacie.sk/>)

Obrázok 8: Webová stránka Národnej sústavy kvalifikácií ČR (<http://www.narodnikvalifikace.cz/>)

Knihovnícke kvalifikácie v národnej sústave kvalifikácií

Na základe dohovoru členov expertnej skupiny SSKK boli v auguste 2015 zahájené práce na prvých piatich knihovníckych kvalifikáciách, ktorých sa ujali odborní garanti podľa rozdelenia v tabuľke nižšie (v roku 2016 sa očakáva ďalšia fáza projektu NSK):

P. č.	Navrhované knihovnícke kvalifikácie	Odborný garant
1.	knihovník lektor informačnej vedy	Mgr. Beáta Bellérová, PhD.
2.	knihovník špecialista na prácu s deťmi a mládežou	Mgr. et Mgr. Iveta Hurná
3.	knihovník špecialista na evidenciu publikačnej činnosti	PhDr. Daniela Gondová
4.	knihovník špecialista katalogizátor	Mgr. Marta Špániová, PhD.
5.	referenčný knihovník / subject librarian	Mgr. Jitka Kmeťová

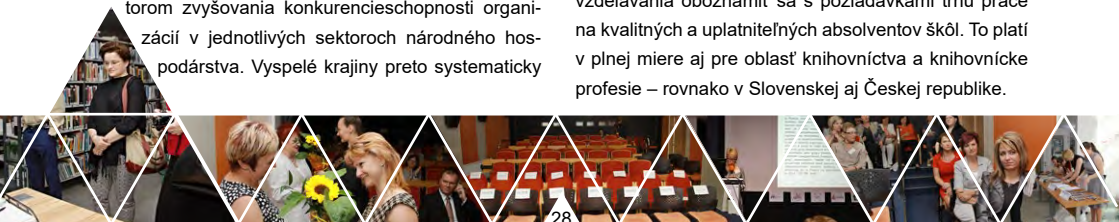
Na porovnanie v Českej republike majú zatiaľ schválených 6 knihovníckych kvalifikácií pre úroveň 4 (SŠ), konkrétne tieto:

- knihovník akvizitér,
- knihovník katalogizátor,
- knihovník pracovník správy fondů,
- referenční knihovník,
- knihovník v knihovně pro děti.

ZÁVER

Kvalifikovaná pracovná sila v súlade s potrebami a požiadavkami zamestnávateľov vrátane jej adaptability na zmenené podmienky je základom tvorby udržateľných pracovných miest a najdôležitejším faktorom zvyšovania konkurencieschopnosti organizácií v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva. Vyspelé krajiny preto systematicky

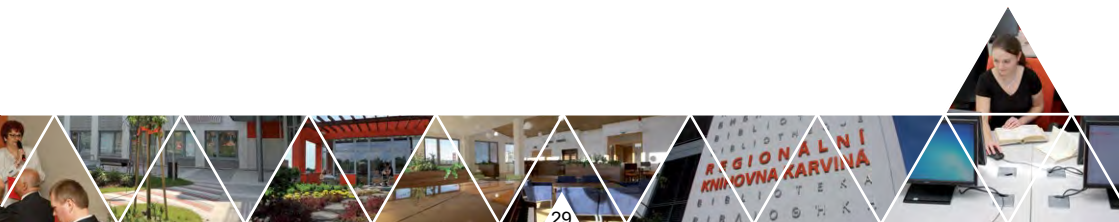
investujú do vývoja, tvorby a inovácií NSP vrátane sektorových rád, ktoré kvalifikovane a hodnoverne definujú aktuálne i budúce kvalitatívne a kvantitatívne požiadavky na kvalifikovanú pracovnú silu a umožňujú stredným a vysokým školám, ako aj inštitúciám ďalšieho vzdelávania oboznámiť sa s požiadavkami trhu práce na kvalitných a uplatniteľných absolventov škôl. To platí v plnej miere aj pre oblasť knihovníctva a knihovnícke profesie – rovnako v Slovenskej aj Českej republike.

PRÍLOHA č. 1: prehľad Národných štandardov zamestnaní pre knihovnícke profesie, ktoré boli schválené Alianciou sektorových rád v auguste 2015.

1. BIBLIOGRAF ŠPECIALISTA

CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA	
Bibliograf špecialista vykonáva špecializované odborné činnosti v oblasti bibliografickej registrácie a služieb. Pripravuje koncepčné a metodické materiály na odborné bibliografické spracovanie a sprístupňovanie dokumentov. Vytvára špecializované bibliografické databázy, tvorí a rediguje bibliografické súpisy. Využíva sekundárne informačné zdroje na poskytovanie špecializovaných knižnično-informačných služieb.	
PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA	
Analyzuje požiadavky používateľov a poskytuje bibliografické a faktografické informácie. Podieľa sa na tvorbe priebežnej a retrospektívnej národnej bibliografie a na výskume dejín knižnej kultúry. Vytvára a zostavuje bibliografické a odborné diela v súlade s funkciami knižnice. Eviduje publikačnú a umeleckú činnosť pedagogických a vedecko-výskumných zamestnancov, prípadne ostatných zamestnancov inštitúcie.	
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA	
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa	
ODBORNÁ PRAX	
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax	
DĹŽKA PRAXE	
aspoň 3 roky	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
informačná gramotnosť	vysoká
kultivovaný písomný prejav	vysoká
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	vysoká
osobnostný rozvoj	vysoká
analyzovanie a riešenie problémov	pokročilá
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	pokročilá
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	pokročilá
komunikácia v cudzom jazyku	pokročilá
organizovanie a plánovanie práce	pokročilá
prezentovanie	pokročilá
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizračné spôsobilosti)	pokročilá
rozhodovanie	pokročilá
samostatnosť	pokročilá
tímová práca	pokročilá
tvorivosť (kreativita)	elementárna

ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA

inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice, resp. informačného pracoviska (EKR 7)

právne predpisy a základné pojmy v oblasti knihovníctva (EKR 7)

štátna informačná, kultúrna, vedná a technická politika (EKR 7)

informačné procesy knižnice, resp. informačného pracoviska / inštitúcie (EKR 7)

normy, štandardy a metódy spracovania informačných zdrojov (EKR 7)

špecifikácia: vrátane bibliografických noriem a štandardov

metódy informačného prieskumu a spracovávanía rešerši (EKR 7)

elektronické informačné zdroje a vyhľadávacie nástroje (EKR 7)

špecifikácia: *interné a externé – plnotextové databázy, licencované a voľne dostupné elektronické informačné zdroje*

automatizovaný knižnično-informačný systém v relevantných moduloch (EKR 7)

formy a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľmi knižničných a informačných služieb (EKR 7)

postupy bibliografického spracovania dokumentov (EKR 7)

autorské právo, priemyselná právna ochrana (EKR 4)

právne predpisy a základné pojmy v oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi (EKR 4)

postupy práce so špecializovaným softvérom (EKR 4)

zásady digitalizácie dokumentov (EKR 4)

pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov (EKR 4)

poznanie rizík ohrozujúcich vlastné zdravie alebo zdravie iných a zásad bezpečnosti pri práci (EKR 4)

ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA

formulácia výsledkov odbornej práce formou publikačnej činnosti a príspevkov na odborných podujatiach (EKR 7)

tvorba priebežnej a retrospektívnej národnej, regionálnej alebo tematickej bibliografie (EKR 7)

poskytovanie informácií prostredníctvom informačných produktov a knižnično-informačných služieb (EKR 7)

špecifikácia: *v spracovanej a používateľovi prístupnej podobe*

vyhľadávanie a identifikácia rôznych typov interných aj externých informačných zdrojov, bibliografických a faktografických informácií, overovanie ich relevantnosti, hodnovernosti a kvality (EKR 7)

vypracovanie a realizácia komplexných postupov na vyhľadávanie informácií s použitím relevantného selekčného jazyka (EKR 7)

špecifikácia: *s cieľom zahrnutia všetkých dostupných informačných zdrojov*

vypracovanie a rozvíjanie koncepcie bibliograficko-informačných služieb (EKR 7)

špecifikácia: *vo väzbe na informačné potreby, na charakter dokumentov, na obmedzenia dané prostredím v súlade so systémom dopĺňovania, spracovania, uchovávanía, ochrany a sprístupňovania dokumentov a informácií*

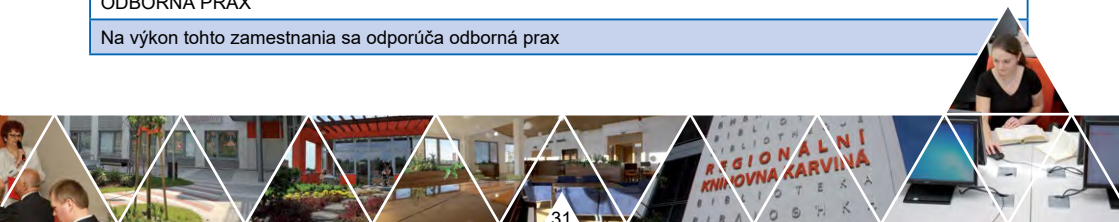
špecifikácia: *vo väzbe na informačné potreby, na charakter dokumentov, na obmedzenia dané prostredím v súlade so systémom dopĺňovania, spracovania, uchovávanía, ochrany a sprístupňovania dokumentov a informácií*

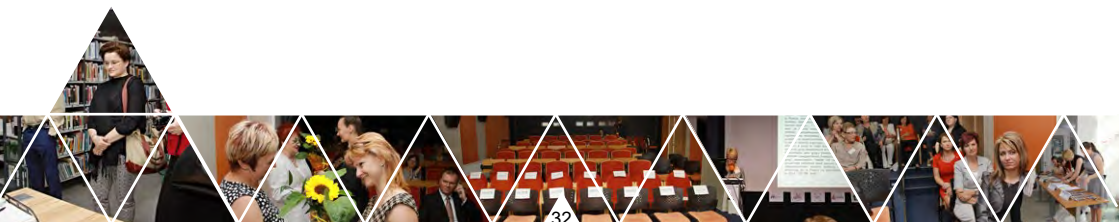
analýza a spracovanie zložitých informačných požiadaviek používateľov knižnično-informačných služieb (EKR 7) <i>špecifikácia: vypracovanie najvhodnejšej stratégie ich zodpovedania</i>
spracovanie dát prostredníctvom informačných a komunikačných systémov (EKR 7) <i>špecifikácia: aplikáciou príslušných metód, postupov a nástrojov</i>
formálna a obsahová analýza dokumentov, menná a vecná katalogizácia dokumentov (EKR 7) <i>špecifikácia: s použitím príslušných národných a medzinárodných noriem a štandardov</i>
príprava koncepčných a metodických materiálov na odborné bibliografické spracovanie a sprístupňovanie dokumentov (EKR 7)
bibliografická registrácia a evidencia publikačnej činnosti a ohlasov pedagogických a vedecko-výskumných pracovníkov (EKR 7)
vytváranie špecializovaných katalógov a databáz (EKR 7) <i>špecifikácia: napr. rukopisov, prvotlačí, vzácných tlačí, špeciálnych dokumentov</i>
participácia na organizovaní odborných knižničných, bibliografických a informačných podujatí a aktivít (EKR 7) <i>špecifikácia: regionálneho, celoštátneho a medzinárodného významu</i>
odborná komunikácia s používateľmi knižnice (EKR 7)
dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci a hygieny práce (EKR 4)

2. DOKUMENTARISTA, INFORMAČNÝ ŠPECIALISTA

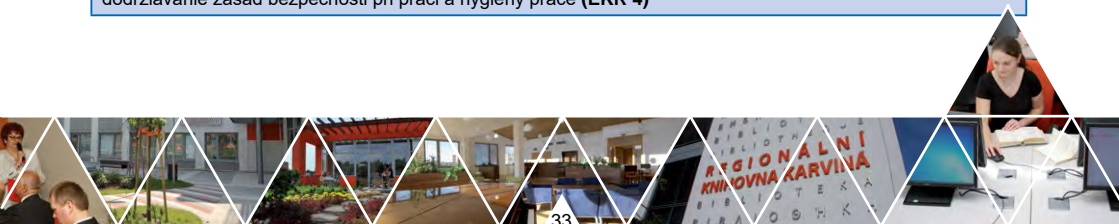
ALTERNATÍVNE NÁZVY
Referenčný knihovník
Subject Librarian
CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA
Dokumentarista, informačný špecialista vykonáva špecializované odborné knižničné, bibliografické, referenčné a informačné činnosti spojené s poskytovaním špecializovaných informačných služieb pre potreby vzdelávacích a výskumných inštitúcií, zdravotníckych zariadení, organizácií štátnej správy, podnikateľských subjektov, združení a spoločností. Vytvára koncepcie a koordinuje procesy získavania, spracovania a sprístupňovania odborných dokumentov a informácií v relevantných vedných odboroch spoločenských, prírodných alebo technických vied. Zabezpečuje manažment informácií a informačných zdrojov. Poskytuje rešeršné a referenčné služby.
PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA
Realizuje expertné činnosti, najmä študijno-rozborovú činnosť, vypracúva technicko-ekonomické štúdie, analýzy a rozbor. Uskutočňuje rešeršnú činnosť súvisiacu s priemyselno-právnou ochranou a prípravou návrhov projektov, zmlúv, noriem a patentov. Vykonáva preklady z cudzojazyčnej odbornej literatúry. Eviduje publikačnú a umeleckú činnosť zamestnancov inštitúcie
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
ODBORNÁ PRAX
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax

DĹŽKA PRAXE	
aspoň 1 rok	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
informačná gramotnosť	vysoká
osobnostný rozvoj	vysoká
analyzovanie a riešenie problémov	pokročilá
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	pokročilá
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	pokročilá
komunikácia v cudzom jazyku	pokročilá
kultivovaný písomný prejav	pokročilá
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	pokročilá
organizovanie a plánovanie práce	pokročilá
prezentovanie	pokročilá
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizračné spôsobilosti)	pokročilá
rozhodovanie	pokročilá
samostatnosť	pokročilá
tímová práca	pokročilá
tvorivosť (kreativita)	pokročilá
finančná a ekonomická gramotnosť	elementárna
vyjednávanie	elementárna
Zoznam odborných vedomostí / špecifikácia	
inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice (EKR 7) <i>špecifikácia: resp. informačného pracoviska / inštitúcie</i>	
právne predpisy a základné pojmy v oblasti knihovníctva (EKR 7)	
štátna informačná, kultúrna, vedná a technická politika (EKR 7)	
informačné procesy knižnice, resp. informačného pracoviska / inštitúcie (EKR 7)	
normy, štandardy a metódy spracovania informačných zdrojov (EKR 7)	
elektronické informačné zdroje a nástroje (EKR 7) <i>špecifikácia: interné a externé – pñotextové databázy, licencované a voľne dostupné elektronické informačné zdroje a pod.</i>	
automatizovaný knižnično-informačný systém v relevantných moduloch (EKR 7)	
forma a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľom knižničných a informačných služieb (EKR 7)	
autorské právo, priemyselná právna ochrana (EKR 4) <i>špecifikácia: zásady ochrany duševného vlastníctva</i>	
právne predpisy a základné pojmy v oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi (EKR 4)	

zásady, postupy a metódy budovania, odbornej správy, revízie a ochrany knižničných fondov (EKR 7)
knižničné a informačné služby (EKR 7) <i>špecifikácia: vrátane metód spracovania rešerší</i>
postupy práce so špecializovaným softvérom (EKR 4)
zásady digitalizácie dokumentov (EKR 4)
pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov (EKR 4)
poznanie rizík ohrozujúcich vlastné zdravie alebo zdravie iných a zásad bezpečnosti pri práci (EKR 4)
ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA
formulácia výsledkov odbornej práce formou publikačnej činnosti a príspevkov na odborných podujatiach (EKR 7)
preklady textov z/do cudzích jazykov (EKR 7) <i>špecifikácia: preklady z cudzojazyčnej odbornej literatúry</i>
vypracovanie a zabezpečovanie komplexného systému získavania a poskytovania informácií podľa požiadaviek danej organizácie (EKR 7)
odborné zabezpečovanie knižnično-informačných činností pracoviska (EKR 7)
poskytovanie informácií prostredníctvom informačných produktov a knižnično-informačných služieb (EKR 7) <i>špecifikácia: v spracovanej a používateľovi prístupnej podobe</i>
analýza a spracovanie jednoduchých informačných požiadaviek, potrieb a očakávaní používateľov knižnično-informačných služieb (EKR 7)
formálna a obsahová analýza dokumentov, menná a vecná katalogizácia dokumentov (EKR 7) <i>špecifikácia: s použitím príslušných národných a medzinárodných noriem a štandardov</i>
poskytovanie nadstavbových a špecializovaných knižnično-informačných, metodických a referenčných služieb (EKR 7) <i>špecifikácia: s použitím príslušných národných a medzinárodných noriem a štandardov</i>
vyhľadávanie a identifikácia rôznych typov externých aj interných informačných zdrojov, bibliografických a faktografických informácií, overovanie ich relevantnosti, hodnovernosti a kvality (EKR 7)
implementácia akvizíčnej politiky informačného pracoviska do praxe (EKR 6)
vypracovanie a rozvíjanie koncepcie knižnično-informačných služieb (EKR 7) <i>špecifikácia: s ohľadom na informačné potreby, na charakter dokumentov, na obmedzenia dané prostredím v súlade so systémom doplňovania, spracovania a sprístupňovania informácií</i>
spracovanie dát prostredníctvom informačných a komunikačných systémov (EKR 7) <i>špecifikácia: aplikáciou príslušných metód, postupov a nástrojov</i>
odborné spracovávanie, uchovávanie, ochrana a sprístupňovanie digitálnych dokumentov (EKR 6)
evidencia publikačnej činnosti a ohlasov pedagogických a vedecko-výskumných pracovníkov (EKR 7)
študijno-rozborová činnosť (EKR 7)
vypracovávanie technicko-ekonomických štúdií, analýz a rozborov (EKR 7)
odborná komunikácia s používateľmi knižnice (EKR 7)
dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci a hygieny práce (EKR 4)

3. KNIHOVNÍK ŠPECIALISTA

ALTERNATÍVNE NÁZVY

Knihovník špecialista – lektor informačného vzdelávania

Knihovník špecialista akvizitér

Knihovník špecialista katalogizátor

Knihovník špecialista na digitalizáciu dokumentov

Knihovník špecialista na elektronické informačné zdroje

Knihovník špecialista na evidenciu publikačnej a umeleckej činnosti

Knihovník špecialista na prácu s deťmi a mládežou

Knihovník špecialista na služby používateľom so špecifickými potrebami

Knihovník špecialista na špeciálne typy dokumentov

Knihovník špecialista správca knižničných fondov

Knihovník špecialista v knižnično-informačných službách

Knihovník špecialista – systémový knihovník

CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA

Knihovník špecialista komplexne zabezpečuje a koordinuje náročné špecializované knižnično-informačné činnosti na úseku doplňovania, spracovania, správy, uchovávania a sprístupňovania knižnično-informačných fondov, revízie a preventívnej ochrany dokumentov, poskytovania špecializovaných knižničných služieb a zabezpečovania ďalšej vysoko špecializovanej agendy knižnice. Spracováva koncepcie, plány, programy, metodiky a pracovné postupy, analytické

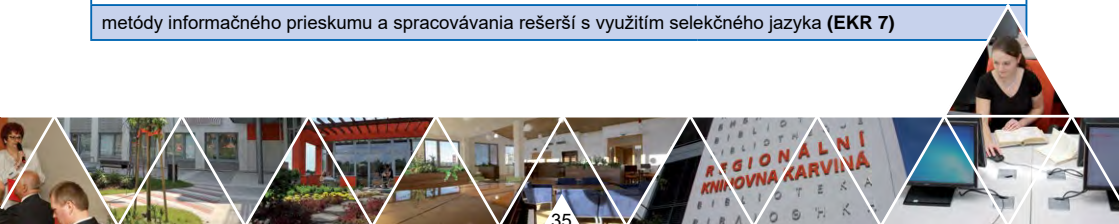
a rozvojové materiály v oblastiach svojej špecializácie.

PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA

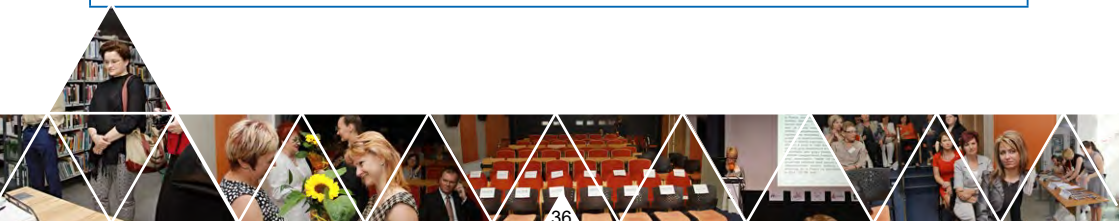
Realizuje program doplňovania knižničného fondu vrátane retrospektívnej akvizície dokumentov. Vykonáva špecializované práce v oblasti menšej a vecnej katalogizácie, participuje na tvorbe súborov autorít a riadených slovníkov, venuje sa tvorbe metadát a metadátovým štruktúram rôzneho typu. Organizuje a koordinuje odborné práce a činnosti v oblasti knižnično-informačných služieb, vrátane výpožičných služieb, medziknižničných výpožičných služieb, referenčných a konzultačných služieb. Vedie evidenciu publikačnej a umeleckej činnosti inštitúcie. Plánuje a realizuje odborné knižnično-informačné činnosti zamerané na prácu s deťmi a mládežou. Zabezpečuje informačnú podporu edukačného procesu v akademických a školských knižniciach. Zabezpečuje informačné vzdelávanie používateľov. Koordinuje a zabezpečuje individuálne knižnično-informačné služby používateľom so špecifickými potrebami. Odborne spracováva, zabezpečuje uchovávanie a sprístupňovanie špeciálnych typov dokumentov – rukopisy, staré a vzácne tlače, mapy, patenty, normy, seriály, hudobné dokumenty, audiovizuálne a multimediálne dokumenty, elektronické dokumenty a databázy v nadväznosti na ostatné činnosti knižnice. Komplexne zabezpečuje odborné spracovanie, uchovávanie a sprístupňovanie digitálnych dokumentov osobitnými postupmi. Spravuje domáce a zahraničné elektronické informačné zdroje. Kontroluje platnosť licencií a sleduje efektivnosť ich využívania. Organizuje odborné špecializované knihovnicke, bibliografické, referenčné a informačné činnosti inštitucionálneho, regionálneho, celoštátneho a medzinárodného významu. Zabezpečuje prevádzku knižnično-informačných systémov a podieľa sa na ich vývoji. Riadi a uskutočňuje kultúrno-vzdelávacie aktivity, besedy, prednášky, čitateľské súťaže a výstavy. Zabezpečuje propagáciu a prezentáciu knižnice a knižnično-informačných služieb. Spracováva a realizuje projekty knižnice.

POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA	
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa	
ODBORNÁ PRAX	
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax	
DĹŽKA PRAXE	
aspoň 1 rok	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
informačná gramotnosť	vysoká
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	vysoká
osobnostný rozvoj	vysoká
tvorivosť (kreativita)	vysoká
analyzovanie a riešenie problémov	pokročilá
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	pokročilá
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	pokročilá
komunikácia v cudzom jazyku	pokročilá
kultivovaný písomný prejav	pokročilá
organizovanie a plánovanie práce	pokročilá
prezentovanie	pokročilá
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizračné spôsobilosti)	pokročilá
rozhodovanie	pokročilá
samostatnosť	pokročilá
tímová práca	pokročilá
finančná a ekonomická gramotnosť	elementárna
vyjednávanie	elementárna
ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA	
inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice (EKR 7)	
právne predpisy a základné pojmy z oblasti knihovníctva (EKR 7)	
štatná informačná, kultúrna, vedná a technická politika (EKR 7)	
informačné procesy knižnice, resp. informačného pracoviska / inštitúcie (EKR 7)	
normy, štandardy a metódy spracovania a katalogizácie informačných zdrojov (EKR 7)	
zásady, postupy a metódy budovania, odbornej správy, revízie a ochrany knižničných fondov (EKR 7)	
informačná architektúra, princípy tvorby webových sídiel, komunikácie v elektronickom prostredí (EKR 7)	
elektronické informačné zdroje a vyhľadávacie nástroje (EKR 7)	
<i>špecifikácia: interné a externé – elektronická knižnica časopisov, licencované elektronické informačné zdroje a pod.</i>	
automatizovaný knižnično-informačný systém v relevantných moduloch (EKR 7)	
metódy informačného prieskumu a spracovávania rešerší s využitím selekčného jazyka (EKR 7)	

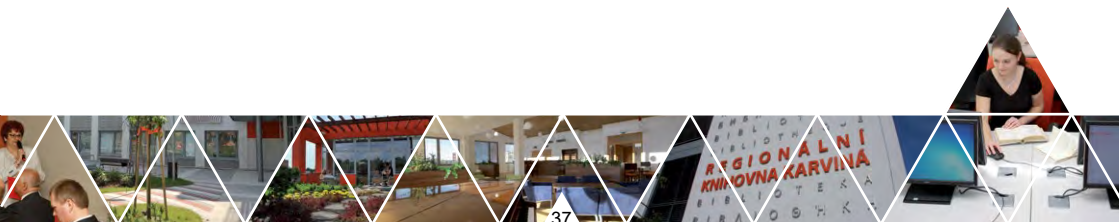
formy a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľmi knižničných a informačných služieb (EKR 7)
zásady a postupy pri práci so špeciálnymi dokumentmi (EKR 7) <i>špecifikácia: napr. rukopisy, staré a vzácne tlače</i>
autorské právo, priemyselná právna ochrana (EKR 4)
právne predpisy a základné pojmy v oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi (EKR 4)
knižničné a informačné služby (EKR 7)
postupy práce so špecializovaným softvérom (EKR 4)
zásady digitalizácie dokumentov (EKR 4)
pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov (EKR 4)
poznanie rizík ohrozujúcich vlastné zdravie alebo zdravie iných a zásad bezpečnosti pri práci (EKR 4)
ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA
formulácia výsledkov odbornej práce formou publikačnej činnosti a príspevkov na odborných podujatiach (EKR 7)
zabezpečovanie chodu knižnice s univerzálnym alebo špecializovaným fondom (EKR 7)
poskytovanie informácií prostredníctvom informačných produktov a knižnično-informačných služieb (EKR 7) <i>špecifikácia: v spracovanej a používateľovi prístupnej podobe</i>
odborné a metodické zabezpečovanie špecializovaných knižnično-informačných činností (EKR 7)
poskytovanie nastavbových a špecializovaných knižnično-informačných, metodických a referenčných služieb (EKR 7)
poskytovanie medzinárodných medziknižničných výpožičných služieb (EKR 6)
analýza a spracovanie zložitých informačných požiadaviek, potrieb a očakávaní používateľov knižnično-informačných služieb (EKR 7)
vypracovanie a rozvíjanie koncepcie bibliograficko-informačných služieb (EKR 7) <i>špecifikácia: vo väzbe na informačné potreby, na charakter dokumentov, na obmedzenia dané prostredím v súlade so systémom dopĺňovania, spracovania, uchovávanía, ochrany a sprístupňovania dokumentov a informácií</i>
vyhľadávanie a identifikácia rôznych typov externých aj interných informačných zdrojov, bibliografických a faktografických informácií, overovanie ich relevantnosti, hodnovernosti a kvality (EKR 7)
formálna a obsahová analýza dokumentov, menná a vecná katalogizácia dokumentov (EKR 7) <i>špecifikácia: s použitím príslušných národných a medzinárodných noriem a štandardov</i>
bibliografická registrácia a evidencia publikačnej činnosti a ohlasov pedagogických a vedecko-výskumných pracovníkov (EKR 7)
vytváranie špecializovaných katalógov a databáz (EKR 7) <i>špecifikácia: napr. rukopisov, prvotlačí, vzácných tlačí, špeciálnych dokumentov</i>
implementácia akvizítovej politiky knižnice a koncepcie rozvoja knižnično-informačného fondu do praxe (EKR 7)
stanovenie a uplatňovanie kritérií na výber, nákup a zaobchádzanie s dokumentmi (EKR 7) <i>špecifikácia: aplikácia kritérií pri zriaďovaní, budovaní, organizácii a správe fondov alebo zbierky dokumentov akejkoľvek povahy</i>

zavádzanie moderných postupov v oblasti uchovávaní a ochrany knižničných fondov (EKR 7)
odborné spracovávanie, uchovávanie, ochrana a sprístupňovanie digitálnych dokumentov (EKR 7)
spracovanie dát prostredníctvom informačných a komunikačných systémov (EKR 7)
špecifikácia: aplikáciou príslušných metód, postupov a nástrojov
zavádzanie nových technológií a postupov do knižničnej praxe (EKR 7)
plánovanie, rozvoj a zabezpečovanie prevádzky aplikačných softvérov knižnice (EKR 7)
usporiadanie a štruktúrovanie dát spojených s popisom dokumentov (EKR 7)
špecifikácia: vytvorenie a používanie nástrojov, prostredníctvom ktorých je možné získať prístup k dátam, dokumentom a referenciám (odkazom)
navrhovanie nových postupov a činností zameraných na rozvoj informačnej gramotnosti (EKR 7)
zabezpečovanie odborných knižnično-informačných činností a služieb v špecializovaných oddeleniach, resp. používateľom so špecifickými potrebami (EKR 7)
špecifikácia: plánovanie a realizácia odborných knižnično-informačných činností zameraných na prácu s deťmi a mládežou, zabezpečovanie knižnično-informačných služieb používateľom so špecifickými potrebami (zdravotné, sociálne a iné znevýhodnenie) a pod.
iniciovanie nových projektov, pracovných postupov a riešení odborných problémov knižnice (EKR 7)
odborné konzultácie v oblasti knihovníctva a v rámci riešenia problémov v danom odbore (EKR 7)
odborná komunikácia s používateľmi knižnice (EKR 7)
zabezpečovanie chodu knižnice s univerzálnym alebo špecializovaným fondom (EKR 7)
dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci a hygieny práce (EKR 4)

4. KNIHOVNÍK

ALTERNATÍVNE NÁZVY
Knihovník akvizitér
Knihovník katalogizátor
Knihovník operátor digitalizácie
Knihovník pre prácu s deťmi a mládežou
Knihovník správca knižničných fondov
Knihovník v knižnično-informačných službách
Školský knihovník
CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA
Knihovník vykonáva odborné knižnično-informačné činnosti vo všetkých typoch knižníc. Zabezpečuje doplňovanie knižničného fondu v súlade s akvizíčným plánom inštitúcie. Vykonáva odborné práce týkajúce sa správy, organizácie, ochrany a revízie knižničného fondu. Na základe formálnej a obsahovej analýzy dokumentov vytvára katalogizačné záznamy –menný a vecný popis podľa štandardov a stanovených metódik. Zabezpečuje výpožičné služby knižnice, vrátane medziknižničnej výpožičnej služby.

PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA

Poskytuje základné knižnično-informačné služby a spravidla aj špeciálne knižnično-informačné služby, vrátane prístupu k externým informačným zdrojom. Organizuje a uskutočňuje kultúrno-vzdelávacie a komunitné aktivity, besedy, prednášky, čitateľské súťaže a výstavy. Zabezpečuje odborné knižničné a informačné činnosti v špecializovaných oddeleniach pre deti a mládež. Realizuje informačné zabezpečenie a podporu edukačného procesu v akademických a školských knižniciach. Poskytuje špecializované knižnično-informačné služby pre používateľov so špecifickými potrebami. Vykonáva súbor odborných činností spojených s digitalizáciou a ochranným kopírovaním dokumentov. Zabezpečuje rešeršnú a ďalšiu informačnú agendu.

POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA

Úplné stredné odborné vzdelanie

ODBORNÁ PRAX

Na výkon tohto zamestnania sa nevyžaduje odborná prax

VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI

digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	pokročilá
informačná gramotnosť	pokročilá
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	pokročilá
kultivovaný písomný prejav	pokročilá
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	pokročilá
osobnostný rozvoj	pokročilá
samostatnosť	pokročilá
analyzovanie a riešenie problémov	elementárna
finančná a ekonomická gramotnosť	elementárna
komunikácia v cudzom jazyku	elementárna
organizovanie a plánovanie práce	elementárna
prezentovanie	elementárna
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizáčne spôsobilosti)	elementárna
rozhodovanie	elementárna
tímová práca	elementárna
tvorivosť (kreativita)	elementárna

ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA

inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice, resp. informačného pracoviska **(EKR 4)**

právne predpisy a základné pojmy v oblasti knihovníctva **(EKR 4)**

formy a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľmi kniž. a infor. služieb **(EKR 4)**

automatizovaný knižnično-informačný systém v relevantných moduloch **(EKR 4)**

normy, štandardy a metódy spracovania a katalogizácie informačných zdrojov **(EKR 4)**

elektronické informačné zdroje a vyhľadávacie nástroje **(EKR 4)**

špecifikácia: základné informačné zdroje a nástroje – elektronická knižnica časopisov, licencované elektronické informačné zdroje a pod.

podmienky ukladania, skladovania a ochrany dokumentov **(EKR 4)**

pedagogicko-psychologické zásady a postupy práce so skupinami používateľov so špecifickými potrebami **(EKR 4)**

autorské právo, priemyselná právna ochrana **(EKR 4)**

právne predpisy a základné pojmy z oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi **(EKR 4)**

zásady, postupy a metódy budovania, odbornej správy a ochrany knižničných fondov **(EKR 4)**

knižničné a informačné služby **(EKR 4)**

postupy práce so špecializovaným softvérom **(EKR 4)**

zásady digitalizácie dokumentov **(EKR 4)**

pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov **(EKR 4)**

poznanie rizík ohrozujúcich vlastné zdravie alebo zdravie iných a zásad bezpečnosti pri práci **(EKR 4)**

ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA

evidencia, katalogizácia a adjustácia dokumentov **(EKR 4)**

špecifikácia: podľa štandardov a stanovených metódik v knižniciach

organizovanie, sprostredkovanie a realizácia vzdelávacích aktivít **(EKR 4)**

špecifikácia: príp. kultúrnych a komunitných aktivít

poskytovanie informácií prostredníctvom informačných produktov a knižnično-informačných služieb **(EKR 4)**

špecifikácia: v spracovanej a používateľovi prístupnej podobe

analýza a spracovanie jednoduchých informačných požiadaviek, potrieb a očakávaní používateľov knižnično-informačných služieb **(EKR 4)**

vyhľadávanie, analýza a overenie informácií, dokumentov a informačných zdrojov **(EKR 4)**

zhromažďovanie objektívnych informácií o používateľoch knižnično-informačných služieb **(EKR 4)**

špecifikácia: registrácia, výpožičky

budovanie, organizácia, správa a revízia knižničného fondu **(EKR 4)**

špecifikácia: začleňovanie nových prírastkov do fondu, vyradovanie dokumentov v súlade s platnými legislatívnymi dokumentmi

poskytovanie základných knižnično-informačných, konzultačných a referenčných služieb **(EKR 4)**

zabezpečovanie medziknižničnej výpožičnej služby **(EKR 4)**

zabezpečovanie procesov akvizície v súlade s akvizíčnou politikou knižnice **(EKR 4)**

sprístupňovanie knižničných fondov **(EKR 4)**

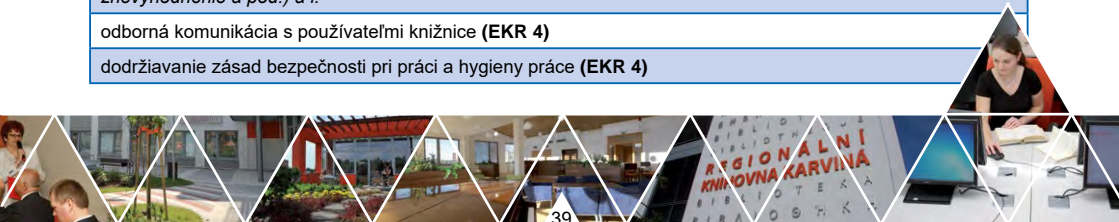
odborné činnosti spojené s digitalizáciou a ochranným kopírovaním dokumentov **(EKR 4)**

zabezpečovanie odborných knižnično-informačných činností a služieb v špecializovaných oddeleniach, resp. používateľom so špecifickými potrebami **(EKR 4)**

špecifikácia: činnosti pre deti a mládež, služby používateľom so špecifickými potrebami (zdravotné, sociálne znevýhodnenie a pod.) a i.

odborná komunikácia s používateľmi knižnice **(EKR 4)**

dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci a hygieny práce **(EKR 4)**

5. KNIŽNIČNÝ MANIPULANT

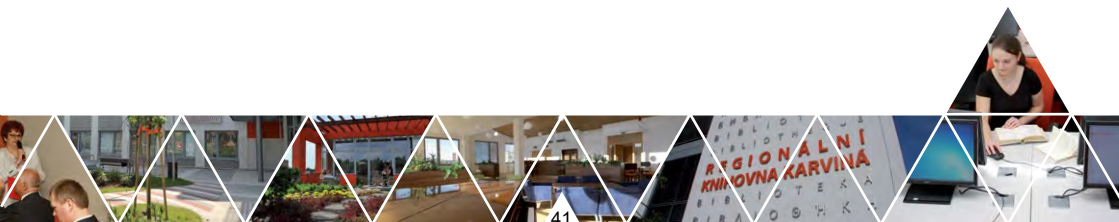
CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA	
<p>Knižničny manipulant vykonáva manuálne práce súvisiace so zabezpečením činnosti všetkých typov knižníc, vykonáva pomocnú, manipulačnú a dislokačnú prácu s knižničným fondom, vrátane jeho operatívnej ochrany. Zakladá do regálov a vyberá z regálov dokumenty, zabezpečuje ich čistenie a presuny, vykonáva očistu regálov. Prenáša bremená, vykonáva manipulačné práce pri príprave priestorov na knižničný prevádzku, kultúrno-výchovné a vzdelávacie podujatia, expozície a výstavy a ďalšie aktivity knižnice. Podľa potreby zabezpečuje výkon reprografických služieb.</p>	
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA	
Nižšie stredné vzdelanie	
ODBORNÁ PRAX	
Na výkon tohto zamestnania sa nevyžaduje odborná prax	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
fyzická zdatnosť	pokročilá
manuálna zručnosť	pokročilá
analyzovanie a riešenie problémov	elementárna
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	elementárna
organizovanie a plánovanie práce	elementárna
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizračné spôsobilosti)	elementárna
samostatnosť	elementárna
technická gramotnosť	elementárna
tímová práca	elementárna
ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA	
zásady, postupy a metódy budovania a odbornej správy a ochrany knižničných fondov (EKR 1)	
inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice, resp. informačného pracoviska (EKR 1)	
právne predpisy a základné pojmy z oblasti knihovníctva (EKR 1)	
informačné procesy knižnice, resp. informačného pracoviska (EKR 1)	
automatizovaný knižnično-informačný systém v relevantných moduloch (EKR 1)	
podmienky ukladania a skladovania dokumentov (EKR 1)	
poznanie rizík ohrozujúcich vlastné zdravie alebo zdravie iných a zásad bezpečnosti pri práci (EKR 1)	
ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA	
manuálne práce s knižničným fondom (EKR 1)	
špecifikácia: pomocná, manipulačná, dislokačná, fyzicky namáhavá manuálna práca s knižničným fondom, napr. zakladanie/vyberanie kníh, viazaných ročníkov časopisov do/z regálov, prenášanie bremien, baliace práce, podávanie a doručovanie balíkov a poštových zásielok a pod.	
overovanie prítomnosti dokumentu v knižničnom fonde (EKR 1)	

rozdeľovanie dokumentov podľa kritérií (EKR 1) <i>špecifikácia: jednoduché kritériá (abecedné, číselné a pod.)</i>
manipulačné práce pri príprave priestorov na prevádzku knižnice, podujatí a iných aktivít (EKR 1)
vyhľadávanie dokumentov podľa pokynov knihovníka (EKR 1)
čistenie uložených dokumentov a regálov (EKR 1)
obsluha reprografických zariadení (EKR 1)
dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci a hygieny práce (EKR 1)

6. VÝSKUMNO-METODICKÝ PRACOVNÍK V KNIHOVNÍCTVE

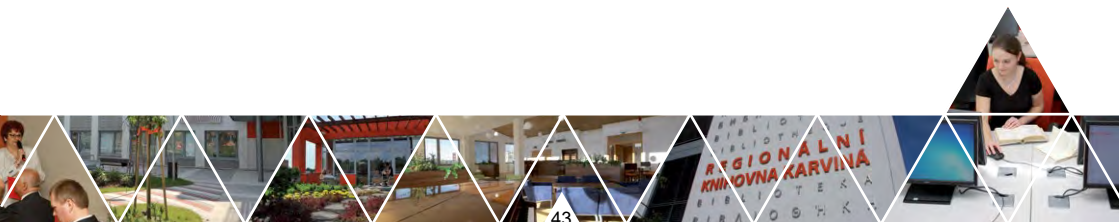
ALTERNATÍVNE NÁZVY
Metodik knižnice
Metodik odborných knihovníckych činností
Výskumný pracovník knižnice
CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA
Výskumno-metodický pracovník v knihovníctve realizuje základný alebo aplikovaný výskum v oblasti knižničnej a informačnej vedy, dejín knižnej kultúry, retrospektívnej bibliografie a v oblasti rukopisov, starých a vzácných tlačí. Koordinuje knižničné činnosti a spracúva koncepčné a strategické materiály na inštitucionálnej, regionálnej alebo národnej úrovni. Usmerňuje odborné špecializované knihovnice, bibliografické a informačné činnosti.
PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA
Vedie samostatné projekty a prípravu metodických materiálov v rámci tímov. Tvorivo rieši najzložitejšie úlohy metodického charakteru vnútroknižničného, regionálneho, krajského, celoštátneho, medzinárodného dosahu. Navrhuje opatrenia na skvalitnenie činnosti knižničného systému. Vypracováva metodiky, nové pracovné postupy v spolupráci s ďalšími špecialistami. Participuje na plánovaní a rozvoji aplikačných softvérov knižnice. V rámci automatizácie knižnično-informačných procesov sa podieľa na implementácii nových technológií. V rámci svojich kompetencií poskytuje odbornú poradenskú pomoc knižniciam a ich zriaďovateľom. Ovláda štandardy v knižnično-informačnej oblasti a participuje na ich tvorbe a implementácii. Zabezpečuje analytickú a výskumnú činnosť. Vykonáva dokumentačné, štatistické, koordinačné a kooperačné činnosti na inštitucionálnej, regionálnej alebo národnej úrovni.
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
ODBORNÁ PRAX
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax
DĹŽKA PRAXE
6 alebo viac rokov

VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
analyzovanie a riešenie problémov	vysoká
informačná gramotnosť	vysoká
kultivovaný písomný prejav	vysoká
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	vysoká
organizovanie a plánovanie práce	vysoká
osobnostný rozvoj	vysoká
prezentovanie	vysoká
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizračné spôsobilosti)	vysoká
samostatnosť	vysoká
tvorivosť (kreativita)	vysoká
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	pokročilá
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	pokročilá
komunikácia v cudzom jazyku	pokročilá
rozhodovanie	pokročilá
tímová práca	pokročilá
finančná a ekonomická gramotnosť	elementárna
motivovanie ľudí	elementárna
vyjednávanie	elementárna
ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA	
autorské právo, priemyselná právna ochrana (EKR4)	
právne predpisy a základné pojmy v oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi (EKR 4)	
zásady digitalizácie dokumentov (EKR 7)	
projektový manažment (EKR 6)	
<i>špecifikácia: základy projektového manažmentu</i>	
poznanie rizík ohrozujúcich vlastné zdravie alebo zdravie iných a zásad bezpečnosti pri práci (EKR 4)	
postupy práce so špecializovaným softvérom (EKR 6)	
knižničné a informačné služby (EKR 7)	
zásady, postupy a metódy budovania, odbornej správy, revízie a ochrany knižničných fondov (EKR 7)	
<i>špecifikácia: vrátane sprístupňovania tradičných a špeciálnych typov dokumentov</i>	
právne predpisy a základné pojmy v oblasti knihovníctva (EKR 7)	
štátna informačná, kultúrna, vedná a technická politika (EKR 7)	
dokumenty, smernice a odporúčania medzinárodných knihovníckych organizácií (EKR 7)	
<i>špecifikácia: IFLA, EBLIDA a pod.</i>	
informačné procesy knižnice, resp. informačného pracoviska / inštitúcie (EKR 7)	
princípy automatizácie knižnično-informačných činností (EKR 7)	

<p>formy a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľmi knižničných a informačných služieb (EKR 7)</p> <p>elektronické informačné zdroje a vyhľadávacie nástroje (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: interné a externé – plnotextové databázy, licencované a voľne dostupné elektronické informačné zdroje a pod.</i></p>
<p>metódy a postupy výskumnej činnosti (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: v knihovníctve</i></p>
<p>dejiny knižnej kultúry, dejiny knižníc (EKR 7)</p>
<p>zásady práce s rukopismi, starými a vzácnymi tlačami, historickými dokumentmi a historickými knižničnými fondmi (EKR 7)</p>
<p>metódy analýzy štatistického vyhodnocovania (EKR 7)</p>
<p>ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA</p>
<p>formulácia výsledkov odbornej práce formou publikačnej činnosti a príspevkov na odborných podujatiach (EKR 7)</p>
<p>vypracovávanie koncepčných a rozvojových materiálov, projektov a vývojových prác (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: v oblasti knihovníctva</i></p>
<p>plánovanie a riadenie projektov (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: v oblasti knihovníctva</i></p>
<p>usmerňovanie špecializovaných knihovníckych, bibliografických a informačných činností (EKR 7)</p>
<p>riešenie metodických úloh v oblasti knihovníctva (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: vnútroknižničného, regionálneho, krajského, celoštátneho alebo medzinárodného charakteru</i></p>
<p>navrhovanie účinných opatrení na skvalitnenie a optimalizáciu knižničného systému (EKR 7)</p>
<p>spracovávanie metodík, pracovných postupov, interných predpisov (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: v oblasti knihovníctva</i></p>
<p>plánovanie a rozvoj automatizovaných knižnično-informačných systémov (EKR 7)</p>
<p>odborné konzultácie v oblasti knihovníctva a v rámci riešenia problémov v danom odbore (EKR 7)</p>
<p>implementácia národných a medzinárodných štandardov v knižnično-informačnej oblasti (EKR 7)</p>
<p>realizácia výskumu dejín knižnej kultúry (EKR 7)</p>
<p>realizácia výskumu rukopisov, starých a vzácných tlačí a vypracovanie metodiky ich odborného spracovania (EKR 7)</p>
<p>tvorba a aplikácia metód a postupov výskumnej činnosti (EKR 7)</p> <p><i>špecifikácia: v oblasti knihovníctva</i></p>
<p>budovanie interdisciplinárnej spolupráce v rámci knižničných činností a v rámci riešenia problémov v danom odbore (EKR 7)</p>
<p>dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci a hygieny práce (EKR 4)</p>

PRÍLOHA č. 2: prehľad Národných štandardov zamestnaní pre knihovnícke profesie, pri ktorých v prvej fáze projektu do konca roka 2015 neprebehol schvaľovací proces Sektorovou radou pre kultúru a vydavateľstvo (očakáva sa v ďalšom pokračovaní projektu).

1. KURÁTOR DIGITÁLNEHO OBSAHU

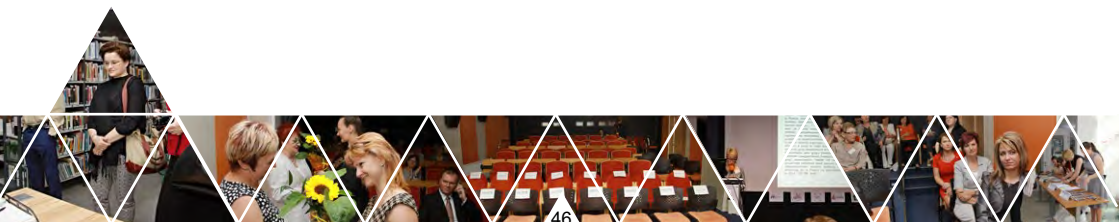
ALTERNATÍVNE NÁZVY	
Digitálny kurátor	
PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA	
Kurátor digitálneho obsahu komplexne zabezpečuje životný cyklus dokumentov, kultúrnych objektov a informácií v digitálnej forme. Zabezpečuje správu systémov pre ochranu, sprístupňovanie a uchovávanie digitálnych objektov. Riadi informačné systémy a spravuje databázy, zabezpečuje ich interoperabilitu, realizuje bezpečnostnú politiku. Spravuje katalógy a archívy, spracováva metodiky, navrhuje a realizuje politiku zberu digitálneho obsahu a systém tvorby metadát. Spravuje repozitáre a digitálne knižnice, vytvára metodiku identifikácie komplexných digitálnych prameňov.	
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA	
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa	
ODBORNÁ PRAX	
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax	
DĹŽKA PRAXE	
aspoň 3 roky	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
analyzovanie a riešenie problémov	vysoká
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	vysoká
informačná gramotnosť	vysoká
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	vysoká
komunikácia v cudzom jazyku	vysoká
organizovanie a plánovanie práce	vysoká
osobnostný rozvoj	vysoká
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizračné spôsobilosti)	vysoká
rozhodovanie	vysoká
samostatnosť	vysoká
technická gramotnosť	vysoká
tímová práca	vysoká
vyjednávanie	vysoká
finančná a ekonomická gramotnosť	pokročilá
kultivovaný písomný prejav	pokročilá
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	pokročilá
matematická gramotnosť	pokročilá
motivovanie ľudí	pokročilá
prezentovanie	pokročilá
tvorivosť (kreativita)	pokročilá
vedenie ľudí	pokročilá

ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA
inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice (EKR 7)
právne predpisy a odborná terminológia z oblasti knihovníctva a autorského práva (EKR 7)
právne predpisy a základné pojmy z oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi (EKR 7)
právne predpisy a pojmy z oblasti digitalizácie a správy digitálnych objektov (EKR 7)
štátna informačná, kultúrna, vedná a technická politika (EKR 7)
informačné procesy knižnice / informačného pracoviska / inštitúcie (EKR 7)
normy, štandardy a metódy spracovania a správy digitálnych objektov a informácií (EKR 7)
automatizovaný systém spracovania údajov (EKR 7)
postupy práce so špecializovaným softvérom (EKR 7)
zásady digitalizácie dokumentov (EKR 7)
zásady správy digitálnych objektov
pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov (EKR 4)
ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA
odborné a metodické zabezpečovanie špecializovaných knižnično-informačných činností v oblasti správy a sprístupňovania digitálnych objektov a informácií (EKR 7)
vypracovanie a rozvoj koncepcie knižnično-informačných služieb s ohľadom na informačné potreby, na charakter dokumentov, na obmedzenia dané prostredím v súlade so systémom dopĺňovania, spravovania a sprístupňovania digitálnych objektov a informácií (EKR 7)
schopnosť stanoviť a v praxi uplatňovať metódy pre zber a zaobchádzanie s digitálnymi objektmi a informáciami a tieto schopnosti využiť pri zriaďovaní, budovaní, organizácii a správe digitálnych zbierok, archívov a knižníc (EKR 7)
zavádzanie postupov v oblasti bezpečnosti a dlhodobej ochrany dát (EKR 7)
odborné spracovanie, uchovávanie, ochrana a sprístupňovanie digitálnych objektov a informácií (EKR 7)
používanie a aplikácia metód, postupov a nástrojov spracovania dát prostredníctvom informačných a komunikačných systémov (EKR 7)
zavádzanie dostupných technologických postupov spracovania digitálnych objektov do praxe (EKR 7)
plánovanie, rozvoj a zabezpečovanie prevádzky aplikačných softvérov digitálnych objektov (EKR 7)
správa digitálneho obsahu, usporiadanie a štruktúrovanie metadát spojených s popisom digitálnych objektov, vytvorenie a používanie nástrojov, prostredníctvom ktorých je možné získať prístup k digitálnym objektom (EKR 7)
iniciovanie nových projektov, pracovných postupov a riešení odborných problémov spojených so správou digitálneho obsahu (EKR 7)
schopnosť implementovať národné a medzinárodné štandardy, odporúčania a príklady dobrej praxe v oblasti digitálneho obsahu (EKR 7)
publikovanie a prezentovanie výsledkov výskumnej a odbornej práce (EKR 7)

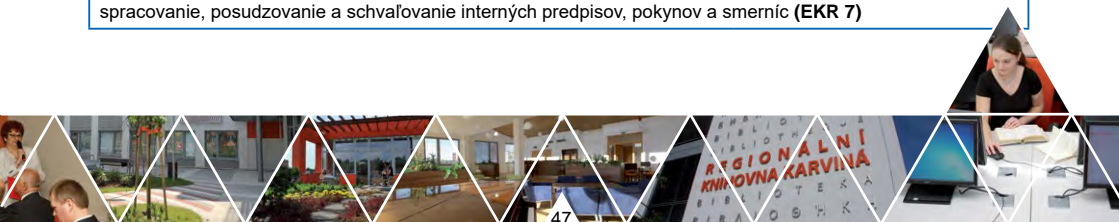

2. RIADITEĽ KNIŽNICE

ALTERNATÍVNE NÁZVY	
Vedúci knižnice	
PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA	
<p>Riaditeľ knižnice riadi a koordinuje činnosť knižnice v súlade s jej zriaďovacou listinou alebo štatútom, zodpovedá za jej činnosť zriaďovateľovi, zastupuje a reprezentuje knižnicu navonok. Zodpovedá za plnenie úloh knižnice, jej odborný a personálny rozvoj, začlenenie do národných a medzinárodných štruktúr, za realizáciu projektov knižnice. Formuluje stratégiu rozvoja knižnice, definuje oblasti, v ktorých pôsobí a rozhoduje o jej koncepčných otázkach. Manažuje finančné a ľudské zdroje, fondy, odborné činnosti, technológie, budovy a zariadenia. Zodpovedá za správu a ochranu zvereného majetku, za dodržiavanie zákonov a právnych predpisov. Pre knižnicu s právnou subjektivitou vydáva organizačný poriadok, ktorý upravuje organizačnú štruktúru knižnice, náplň činnosti jednotlivých pracovísk a vzájomné vzťahy medzi nimi. Vydáva knižničný poriadok a ďalšie interné dokumenty upravujúce činnosť knižnice. Zriaďuje vlastné poradné orgány, komisie, menuje ich členov, schvaľuje ich rokovacie poriadky. Zabezpečuje koordináciu a kooperáciu činnosti knižnice s inými domácimi a zahraničnými inštitúciami, víziu, hodnoty, firemnú kultúru a etiku knižnice. Inciuje zapájanie knižnice do národných a medzinárodných programov a projektov.</p>	
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA	
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa	
ODBORNÁ PRAX	
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax	
DĹŽKA PRAXE	
6 alebo viac rokov	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
analyzovanie a riešenie problémov	vysoká
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	vysoká
finančná a ekonomická gramotnosť	vysoká
informačná gramotnosť	vysoká
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	vysoká
komunikácia v cudzom jazyku	vysoká
kultivovaný písomný prejav	vysoká
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	vysoká
motivovanie ľudí	vysoká
organizovanie a plánovanie práce	vysoká
osobnostný rozvoj	vysoká
prezentovanie	vysoká
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizáčne spôsobilosti)	vysoká
rozhodovanie	vysoká

samostatnosť	vysoká
tímová práca	vysoká
tvorivosť (kreativita)	vysoká
vedenie ľudí	vysoká
vyjednávanie	vysoká
matematická gramotnosť	pokročilá
technická gramotnosť	elementárna
ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA	
inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice / inštitúcie (EKR 7)	
právne predpisy, normy a štandardy z oblasti knihovníctva (EKR 7)	
právne predpisy a základné pojmy z oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi, a autorského práva, hospodárenia a informačnej bezpečnosti (EKR 7)	
štátna informačná, kultúrna, vedná a technická politika (EKR 7)	
dokumenty, smernice a odporúčania medzinárodných knihovníckych organizácií (IFLA, EBLIDA a pod.) (EKR 7)	
informačné procesy knižnice / informačného pracoviska / inštitúcie (EKR 7)	
základy projektového manažmentu (EKR 6)	
interné a externé elektronické informačné zdroje a vyhľadávacie nástroje (EKR 7)	
knižničné a informačné služby (EKR 7)	
zásady, postupy a metódy budovania, správy, ochrany a revízie knižničných fondov (EKR 7)	
automatizovaný knižnično-informačný systém a ďalšie špecifické informačné systémy knižnice (EKR 7)	
formy a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľom knižnično-informačných služieb (EKR 7)	
techniky, nástroje a stratégie knižničného manažmentu a marketingu (EKR 7)	
techniky plánovania a riadenia projektov (EKR 7)	
zásady digitalizácie dokumentov (EKR 7)	
pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov (EKR 7)	
princípy efektívneho riadenia ľudských zdrojov (EKR 7)	
ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA	
riadenie a koordinácia činnosti knižnice, prezentácia knižnice navonok (EKR 7)	
formulácia a koncepčné riadenie rozvoja a odbornej činnosti knižnice v súlade s koncepciami a úlohami zriaďovateľa a národného knižničného systému (EKR 7)	
riadenie ekonomickej činnosti a prevádzky knižnice (EKR 7)	
riadenie, usmerňovanie a kontrolovanie dodržiavania predpisov pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a požiaru ochranu, informačnej bezpečnosti, ochrany osobných údajov (EKR 7)	
uplatňovanie štandardov a noriem v oblasti odborných činností (EKR 7)	
riadenie ľudských zdrojov (EKR 7)	
spracovanie, posudzovanie a schvaľovanie interných predpisov, pokynov a smerníc (EKR 7)	

vypracovanie plánov činnosti, prehľadov a štatistických podkladov pre rozborovú , prieskumnú a analytickú činnosť **(EKR 7)**

koordinovanie spolupráce knižnice s knižnicami a informačnými inštitúciami na Slovensku a v zahraničí **(EKR 7)**

koncepčné riadenie odborných knižnično-informačných činností **(EKR 7)**

spolupráca s predstaviteľmi kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií **(EKR 7)**

príprava a riadenie projektov a grantových žiadostí **(EKR 7)**

iniciovanie nových postupov , inovácií a riešení odborných problémov **(EKR 7)**

riadenie systému informačného vzdelávania **(EKR 7)**

sledovanie trendov a aktuálneho vývoja, presadzovanie zmien zohľadňujúcich nové trendy **(EKR 7)**

budovanie interdisciplinárnej spolupráce v rámci knižničných činností na vnútroinštitucionálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni **(EKR 7)**

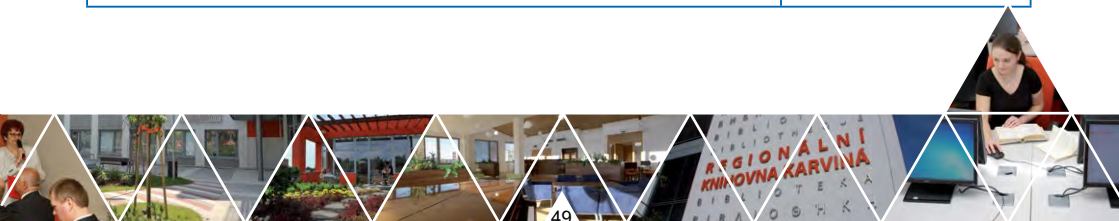
organizovanie kultúrno-vzdelávacích, vedeckých, odborných podujatí regionálneho, celoštátneho a medzinárodného významu pre odbornú a širokú verejnosť **(EKR 7)**

publikovanie a prezentovanie výsledkov výskumnej a odbornej práce **(EKR 7)**

3. VEDÚCI ORGANIZAČNÉHO ÚTVARU KNIŽNICE

ALTERNATÍVNE NÁZVY	
vedúci oddelenia	
vedúci odbor	
vedúci úseku	
vedúci sekcie	
vedúci referátu	
PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA ZAMESTNANIA	
<p>Vedúci organizačného útvaru knižnice riadi, koordinuje, organizuje, usmerňuje a kontroluje činnosť čiastkového organizačného útvaru knižnice (napr. oddelenia, odboru, úseku, sekcie, referátu). Predkladá koncepciu rozvoja útvaru, ktorý riadi, konkretizuje pracovné úlohy v rámci plánov činnosti, spracováva relevantné odborné materiály, štatistiky a analýzy. Usmerňuje zamestnancov a hodnotí ich pracovné výkony. Pracovníkov zapája do zlepšovania činnosti knižnice a aktívneho riešenia odborných úloh. Zodpovedá za účelné nakladanie s finančnými, materiálnymi zdrojmi a efektívne riadenie ľudských zdrojov v rámci útvaru knižnice, za správu a ochranu zvereného majetku, za dodržiavanie zákonov, právnych predpisov a interných smerníc. Podieľa sa na príprave a realizácii projektov knižnice. Zabezpečuje kooperáciu s ostatnými útvarmi knižnice, prípadne inými knižnicami v SR.</p>	
POŽADOVANÝ STUPEŇ VZDELANIA	
Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa	
ODBORNÁ PRAX	
Na výkon tohto zamestnania sa odporúča odborná prax	
DĹŽKA PRAXE	
aspoň 5 rokov	
VŠEOBECNÉ SPÔSOBILOSTI	
analyzovanie a riešenie problémov	vyšoká
digitálna gramotnosť (počítačové spôsobilosti)	vyšoká
informačná gramotnosť	vyšoká
komunikácia (jednanie s ľuďmi)	vyšoká
kultivovaný písomný prejav	vyšoká
kultivovaný slovný prejav, schopnosť vyjadrovania sa	vyšoká
motivovanie ľudí	vyšoká
organizovanie a plánovanie práce	vyšoká
osobnostný rozvoj	vyšoká
pružnosť v myslení (adaptabilita, flexibilita, improvizáčné spôsobilosti)	vyšoká
rozhodovanie	vyšoká
samostatnosť	vyšoká
tímová práca	vyšoká

tvorivosť (kreativita)	vysoká
vedenie ľudí	vysoká
vyjednávanie	vysoká
finančná a ekonomická gramotnosť	pokročilá
komunikácia v cudzom jazyku	pokročilá
matematická gramotnosť	pokročilá
prezentovanie	pokročilá
technická gramotnosť	elementárna

ZOZNAM ODBORNÝCH VEDOMOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA

inštitucionálne prostredie, poslanie, zameranie a stratégia knižnice **(EKR 7)**

právne predpisy a odborná terminológia z oblasti knihovníctva **(EKR 7)**

právne predpisy a základné pojmy z oblasti zaobchádzania s osobnými údajmi a autorského práva **(EKR 7)**

štátna informačná, kultúrna, vedná a technická politika **(EKR 7)**

informačné procesy knižnice / informačného pracoviska / inštitúcie **(EKR 7)**

normy, štandardy a metódy spracovania informačných zdrojov **(EKR 7)**

knižnično-informačné služby **(EKR 7)**

vedomosti o informačnej architektúre, tvorbe webových sídiel, komunikácii v elektronickom prostredí **(EKR 7)**

interné a externé elektronické informačné zdroje a vyhľadávacie nástroje **(EKR 7)**

automatizovaný knižnično-informačný systém v relevantných moduloch **(EKR 7)**

postupy práce so špecializovaným softvérom **(EKR 7)**

formy a metódy individuálnej a kolektívnej práce s používateľmi knižničných a informačných služieb **(EKR 7)**

zásady digitalizácie dokumentov **(EKR 6)**

pravidlá evidencie korešpondencie, zmlúv a ďalších dokumentov **(EKR 6)**

základy knižničného a projektového manažmentu **(EKR 7)**

ZOZNAM ODBORNÝCH ZRUČNOSTÍ / ŠPECIFIKÁCIA

riadenie, usmerňovanie a kontrola odbornej činnosti organizačného útvaru knižnice **(EKR 7)**

riadenie, usmerňovanie a kontrola ekonomickej činnosti organizačného útvaru knižnice **(EKR 7)**

riadenie, usmerňovanie a kontrola dodržiavania pracovnej disciplíny, efektívneho využívania pracovnej doby a plnenia ďalších základných ustanovení vyplývajúcich pre vedúceho zamestnanca zo Zákonníka práce **(EKR 7)**

riadenie metodiky činností vykonávaných organizačným útvarom knižnice **(EKR 7)**

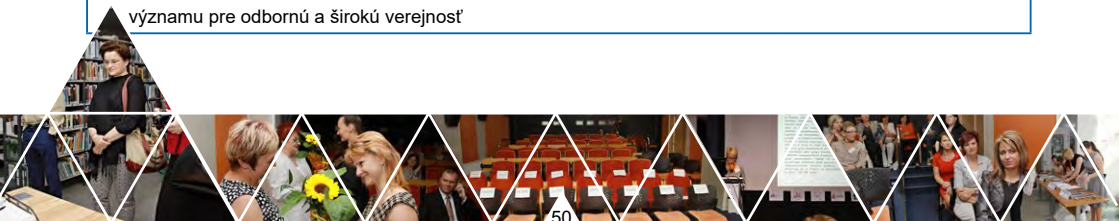
vypracovávanie plánov činnosti, výkazov práce a štatistických podkladov pre rozborovú činnosť **(EKR 7)**

spolupráca s ostatnými útvarmi knižnice **(EKR 7)**

publikovanie a prezentovanie výsledkov výskumnej a odbornej práce **(EKR 7)**

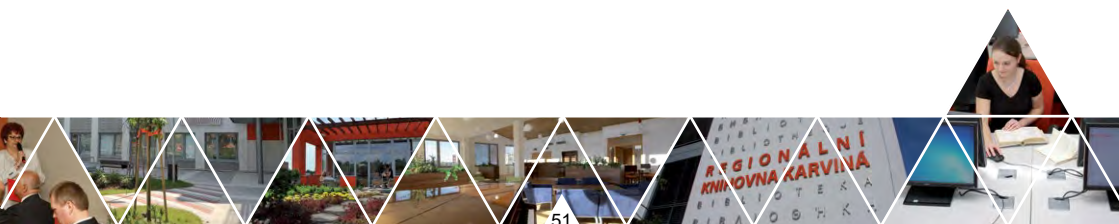
plánovanie aktivít projektov knižnice súvisiacich s činnosťou útvaru **(EKR 7)**

organizovanie kultúrno-vzdelávacích, vedeckých, odborných podujatí regionálneho alebo celoštátneho významu pre odbornú a širokú verejnosť

Ing. Silvia Stasselová

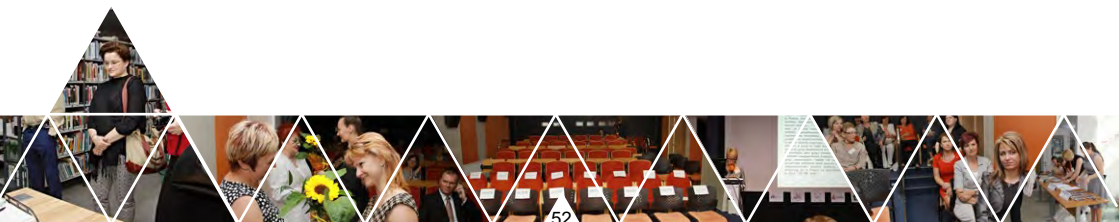

Ve svém krátkém příspěvku Vám chci představit jednu knihovnickou profesi, kterou všichni dobře znáte, a přesto se jí věnuje – pokud počítám dobře – méně než třicet českých knihovníků. Je to ale profese významná, týkající se celé české knihovnické komunity. Je to profese redaktora knihovnického časopisu. Řekl bych z vlastní zkušenosti, že to je profese přímo dobrodružná. Je to typ profese, která vyžaduje v podstatě dvojí typ vzdělání: nejen knihovnické, ale též žurnalistické či snad přesněji mediální, pokud má časopis stát za to. A přidejme k tomu, že když má časopis stát opravdu za to, potřebuje i grafickou úpravu a potřeboval by tedy i grafika. K tomu ovšem potřebuje redaktor umět i snít, protože v českých podmínkách si grafika knihovnická redakce většinou nemůže dovolit, a z toho vyplývá (i když se k tomu nerad přiznávám), že s grafickou stránkou se potýká redaktor sám.

V květnu letošního roku došlo k významné události v životě redaktorů. V brněnské Moravské zemské knihovně došlo konečně k setkání českých knihovnických redaktorů, aby si tato profese mohla vyměnit zkušenosti a dohodnout spolupráci, která je v našem malém českém rybníce – jak se ukázalo - více než důležitá. Českých knihovnických časopisů vychází něco přes dvacet. Prvenství mezi nimi si dovoluji přičknout měsíčníku Čtenář s nejdelší tradicí. Jen jeden z nich – Čtenář – je měsíčník s podnázvem Časopis pro knihovny. Vychází papírově a po určité době si ho mohou předplatitelé stahovat elektronicky. Vydává ho Středoevropská vědecká knihovna v Kladně. Druhým a posledním měsíčníkem je časopis Ikaros, ten ovšem vychází pouze elektronicky, s podnázvem Elektronický časopis o informační společnosti. Periodicita ostatních časopisů vydávaných většinou papírově krajskými knihovnami je 4x do roka.

Nyní je čas, abych představil časopis Bulletin SKIP, kterému šéfredaktoruji už 25 let, tedy od jeho založení. Ale v profesi se pohybuji mnohem déle, začínal jsem totiž už ve 14 letech, kdy jsem vydával skautský časopis Vodopád. Psal se rok 1947 a časopis měl náklad 20 kusů. Ale nebojte: budu se věnovat jen časopisu Bulletin SKIP, historii přeskočím. Bulletin SKIP je spolkový časopis, vydávaný Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR. Vychází 5x ročně, 4x jako čtvrtletník, páté číslo je zvláštní číslo, věnované každý rok knihovnictví v jedné zemi: za poslední leta to byla zvláštní čísla Španělské knihovnictví, Čínské knihovnictví, Německé knihovnictví a Jihokorejské knihovnictví. Časopis Bulletin SKIP má náklad 1300 kusů na papíře plus elektronické vydání, které vychází cca o deset dnů dříve než to papírové, a přináší ještě nějaké drobnosti, které se nevešly do čísla, nebo přináší širší verzi některého pro papírové vydání příliš rozsáhlého článku.

Promiňte ještě nějaké podrobnější informace o časopisu Bulletin SKIP. Má formát A5 a pravidelný rozsah 40 stran, z toho je osm stran barevných, věnovaných většinou fotografiím. Úkolem časopisu je zrcadlit spolkový život a k tomu jako přidanou hodnotu poskytovat informace vhodné či nutné pro pracovníky českých knihoven, což jsou čtenáři časopisu. Pokud jde o spolkový život, věnuji se mu především rubriky SKIP v akci a Co nového ve SKIP. Rubriky jsou závislé na příspěvcích od členů spolku. Informativní funkci plní další rubriky: Inspirace o akcích, které by měly inspirovat, Generace o významných českých knihovnicích, kteří už nejsou mezi námi, Do rámečku - přehled významných ocenění získaných knihovnami a knihovnicí za poslední období, a Informační servis – sbírka zajímavých informací z knihovnického světa včetně knihovnického kalendáře o termínech akcí v českých knihovnách.

Obálka SKIP

A nyní zpět k problematice profese jako takové. Zůstaneme-li u faktu papír – digitál, nabízejí se zde velké možnosti v tomto vztahu, samozřejmě když pomineme tu nejjednodušší možnost, co na papíře, to digitálně. Papirové vydání vyžaduje dodržet formát a počet stran (z řady důvodů, ale pragmaticky rozšíření počtu stran při nejmenším zvyšuje náklady za tisk). Naopak elektronické – digitální vydání láká přidávat drobnosti, neomezovat rozsah příspěvků, rozsah může být vlastně neomezený, resp. omezuje ho dvojí: kapacita redaktora a kapacita příspěvatele, eventuálně pokud jsou příspěvky finančně hrazeny, též finanční zdroje.

Takže teď ke vztahu redaktor – příspěvatele: z vlastní zkušenosti přidávám k profesi redaktora umění jednat s lidmi, zvlášť v případech, kdy se mohou odměnit pouze poděkováním (týká se i Bulletinu SKIP – v případě pravidelných čtvrtletních čísel byl financován za 25 let jeden jediný příspěvek), resp. možností publikovat. Jednat s lidmi je vrcholné umění, kterému třeba já někdy zůstávám dlužen. A z druhé strany redaktor musí

umět přijmout kritiku a přiměřeně reagovat i na neoprávněné výtky.

Příspěvatele, ale i zřizovatele zastupuje redakční rada. Zajímavá kapitola, v každé redakci úplně jiná, proto jen pár poznámek k redakční radě Bulletinu SKIP. Je mnohohlavá, čítá 14 členů, její počet je tak vysoký, aby byla eliminována nízká účast na jednáních. Členové do rady jsou vybíráni tak, aby reprezentovali nejdůležitější typy knihovnických činností, takže tu jsou zástupci velkých i menších knihoven, z veřejných i vědeckých knihoven a také z knihovnického školství. Její zvláštností je to, že se schází pravidelně buď v nové, nebo čerstvě rekonstruované knihovně. Vychází to z profesionální orientace šéfredaktora, ale účastníkům jednání to umožňuje konfrontovat s vlastní knihovnou. Nejdůležitějším bodem jednání je hodnocení vždy posledních dvou čísel. Hodnocením je pověřen vždy jeden člen redakční rady, k tomu následuje diskuse a závěr šéfredaktora. Dalším významným bodem je příprava dalších čísel s náměty od členů

redakční rady a také nabídkou autorství. Členství je čestné, účast není hrazena. Vedoucím redakční rady je šéfredaktor.

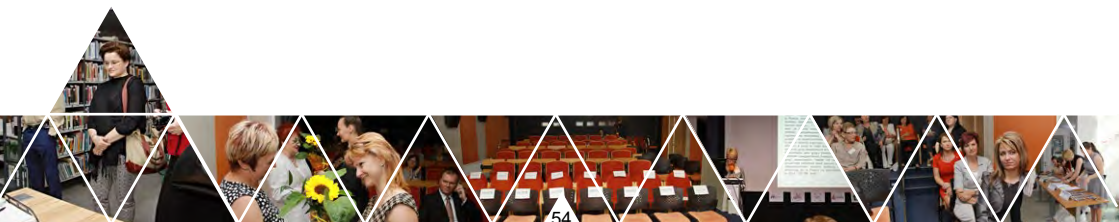
A teď k tomu nejdůležitějšímu: časopis by měl být na úrovni. K tomu redaktor musí sledovat, co se děje v knihovnictví (i účasti na akcích, školeních atd.), v případě Bulletinu SKIP sledovat i dění ve spolku a aktivně ho ovlivňovat.

A jak se to daří? K tomu slouží zpětná vazba, nyní tím nemyslím stanoviska redakční rady, ale spontánní ohlasy od čtenářů. To není zrovna oblast, kde by se Bulletin SKIP mohl chlubit. Je jich málo, i když jsou vlastně jen pozitivní.

A takovéto zakončení se mi hodí, protože ukazuje, že práce redaktora nikdy nekončí, vždy je třeba něco napravovat nebo vymýšlet. Řekněte: není to zajímavé dobrodružství?

PhDr. Ladislav Kurka

Kompetenční modely – moderní nástroj pro efektivní řízení lidských zdrojů v organizaci

Abstrakt

Definování kompetenčních modelů v organizaci umožňuje aplikaci celostního přístupu k řízení lidských zdrojů (výběr a adaptace zaměstnanců, jejich hodnocení, vzdělávání a rozvoj, kariérní plánování apod.) Městská knihovna v Praze si dala za cíl kompetenční modely jednotlivých pracovních pozic na míru organizace zpracovat a komplexně využívat v praxi. Příspěvek mapuje cestu od přípravné fáze, počáteční analýzy dat, metodiky, specifikace, validizace až k začlenění kompetenčních modelů do dalších procesů řízení lidských zdrojů.

Úvod

Městská knihovna v Praze (dále MKP) se dlouhodobě zabývá systémovým řízením lidských zdrojů. Lidé jsou strategickou prioritou organizace. Přínosem komplexního přístupu k personálním procesům je jejich provázanost, srozumitelnost, efektivnost a motivace. Dobře nastavený kompetenční model se promítá téměř do všech personálních procesů (výběr zaměstnance, adaptace, hodnocení výkonu, rozvoj a vzdělávání, kariérní plánování, koučování).

Obecné základní charakteristiky kompetenčních modelů

- Jednoduché a strukturované zpracování kompetenčních modelů
- Výběr cca 14 nejdůležitějších kompetencí, se kterými se bude pracovat
- Vedoucí zaměstnanci musí být schopni na základě kompetenčního modelu hodnotit kompetence svých podřízených
- Aktualizace kompetenčního modelu je nutné provádět max. po dvou letech
- Výhoda pro každou organizaci je tvorba kompetenčních modelů na míru

- Na zpracování kompetenčních modelů se zpravidla podílí personální oddělení, vedoucí zaměstnanec a jemu podřízený zaměstnanec, který práci vykonává

Hlavním impulsem zpracování kompetenčních modelů v MKP na míru MKP byla:

- Nespokojenost vedení s úrovní znalostí a dovedností zaměstnanců především ve službách. (Kompetenční modely jsme v MKP tedy primárně pojali, jako cestu k rozvoji osobních a profesních kompetencí zaměstnanců).
- Tvorba databáze povolání - typových pozic v Národní soustavě povolání (NSP) <http://www.nsp.cz/> a jejich možná platnost v budoucnu.

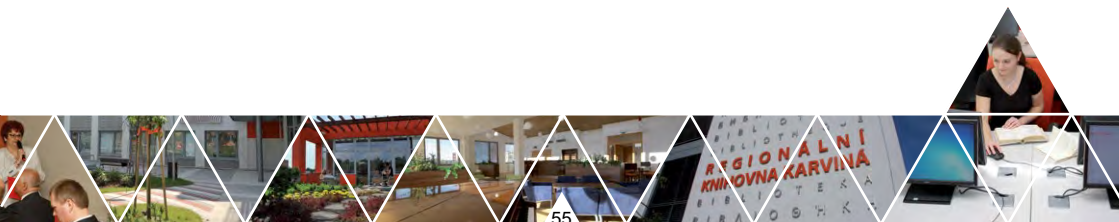
MKP se rozhodla jít vlastní cestou při zpracování kompetenčních modelů na míru. Zpracování kompetenčních modelů předcházela analýza, která vycházela z testování zaměstnanců na počítačové znalosti a dovednosti a na odborné znalosti a dovednosti. Jednalo se o velmi jednoduché testy s neuspokojivými hmatatelnými výsledky.

Plán zpracování kompetenčních modelů

- I. Fáze: zpracování kompetenčních modelů pro pracovní pozice ve službách. Zásadní byla pozice „Samostatný referenční knihovník“ v 9. platové třídě (SRK), která se týká cca 220 zaměstnanců.
- II. Fáze: zpracovat kompetenční modely pro zbývající pracovní pozice. V MKP je kolem 140 typových pracovních pozic.

Cesta ve zkratce ke kompetenčním modelům v MKP

- Sestavení základního šestičlenného týmu, který se dle potřeby rozšiřoval
- Tvorba a zavedení kompetenčních modelů v roce 2012 - 2015
- Ujasnění metodiky a vymezení pojmů

- Nejnáročnější bylo zpracování prvního kompetenčního modelu pro SRK v 9.PT
- Ověřování úrovně kompetencí SRK v 9.PT přes vedoucí zaměstnance
- Ověřování úrovně kompetencí SRK v 9.PT zaměstnanci, kteří práci na této pozici vykonávají

Metodika kompetenčních modelů

- Struktura kompetenčních modelů je jednotná pro všechny pozice v MKP, po stránce obsahové, stylistické i posloupnosti dle platové třídy v nastavení úrovní kompetencí.
- Priorita při zpracování kompetenčních modelů byla, vycházet z již vytvořených kompetenčních modelů v NSP a doplnit je především o specifické odborné kompetence na jednotlivé pozice v MKP.
- SRK zpracován na míru MKP (snižování úrovně kompetencí oproti NSP, odborné znalosti a dovednosti vypracovány nově)
- SRK v 9.PT je stěžejní pro všechny ostatní pozice – úrovně kompetencí
- Skládání KP – SRK současně i vedoucí pobočky
- Vytvoření jednotného KP pro vedoucí zaměstnance (manažerské znalosti a dovednosti podle stupně řízení)

Vymezení pojmů

- Kompetence - co musím umět a znát abych mohl/a vykonávat povolání (např.SRK v 9.PT)
- Kompetence mají většinou 1-8 úrovní náročnosti, počty úrovní jsou nastaveny dle NSP
- Náležitosti kompetenčního modelu - **název, pracovní činnosti, pracovní podmínky, kvalifikační požadavky** (odborná příprava a certifikáty, měkké kompetence, obecné kompetence, odborné znalosti a dovednosti nutné, odborné znalosti a dovednosti výhodné) **zdravotní podmínky**
- **Minimální úroveň kompetencí** - minimální úroveň znalosti nebo dovednosti je nejnižší možná úroveň požadovaná pro konkrétní pracovní pozici v MKP. Je to úroveň, která je nutná pro výkon práce na této pracovní pozici. Je nutná pro efektivní fungování knihovny a její udržitelný rozvoj. Pokud zaměst-

nanec nedosáhne minimální úrovně, tak nemůže vykonávat práci na této pracovní pozici.

- **Optimální úroveň kompetencí** - optimální úroveň znalosti nebo dovednosti je **nejlépe vyhovující** úroveň požadovaná pro konkrétní pracovní pozici v MKP. Je to taková úroveň, jejíž dosažení je ještě pro zaměstnavatele přínosné.
- **Šablona KP** – připravený KP pro určité typové pozice dle PT bez odborných znalostí a dovedností (tuto oblast doplňuje vedoucí zaměstnanec ve spolupráci se zaměstnancem na této pracovní pozici)

Postup zpracování kompetenčních modelů v MKP

- Vytvoření základního kompletního kompetenčního modelu – SRK v 9.PT
- Ověřování nastaveného rozsahu úrovní kompetencí SRK přes vedoucí zaměstnance (výsledek – většina podřízených na pozici SRK v 9.PT splňuje nastavený kompetenční model)
- Tým se proto rozhodl pro dotazníkový průzkum na posouzení úrovně jednotlivých kompetencí mezi 220 zaměstnanci na této pozici SRK v 9.PT

Hodnocení se týkalo čtyř oblastí kompetencí „Samostatného referenčního knihovníka ve službách v 9.PT“

- Měkké kompetence
- Obecné kompetence
- Odborné znalosti a dovednosti nutné
- Odborné znalosti a dovednosti výhodné

Na výběr byly čtyři možné odpovědi:

- Potřebuji základy
- Potřebuji zopakovat
- Potřebuji rozšířit
- Umím a nepotřebuji se vzdělávat
- Výsledek ověřování úrovně kompetencí zaměstnanců na této pozici více odpovídal realitě. Měkké kompetence mělo 67 % zaměstnanců, obecné kompetence 75 %, odborné znalosti a dovednosti nutné 46 %, odborné znalosti a dovednosti výhodné 52 % zaměstnanců na pozici SRK v 9.PT.

Další postup zpracování kompetenčních modelů v MKP

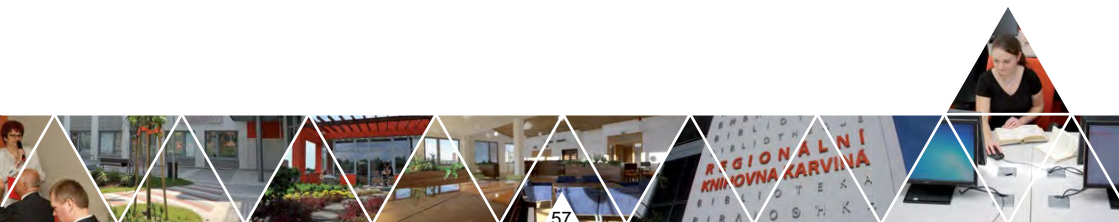
- Nastavení úrovně měkkých kompetencí a obecných kompetencí týmem pro všechny ostatní pracovní pozice
- Zpracování druhého základního kompetenčního modelu - pro vedoucí zaměstnance na pozici vedoucí úseku a vedoucí oddělení
- Tvorba šablon nejrozšířenějších kompetenčních modelů
- Spolupráce s vedoucími zaměstnanci a zaměstnanci na doplnění těchto šablon o odborné znalosti a dovednosti
- Validizace kompetenčních modelů týmem a jejich zavedení v organizaci

Závěr

- Úhel pohledu: Kompetenční modely jsou zpracovány na míru MKP (velmi obsáhlé - 50 kompetencí) výhoda x nevýhoda
- Požadavky na úroveň kompetencí z kompetenčních modelů už běžně využíváme v dalších personálních procesech (výběr zaměstnanců, adaptace, vzdělávání a rozvoj, řízení pracovního výkonu - hodnocení...)
- Úkol zpracovat a zavést kompetenční modely jsme úspěšně splnili a doufáme, že budeme stejně úspěšní v práci s nimi
- Podmínka úspěchu – **nepřetržitá komunikace se zaměstnanci o KP** (vysvětlování, zdůvodňování, připomínání...)

Mgr. Jana Hrdličková

Abstrakt: Příspěvek se zabývá vzděláváním dospělých, s přihlednutím k praxi v Knihovně města Ostravy (KMO). Je zaměřen na skupiny se specifickými vzdělávacími potřebami: seniory a handicapované. Analyzuje faktory prostředí, uvádí specifika těchto skupin, zásady vzdělávání a jeho přínos pro knihovnu. Věnuje se rovněž příkladům a typům osvědčené praxe při vzdělávání dospělých návštěvníků knihovny.

Vzdělávání dospělých a profese knihovníka

Knihovník již informace pouze neposkytuje, ale čím dál více také učí uživatele knihoven s informacemi a informačními technologiemi pracovat, **efektivně se orientovat v „moři“ informací a nových technologií.** Důvodem je rozvoj a dostupnost zejména informačních a komunikačních technologií, fenomén Internetu, plošná digitalizace, e-dokumenty. Navíc objem informací extrémně rychle roste a velmi záhy zastarává. Informace **jsou sice snadno dostupné, ale ne vždy relevantní a věrohodné.** Knihovník zkrátka ztrácí „informační monopol“, díky tomu se však stává **ještě výraznějším rádcem v procesu celoživotního vzdělávání a navigátorem ve světě informací.** Vlastní vzdělávání a podpora formálního vzdělávání v knihovnách tak hraje a bude hrát jednu z klíčových úloh. A to i vzhledem k tomu, že lze predikovat určitý pokles zájmu o dnes tradiční knihovnické služby.

Proč právě dospělí, senioři, handicapovaní?

1. Vzdělávání veřejnosti dnes neodmyslitelně patří k profesi knihovníka a informačního pracovníka, relativně často se hovoří o vzdělávání dětí a mládeže (LIV), dejme prostor také dospělým.
2. Senioři a handicapovaní jsou lidé se **specifickými vzdělávacími potřebami, jejich vzdělávání je společensky žádoucí** a dle mého soudu **čím dál větší příležitostí i pro knihovny**, doba tomu nahrává.
3. Snaha o praktické zaměření příspěvku, osobní zkušenost se školením dospělých, převážně seniorů, zaměstnanců, ale i handicapovaných zejména z oblasti ITC...

Pravidelné vzdělávání dospělých v KMO

Vzdělávací akce pro seniory (individuální i skupinové)

- práce s výpočetní technikou a dalšími moderními technologiemi
- Virtuální Univerzita třetího věku (dvě pobočky)
- práce seniorských klubů (osm poboček)
- projekt Paměť Ostravy (převážně kulturní, ale i vzdělávací náplň)

Vzdělávací akce pro mládež, studenty VŠ, pedagogy (skupinové)

- převážně pro studenty OU, pedagogy (komiks, práce s dětským čtenářem...)

Vzdělávací akce pro handicapované (skupinové)

- vzdělávací a animační setkávání klientů centra Čtyřlístek se zapojením výpočetní techniky (těžší mentální handicap)
- ITC školení klientů chráněného bydlení (lehčí mentální handicap)

Ostatní vzdělávací akce (skupinové)

- práce s on-line katalogem, trénování paměti, čtenářské kluby (Britského centra, dámský...)

Faktory ovlivňující význam vzdělávání seniorů v knihovnách

1. **Demografický faktor „stárnutí populace“**, který nahrává a čím dál více bude nahrávat vzdělávání seniorů a celoživotnímu vzdělávání.
2. **Věkové rozložení uživatelů knihovny**, již dnes senioři společně s dětmi a mládeží tvoří největší skupinu návštěvníků veřejných knihoven.
3. **Masivní rozvoj technologií (ITC)**, Internet jako „nový“ fenomén a celospolečenské téma. Senioři zde mají stále určitý handicap, tedy znovu příležitost pro vzdělávání.

Demografický faktor „stárnutí populace“

Kategorie „senior“ **není právně ani statisticky přesně (jednotně) definována podle věku**, jedná se spíše o pojem sociologický, historicky se věková hranice neustále posouvá. V současnosti se nejčastěji používá hranice 60 let. Pro vzdělávací účely je vhodné počítat i se skupinou preseniorů od 50 let věku. Zpráva o stárnutí obyvatelstva zemí EU z roku 2015 (1) predikuje **v roce 2060 v EU i v České republice 28% populace starší 65 let**, na jednoho důchodce připadnou pouze dva pracující (v současnosti čtyři). Zpráva rovněž analyzuje očekávané náklady spojené se stárnutím populace: **rostoucí náklady** na zdravotnictví, dlouhodobou péči, **vzdělávání**, důchody a dávky v nezaměstnanosti. Zkrátka **lidé budou žít déle a v populaci bude růst množství seniorů**, zejména lidí starších 80 let.

Věkové rozložení uživatelů knihovny

Z celostátního průzkumu čtenářství z roku 2013 vyplývá, že **nejpočetnější skupinou návštěvníků knihoven v dospělé populaci jsou právě senioři od 60 do 69 let**, tvoří 24% ze všech návštěvníků (2). Rovněž ze statistiky registrovaných čtenářů Knihovny města Ostravy plyne, že **skupina preseniorů a seniorů (27%) je společně s dětmi do 15 let (29%) nejpočetnější**.

Masivní rozvoj informačních a komunikačních technologií

Zpráva Českého statistického úřadu: Češi a internet 2015 názorně ilustruje **prudký nárůst informačních technologií v domácnostech v posledních 10 letech**. V roce 2005 mělo 30% domácností počítač a jen 19% internet, v roce 2015 má již 73% domácností jak počítač, tak internet (3). Také **mezi jednotlivci používající internet jsou senioři v posledních pěti letech nejrychleji rostoucí skupinou**.

Pravidelné vzdělávání Seniorů v KMO

Práce s výpočetní technikou a dalšími moderními technologiemi

- nejfrekventovanější forma pravidelného vzdělávání

seniorů: provedeno cca 240 školení za KMO / 207 Centrum vzdělávání KMO v roce 2015

- pro seniory registrované čtenáře zdarma, nejstarší účastník 97 let
- individuální či malé skupinky (většinou do 3-4 osob), jedna lekce max. 60 minut

Virtuální Univerzita třetího věku (VU3V)

- dvě pobočky KMO jsou konzultačním střediskem VU3V při Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze
- zprostředkováváme výuku e-learningových kurzů, webinářů, pomoc s učením
- od roku 2012, jednou za 14 dnů, 1-2 hodiny, cca 40 studentů

Práce seniorských klubů

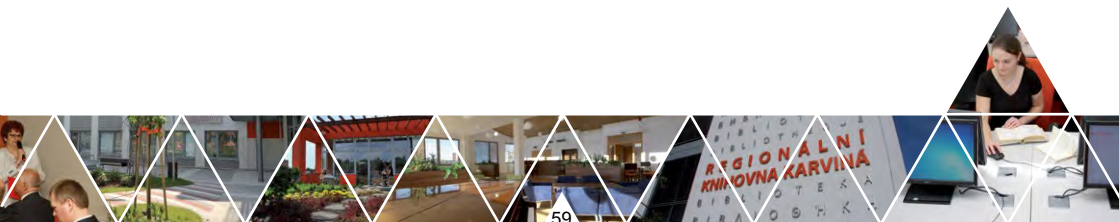
- na osmi pobočkách, zejména literární besedy (novinky, žánry...), místní historie (komentované prohlídky...), vzpomínky, mezigenerační dialog, ale i kulturní program, podpora městských úřadů

Projekt Paměť Ostravy 2014-2016 (55+)

- veřejná knihovna jako komunitní centrum, paměťová instituce, hledání kořenů, zajímavé pro zřizovatele...
- pět pracovišť, sběr vzpomínek na život v regionu (text, foto, audio, rozhovor, dobové tiskoviny...)
- setkávání (i mezigenerační 22-90 let), komentované prohlídky, výstavy, besedy, archivace, dostupnost...
- školení na techniku a software potřebný ke sběru vzpomínek (základy práce s PC, scanner, diktafon, úložiště, MS Word, fotoaparát...)

Jak na seniory a jejich vzdělávání?

- **seniory nelze jednotně charakterizovat**, značně různorodá skupina, **stárnutí je individuální**
- senioři potřebují **vlastní „cestu“ a vlastní tempo** (individuální přístup), objevme jejich **schopnosti, možnosti a preference (učme je, co chtějí oni, ne co my)**, **návody x intuitivní přístup k učení** (častěji je preferuje většina)
- velice ocení **vstřícnost, otevřenost a empatičnost**

- lektora (asi nejvíce ze všech věkových skupin)
- hledají **sociální kontakt, emoční podporu a pravidelnost** (zejména osamocení senioři)
 - potřeba **přehlednosti, názornosti, srozumitelnosti** (odborná témata), **příkladů**
 - pozor na **množství (přehlcení) informací a délku školení**
 - je potřeba **často používat zpětnou vazbu, opakovat klíčové myšlenky, docílit postupné samostatnosti účastníka**
 - senior potřebuje vědět, **proč-co-jak-kam; proč něco dělá, co a jak dělá a kam to směřuje** (intuitivní přístup)
 - je dobré více oceňovat, chválit, **motivovat** (upřímně!), důležité pro **překonávání nedůvěry ve schopnost efektivně se učit**
 - při výuce je potřeba **brát ohled** na zdravotní a psychickou kondici, denní dobu, zvyky...

Jací jsou senioři účastníci se vzdělávání v KMO?

- většinou velmi **dobře motivovaní**, vědí proč a chtějí se učit - dobrovolná účast
- mají **radost** i z malého **pokroku**
- **školení si váží**, stejně tak osoby lektora (díky tomu také knihovny, která jim to umožnila)
- kultivovaně komunikují a **přináší životní zkušenosti**
- používají technologie smysluplněji? (nízká míra „závislosti“)
- **chtějí porozumět počítačům, internetu, technologiím jako fenoménu (médiu) dneška**, nechtějí se cítit **vyloučení z komunikace** (společnosti), chtějí si **dokázat, že to zvládají** a naučit se něco nového...

Témata ITC školení seniorů v KMO, pořadí dle četnosti 2015-2016

1. **Základní i pokročilá práce s internetem** (vyhledávání, komunikace, bankovníctví, nákupy, sociální sítě, základy PC bezpečnosti...)

2. **Základy práce s počítačem** (teorie, klávesnice, myš, minimum z OS) preference notebooků
3. **On-line katalog**
4. Základy práce s operačním systémem (**souborový systém**, nastavení)
5. MS Office (zejména Word, Excel), případně Open-Office
6. **Tablety, chytré telefony (rychlý růst)** - různé OS (dominuje Android)
7. **Počítačová (internetová) bezpečnost** - nechtěný software, nebezpečné e-maily, SPAM, HOAX, sociální inženýrství, bezpečnostní řešení, pravidla bezpečného internetu...
8. Přenos fotografií do PC a jejich základní úprava (fotoaparát, scanner...)
9. Čtečky e-knih včetně softwarových (ovládání, hlavně však obsah), také viz bod 6
10. Využití on-line i off-line softwarových nástrojů s volnou licencí: práce s textem, grafikou, videem, zvukem, internetem, PC bezpečnost, ladění systému, komunikace, volný čas atd.

Pravidelné vzdělávání mentálně handicapovaných v KMO

Vzdělávací a animační setkávání klientů centra Čtyřlístek se zapojením výpočetní techniky, osoby se zdravotním postižením mentálním i kombinovaným (těžší mentální handicap)

- animační činnost s PC (včetně speciálního software), využívání kompenzačních pomůcek KMO pro handicap, rozvoj kognitivních funkcí, změna prostředí...
- **1 x měsíčně, již 10 let, skupina cca 5-8 osob, realizuje KMO pro handicap**

ITC školení klientů chráněného bydlení centra Čtyřlístek (lehčí mentální handicap)

- většinou lehká mentální retardace, ale i poruchy osobnosti

- **21 školení za rok 2015** realizuje Centrum vzdělávání KMO
- **1 x týdně, již 5 let (s delšími přestávkami), až 2 skupiny podle úrovně 5-8 osob, většinou ve věku 20 až 40 let**

Specifika vzdělávání mentálně handicapovaných

- **povaha mentálního handicapu** se u různých jedinců **značně liší**, jedni žijí v podmínkách chráněného bydlení (běžná domácnost s terénní pomocí), pracují, jiní jsou závislí na péči druhých (např. klienti center či ústavů)
- **snížení intelektuálních schopností** a nižší schopnost orientovat se v běžném životě, ale upřímnost, jasně vyjadřují své emoce
- mají „problém“ s porozuměním významu informací
- mají „problém“ s pravopisem (vhodné použít hlasové ovládání PC), někdy i s výslovností
- **nejsou** u nás (obecně v knihovnách) **příliš významnou uživatelskou skupinou**
- knihovnu navštěvují lidé s lehčím mentálním handicapem (svéprávnost)
- nejsou velkými čtenáři, „neprahnou“ tolik po informacích
- ale stejně jako senioři **chtějí porozumět internetu, technologiím** jako fenoménu (médiu) dneška, **nechtějí se cítit vyloučení z komunikace** (společnosti), **chtějí si dokázat, že to zvládnou**

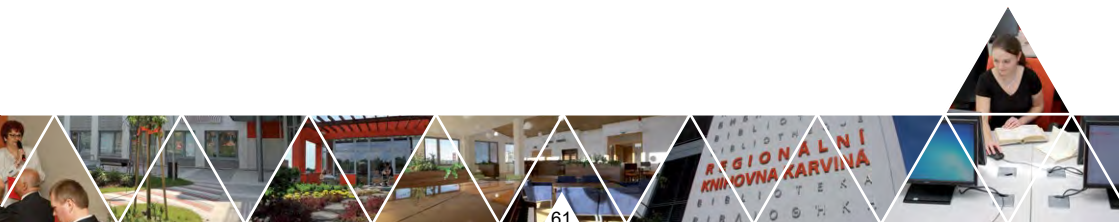
Základní zásady při komunikaci a vzdělávání (lehčí mentální handicap)

- je důležité věnovat mentálně postiženému člověku maximální pozornost; používat **vstřícnost, otevřenost, empaticnost a respekt**, nejednat povyšně či jako s dítětem
- používat jednoduchou řeč, krátká slova a věty, **jasně vyjadřovat myšlenky**, nepoužívat cizí a hovorová slova; mluvit pomalu, mentálně postiženého **nezařekujme**, nemusíme však mluvit moc nahlas nebo něco zbytečně dlouho a triviálně vysvětlovat

- ověřit, zda nám dotyčný rozuměl, pochopil, co jsme mu sdělili, a zda s naším sdělením souhlasí; mluvit jen o jedné hlavní myšlence, k další přejdeme až po ujištění, že nám partner rozuměl - **buďme prostě trpěliví**
- v co největší míře používat **příklady, názornost, odměňovat zábavou** (hry, video, hudba), **udržet pozornost**
- opakovat, opakovat a ověřovat, nově a zábavně (formou hry, soutěže), **musí nás to bavit (poznají to!)**
- chválit (upřímně, snadno to poznají) a motivovat
- pozor na délku školení, **střídat vysvětlování se zábavou a prostorem k vlastnímu vyjádření** účastníka
- mentálně postižení jsou zpravidla značně sugestibilní, nekriticky přejímají myšlenky druhých, **lze je relativně snadno ovlivnit, manipulovat**; pamatujte na to při volbě otázek, **nepodsouvat, nezobecňovat**

V čem je školení mentálně handicapovaných a seniorů pro nás (knihovny) přínosné?

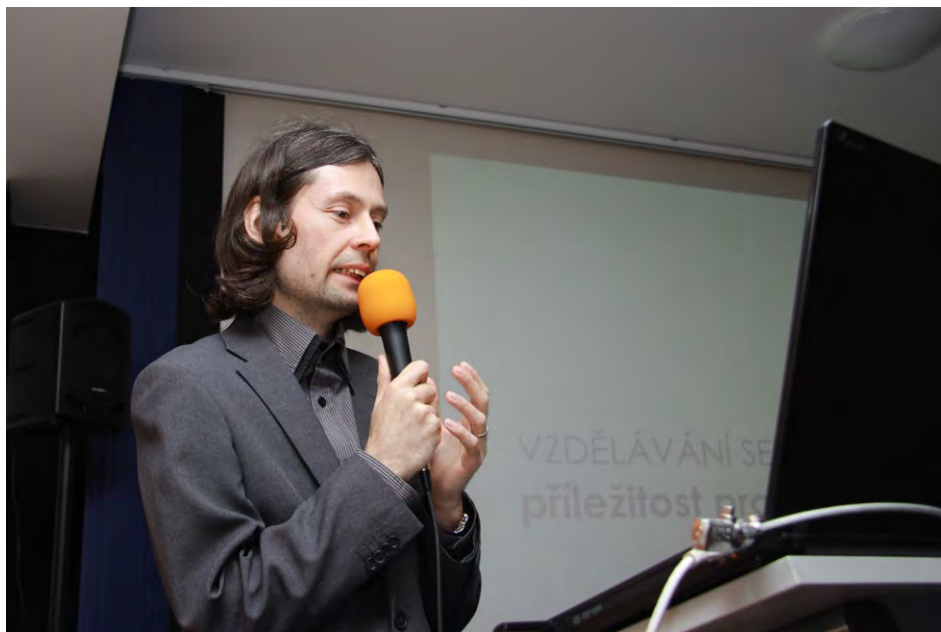
- děláme smysluplnou práci, **pomůžeme opravdu potřebným, ocení to!**
- **spolupráce** při kulturních akcích knihovny (bubnická skupina Rytmy, tanec, hudba)
- spolupráce na projektech knihovny (např. Paměť Ostravy)
- účast na akcích pořádaných knihovnou
- **dobrovolníci** z řad chráněného bydlení (zvuková knihovna, oddělení PR)
- profesní a osobní **rozvoj lektora**
- **pomáhají budovat dobré jméno knihovny**
- školení našich zaměstnanců odborníky ze Čtyřlístku na mentální handicap (my školíme jejich zaměstnance na ITC)

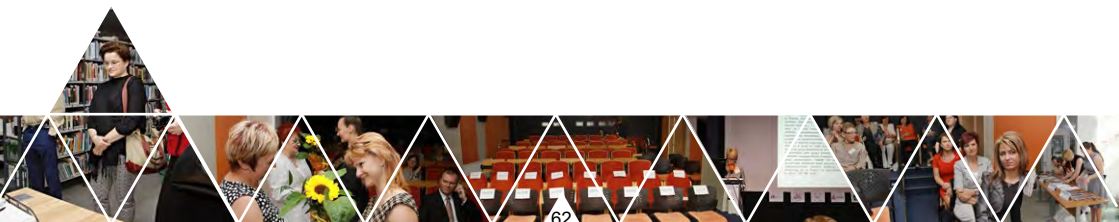
Citovaná a použitá literatura:

- ¹ The 2015 Ageing Report. *EUROPEAN ECONOMY* [online]. 2015, no. 3 [cit 2016-05-28]. ISSN 1725-3217. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf
- ² RICHTER, Vít. Jak navštěvujeme veřejné knihovny: nad třetím statistickým výzkumem čtenářů a čtení. *Čtenář*. 2014, roč. 66, č. 2, s. 43-47. ISSN 0011-2321.
- ³ MALEČKOVÁ, Romana. *Češi a internet: tisková konference, 26. 11. 2015, Praha*. [online]. Praha: Český statistický úřad [cit 2016-05-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/36408914/csu_tk_internet_presentation.pdf
- ⁴ RICHTER, Vít. Potřeby návštěvníků a uživatelů knihoven ve vztahu k Centrálnímu portálu knihoven. *Ikaros* [online]. 2014, roč. 18, č. 1 [cit. 2016-05-28]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/14180>
- ⁵ *KMO pro handicap* [online]. Ostrava: Knihovna města Ostravy [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: <http://www.kmo-prohandicap.cz/>

Příspěvek ve formě prezentace, obsahující o něco více informací (hlavně grafických) je dostupný na vyžádání: hrazdil@kmo.cz.

Bc. Filip Hrazdil

Mladá krev v knihovnách

(Ne)platí „mantra“: Škola je teorie, praxe je naprosto jiná....

Zaměstnavatelé mají většinou základní „mantru“, že škola je teorie a praxe je naprosto jiná. Toto tvrzení rozhodně neplatí, ale je ve většině populace zažrané až do morku kostí. Pokusíme se odpovědět v závěru příspěvku.

Anotace

Cílem příspěvku je představit vysokoškolské vzdělávání knihovníků v České republice. Zaměříme se na absolventy Slezské univerzity v Opavě. Zajímát nás bude přechod absolventů do praxe a jejich uplatnění na trhu práce. Představíme vybrané absolventy Slezské univerzity v Opavě – „Mladá krev“ v knihovnách. Závěrem srovnáme výpovědi respondentů s Konceptí celoživotního vzdělávání knihovníků 2015.

Klíčová slova

Vzdělávání, knihovnické vysokoškolské vzdělávání, studijní program Informační studia a knihovnictví, mladá krev v knihovnách, absolvent, knihovnictví, veřejné knihovny, komunitní knihovny, celoživotní vzdělávání, Národní soustava povolání, profese knihovník a informační pracovník

Úvodem

Studijní program Informační studia a knihovnictví lze studovat na třech českých univerzitách – v Praze, Brně a Opavě. Každé studium je zaměřeno trochu jinak.

Praha: Informační studia a knihovnictví (bakalářské, magisterské a doktorské studium) – specializace: informační, knihovědná, knihovnická a nová média.

Brno: Informační studia a knihovnictví (bakalářské a magisterské studium) – specializace: design informačních služeb, informační a datový management, technologie ve vzdělávání. **Opava:** Ústav informatiky – Informační studia se zaměřením na knihovnictví – specializace informační věda a informatika a **Ústav bohemistiky a knihovnictví** – Knihovnictví, Knihov-

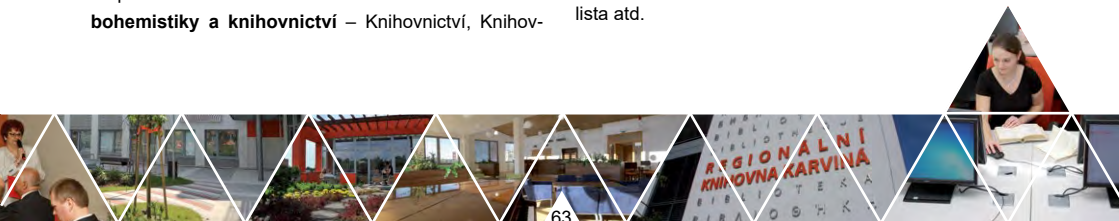
nictví v kombinaci s jiným oborem a Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu (bakalářské a magisterské studium). Bakalářský studijní program zahrnuje poznatky potřebné k doplňování, zpracování a organizaci knihovního fondu, dále teoretické a praktické znalosti a dovednosti potřebné k poskytování knihovnických a informačních služeb s důrazem na služby elektronické. Výuka je doplněna předměty humanitního zaměření dle vlastního výběru. Navazující magisterské studium věnuje pozornost mediace a mediatické a klade důraz na aktivní práci s informacemi v digitální podobě. Při tvorbě kurikula jsme zohlednili zejména trend komunitní společnosti. Celá řada knihoven u nás po zahraničním vzoru implementuje do svých činností komunitní aktivity, reagují tak na společenské změny. Knihovny se vrací ke své podstatě a aktivněji se věnují rozvoji a podpoře čtenářství, informační gramotnosti a v tomto směru byla akreditace připravována. Usilujeme o doktorskou akreditaci (Ph.D.) – obor Knihovnictví.

Absolvent získá profesi knihovník a informační pracovník, ale uplatnění je velmi široké. Může být bibliografem, edičním pracovníkem, tiskovým mluvčím, manažerem knihovny, informačním konzultantem, rešeršérem, poradcem pro ČŽV atd. Záleží na něm, co si vybere a čemu se chce profesně věnovat. Řada absolventů pracuje i v komerční sféře, kde je potřebná znalost práce s informacemi.

Průzkumem jsme zjistili, že naši absolventi pracují ze 70 % v knihovnách a 30 % našlo uplatnění v komerční sféře (TEVA, počítačové firmy, hotelnictví ad.), ale i ve státní správě (pracovní úřady, městské úřady, celní úředníci atd.).

Portál Národní soustava povolání: http://katalog.nsp.cz/poziceOdbornySmer.aspx?kod_smeru=21

V odborném směru Umění a kultura je zařazena profese knihovník – knihovník specialista, knihovník specialista katalogizátor, referenční knihovník specialista atd.

Portál KNIHOVNÍK – oddělení knihovnictví Ústav bohemistiky a knihovnictví

<http://knihovnik.fpf.slu.cz/>

Tyto stránky vznikly jako výstup předmětu Projekto-
vý inkubátor a slouží jako:

- informační kanál pro zájemce o studium knihovnictví,
- portál pro studenty knihovnictví,
- úložiště studijních materiálů.

Také se zde nachází informace o dalších projektech, například o **Kurzu práce s informacemi** či **HydeParku informačních profesionálů**, které pro zájemce připravujeme.

V sekci Blešák mohou studenti nabízet či poptávat služby a materiály spojené se studiem.

VÝUKA KNIHOVNICTVÍ V OPAVĚ

Oddělení knihovnictví vzniklo v roce 1994 (FPF ÚBK), dvaadvacet let se věnujeme vzdělávání knihovníků, za tu dobu jsme vzdělali celkem **1106 absolventů**. V současné době u nás studuje 113 studentů v kombinované i prezenční formě. Adresa: <http://www.slu.cz/fpf/cz/ustav-bohemistiky-a-knihovnictvi>.

Pravidelně vedeme diskuse o funkčnosti oborového studia

Od roku 2004 organizujeme ve spolupráci se SKIP 10 knihovnické konference „**Kniha ve 21. století**.“ Adresa: <http://k21.fpf.slu.cz/>. Zveme do Opavy na konferenci nejen knihovníky, vedoucí knihoven (zaměstnavatele), ale zejména odborníky na vzdělávání, akademické pracovníky a bývalé i současné studenty knihovnictví. Snažíme se zaměstnavatelům vysvětlit, že nejsme schopni vychovat génia, který nastoupí do knihovny a bude „hotový“ katalogizátor. Knihovníkem se absolvent stává až v knihovně, kde by si ho měli vychovat a vštípit mu potřebné pracovní návyky a zvyklosti, které knihovnická profese obnáší. Znalostní pracovníci (starší kolegové) jsou vhodnými mentory, kteří by měli mladé začínající knihovníky zaučovat. Zaměstnanců v knihovně je však málo, stejně tak času na zaučování, avšak bez toho novou generaci knihovníků nevychováme. V každé profesi zaučují nové začínající zaměstnance, čím lépe to zvládnou, tím méně potom mají práce. Někteří ve-

doucí knihoven se vyjadřují v tom směru, že si raději zaučí začínající zaměstnance, kteří nemají oborové vzdělání a tzv. nejsou infikovaní knihovnictvím. To je velmi nebezpečná myšlenka, která se v dlouhodobém horizontu vymstí. Vždy je lepší, když je tím začínajícím zaměstnancem vystudovaný knihovník. Má přehled o oboru a chápe všechny souvislosti, ale specializuje se až v knihovně při konkrétní práci. Tam si vybere konkrétní činnost, které se chce věnovat, a v té se později zdokonaluje a vzdělává. Neměli bychom zapomínat, že absolvent knihovnictví umí pracovat s informacemi velmi dobře, tomu ho univerzita naučí, už jen proto bychom měli oborově vzdělané uchazeče o místo v knihovně upřednostňovat před ostatními.

NAŠE VIZE

„Budujeme oddělení knihovnictví, které připraví studenty pro uplatnění se v praktickém i běžném životě a do kterého studenti i učitelé chodí rádi.“

Ústav bohemistiky a knihovnictví tvoří tato oddělení: oddělení literatury, knihovnictví, lingvistiky a nově oddělení kulturní dramaturgie a audiovizuální tvorby.

Funkce a úkoly komunitní knihovny chápeme jako naplnění vzdělávacích, informačních, čtenářských, kulturních, zájmových a občanských potřeb a zájmů všech příslušníků komunity.

Kurikulum – obor Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu

Pěstujeme u studentů občanskou odpovědnost a pochopení pro sociální spravedlnost.

Komunity usilují o kvalitnější život a veřejné knihovny a samotní knihovníci by měli být hlavními aktéry tohoto procesu.

Jádro kurikula tvoří praxe, zdroje (tištěné/elektronické) a služby. Klademe důraz na schopnosti interpersonální, technologické (online vyhledávání zdrojů) a tradiční (zpracování a znalost zdrojů tištěných i elektronických).

Předměty Organizace veřejných knihoven komunitního typu, Služby pro specifické kategorie uživatelů, Komunitní informatika a další sledují zejména sdílení znalostí a podporu rozvoje občanské společnosti.

V České republice jsme jediní, kteří realizují magisterský studijní obor ***Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu.***

MLADÁ KREV V KNIHOVNÁCH

Respondenti

Z kvalitativního šetření jsme vybrali 16 absolventů ve věku do 30 let (18 – 30 let = 12% z celkového počtu knihovníků u nás), kterých jsme se ptali, ve které knihovně pracují, jakou zastávají pracovní pozici, jaké bylo jejich setkání s praxí a jak nahlíží na profesi knihovník. Zajímala nás i zpětná vazba směrem k výuce. Podařilo se nám získat celkem 30 výpovědí absolventů, kteří pracují v nejrůznějších knihovnách, ale nespádali do věkové kategorie do 30 let, proto jsme jejich výpově-

di nezařadili, čímž se jim omlouváme. Jen pro informaci doplňujeme, že 56,45% z celkového počtu knihovníků u nás tvoří knihovníci ve věku 41 – 60 let, 29,4% ve věku 51 – 60 let a nad 60 let 10%. (1)

Zhruba polovina absolventů jsou studenti kombinované formy studia (dálkové studium při zaměstnání). I zde se většinou jedná o knihovníky, kteří si u nás zvýšili kvalifikaci. Řada z nich pracuje na vedoucích místech, v katalogizaci a v nejrůznějších typech knihoven v celé České republice.

MLADÁ KREV V KNIHOVNÁCH - představujeme vybrané absolventy Slezske univerzity v Opavě

Citujeme pasáže z odpovědí, které jsou podstatné k tématu.

Mgr. Markéta Bělohradská

Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana, Uherské Hradiště

Knihovnice v přímých službách – oddělení pro dospělé čtenáře, vyřizování MVS

„Nejlepší odměnou za mou práci jsou naši spokojení čtenáři, kteří ocení služby knihovny i nás knihovnic. Doufám, že to zůstane tak i nadále. Protože bez čtenářů nemůže fungovat žádná knihovna.“

Mgr. Lukáš Burgott

Univerzitní knihovna Slezske univerzity v Opavě

Knihovník specialista - bibliograf, vysokoškolský pedagog

„Nejčerstvější informace se nacházejí v elektronických zdrojích, studenti se ovšem papírových knih nechtějí vzdát. Je nutné studenty učit práci s informacemi, jejich vyhodnocování a hlavně je motivovat, aby po informacích pátrali, aby si nevystačili jen s Googlem.“

Bc. Martin Čadra

Městská knihovna v Třinci

Knihovnik v přímých službách – Mklub – knihovna pro mladé (v reálu od údržbáře po řešeršera:)

„Převážná většina obyvatelstva naší stále ještě krásné země má velké rezervy ve vnímání poslání knihoven, ve vztahu k přírodě, v chápání veřejného prostoru... Naštěstí máme tu možnost nahlížet do jedné z možných alternativ budoucnosti knihovnictví (např. v podobě skandinávských knihoven), a tak se poučit z jejich chyb a úspěchů. Ovšem dělat změny tzv. „zespod“ bez politické podpory je velmi těžké. Nicméně, pár majáků naděje už u nás svítí“.

Mgr. Helena Dlouhá

Knihovna města Ostravy (ústřední knihovna – oddělení pro děti a mládež)

Knihovnice v přímých službách, regionální koordinátorka Celé Česko čte dětem, členka Asociace studentů a přátel Slezské univerzity

„Profese knihovníka má vždy co nabídnout. Bohužel, ne vždy jsou si toho lidé i samotní knihovníci vědomi. V dnešní době moderních technologií, sociálních sítí a uspěchaného života je čím dál tím potřebnější mít místo, kde jsou lidé, jež jsou schopni nalézt relevantní informace, poradit, ale i poskytnout relaxaci, sociální kontakt, klid nebo alespoň jeho iluzi. Existují různé alternativy pro většinu služeb poskytovaných knihovnami, ale je těžké nahradit knihovníka, na němž je vidět, že ho práce těší. Lidé se rádi vracejí do příjemného prostředí“.

Mgr. Martin Ďurkáč

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně

Knihovnik v přímých službách, lektor, instruktor v oddělení pro děti

„Knihovnik musí být v současné době především flexibilní. Musí umět spoustu odborných činností, musí se neustále vzdělávat a podle mého názoru musí ovládat takzvané „měkké kompetence“.

„Knihovny mají budoucnost, budou-li vycházet vstříc svým uživatelům (i těm potenciálním). V knihovnách již dávno nejde pouze o půjčování knih, ale je potřeba uživatelům poskytovat široké spektrum služeb. Myslím si ale, že je vždy nutné zamyslet se nad tím, jaké služby uživatelé chtějí. Je neefektivní uživatelům (i potenciálním uživatelům) podsouvat akce a služby, o které nemají zájem, protože hrozí riziko, že ty, o které by zájem měli, by se mohly v tom množství ztratit. Knihovna by rovněž měla upřednostňovat kvalitu před kvantitou, i když chápu, že to není vždycky jednoduché“.

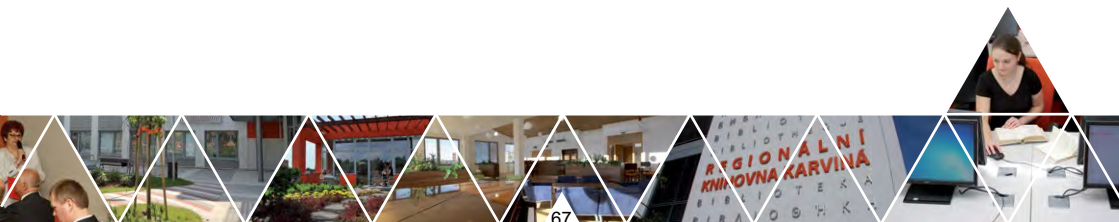

Bc. Marie Gorylová

Městská knihovna v Třinci

Knihovnice v přímých službách – oddělení pro děti, lektorka

„Zamyslím-li se nad prací v knihovně pro děti, pak si dokážu představit, že se knihovna stane plnohodnotným partnerem škol a rodin v neformálním vzdělávání. Knihovníka vidím jako odborníka, který nejen doporučí zajímavé knihy, ale v rámci lekcí ukáže, jak s knihami pracovat, aby u dětí rozvíjely čtenářskou gramotnost. Dále věřím, že se profese knihovníka stane důležitou a nezastupitelnou v oblasti informačního vzdělávání a bude doplňovat výuku ve škole“.

Bc. Martina Hlubková

Knihovna města Ostravy, pobočka Přívoz

Knihovnice v přímých službách – oddělení pro děti a mládež, lektorka

„Profese knihovník je potřebná, ať už z pohledu vzdělávání, či výchovy. Její budoucnost je však závislá na tom, zda si knihovna bude schopna udržet dostatečnou čtenářskou základnu. Další pohled zase klade otázku, jestli budou knihovny svým zaměstnancům poskytovat natolik příjemná, dobře platově ohodnocená místa s možností dalšího sebevzdělávání, aby si je udržely. Osobně doufám, že se knihovnické povolání uplatní i v budoucnu a že přijdou lidé (čtenáři i zřizovatelé), kteří si budou jeho důležitost plně uvědomovat“.

Mgr. Daniela Kolářová Jasenská

Univerzitní knihovna Ostravské univerzity v Ostravě

Ředitelka

„Moc se mi líbí idea Knihovník-asistent uživatele. Objasňuje, jakým způsobem jednat s uživatelem knihovny, jak si umět poradit stručně a jasně, přitom laskavě s nejrůznějšími nápady uživatele apod. V Kodexu etiky českých knihovníků se ztotožňuji zejména s bodem: „Knihovník svým profesionálním jednáním a loajálním chováním přispívá k dobré pověsti knihovny na veřejnosti. Formuje pozitivní obraz knihovny i profese ve společnosti“.

Univerzitní knihovna Ostravské univerzity v Ostravě

Knihovnice v přímých službách, vysokoškolský pedagog (dokončuje studium PhD. v Bratislavě)

Centrem její výzkumné pozornosti je pobaltské knihovnictví. Cestuje v rámci Erasmus + do těchto zemí, kde poznává tamní knihovnictví při stážích ve vybraných knihovnách. O těchto zkušenostech publikuje v knihovnickém tisku a píše disertační práci.

„Profese má do budoucna určitě co nabídnout. Pevně tomu věřím, proč bych jinak tento obor studovala a pokračovala v rozšiřování specializace. Ovšem setkávám se s tím, že někteří knihovníci považují svou profesi za podřadnou a nezajímavou, což samozřejmě nikterak nepomáhá naší pověsti. Práce v knihovně musí dotýkáno v první řadě bavit, bez zápalu a chuti k práci působí pracovník na uživatele velmi žalostným dojmem. V očích veřejnosti jsme navíc stále „jen“ ti, co stojí za výpůjčním pultem a řadí knihy do regálů. Bylo by proto vhodné, aby nás veřejnost začala vnímat i trochu jinak. Avšak je jen na nás, jak se k tomu postavíme. Měli bychom se snažit více prezentovat“.

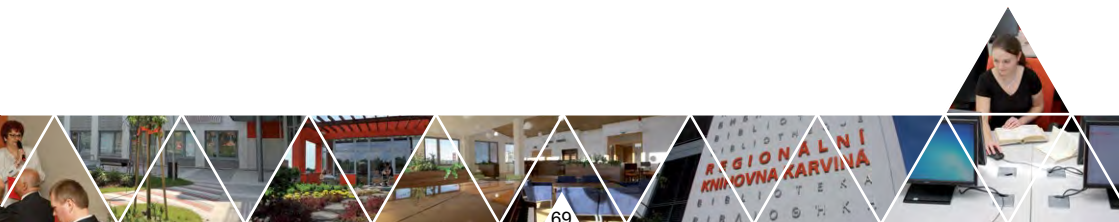

Mgr. Veronika Kopečná

Knihovna Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Vedoucí Knihovny Lékařské fakulty UPOL

„Knihovnická profese má dle mého názoru určitě budoucnost, sama z praxe vím, jak jsme potřební, jen struktura jednotlivých služeb se mění dle požadavků uživatelů, které jsou čím dál náročnější, a my se jim prostě musíme přizpůsobovat. Služby se samozřejmě liší dle typů knihoven, důležité je zaměřit se na potřeby konkrétních cílových skupin uživatelů“.

Národní technická knihovna v Praze (NTK)

Knihovnik specialista – akvizitér

Náplň práce: Podíl na profilování a doplňování kmenových fondů NTK v oblasti tištěných i elektronických informačních zdrojů.

Zahrnuje: aktivní vyhledávání v nabídkách vydavatelů, hodnocení a navrhování relevantních zdrojů k zakoupení do fondu NTK v oblasti technických oborů, kontrolu aktuálnosti kolekce a vyřazování zastaralých zdrojů, vytváření tutoriálů a podíl na školení a propagaci elektronické informační zdroje NTK, sběr, zpracování a vyhodnocování statistických dat z elektronické informační zdroje NTK, resp. uživatelského chování v těchto zdrojích, pro potřeby nákupů tištěných i elektronických zdrojů do fondu. Dále se podílí na vytváření oborově zaměřených průvodců informačními zdroji pro uživatele na webových stránkách NTK z oblastí stavebnictví a materiálového inženýrství, technických norem a patentů a poskytuje v těchto oblastech referenční a konzultační služby.

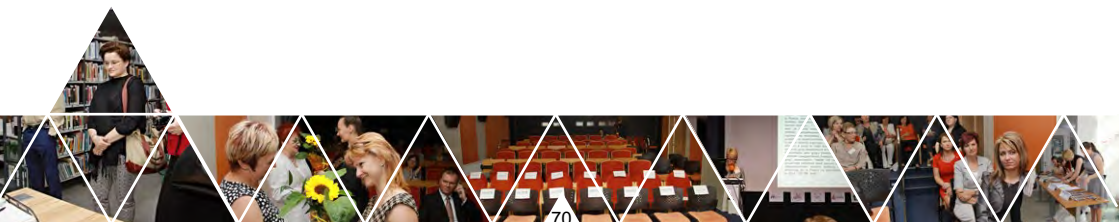
Jak nahlíží na profesi knihovník? „*To je složitá otázka... Stále se nacházíme v procesu postupného přechodu od tištěných dokumentů k elektronickým. Mám stále dojem, že si generace knihovníků, stejně jako uživatelé, na tento přechod postupně zvyká. Nyní nacházíme uplatnění právě v tomto ohledu. Máme možnost efektivně třídit a upravovat knihovní fondy a přizpůsobit uživateli kvalitní služby na míru právě díky tomu, že jsme rovněž součástí tohoto procesu.*

Když však pomínu knihovní fondy, může mít v budoucnu knihovník nezastupitelnou roli při třídění a filtrování informací, které se k uživateli dostanou. Již dnes např. existují seznamy Predátorských časopisů a je na knihovníkovy, aby rozpoznal, který zdroj je pro uživatele relevantním zdrojem informací. A to nehovořím o té záplavě informací, která se na nás prostřednictvím sociálních sítí a internetu den co den hrne.

Velikou příležitostí vidím v tom, že by se knihovníci mohli v budoucnu stát důležitým článkem v oblasti šíření gramotnosti a projektové spolupráce s vědeckou komunitou na univerzitním poli a odbornou veřejností ve firmách, vědeckých centrech apod.

Když vezmu v úvahu knihovníky z klasických veřejných knihoven, tj. městských, obecních, apod., mám dojem, že se knihovníci ujali své role se ctí a stále více se snaží promlouvat do veřejného života uspořádáním mnoha druhů kulturních akcí.

Z druhého úhlu pohledu to ale moc růžově nevidím. Požadavky na kvalifikaci knihovníka se neustále zvyšují. Bude záležet na tom, zda knihovny přijdou na to, jak své zaměstnance za jejich práci odhodnotit nad rámec tabulkového zařazení, a hlavně jak pracovníky motivovat k činnosti, díky kterým se zvýší povědomí o této profesi! V souvislosti s tím se logicky zvýší i jeho prestiž a vzroste i zájem studentů o studijní obor“.

Mgr. Martin Král

Knihovna města Olomouce, příspěvková organizace

Knihovnik v přímých službách, zástupce vedoucího oddělení pro dospělé čtenáře

„Být knihovníkem znamená mít zajímavou, kreativní a různorodou práci, která bohužel není adekvátně ohodnocena v platových tabulkách. Což je neštěstí, protože knihovnik v městské knihovně je zároveň pedagogem (příprava besed pro školy a knihovnických lekcí), informačním pracovníkem, polovičním hercem a vypravěčem (storytelling), aktivizačním pracovníkem (trénování paměti, reminiscenční setkání, čtenářské kluby...), sociálním pracovníkem (v internetovém centru se setkáváme s lidmi bez domova, drogově závislími...), marketérem (tvůrcem propagačních a informačních letáků, plakátů a dalších materiálů). Dále pak je organizátorem a dohlížitelem (zajišťuje besedy pro veřejnost) a k tomu všemu dokáže zastoupit své kolegy na jiných odděleních“.

„Jsem přesvědčen, že u profese knihovníka z mladých lidí zůstávají jen nadšenci, které toto povolání naplňuje (i já se počítám do této skupiny), a ti, kteří dosud jinou práci nenašli, a současná představuje pro ně jen přestupní stanicí k dalšímu povolání. Je otázkou, kolik se najde nadšenců, kteří budou v městských knihovnách zůstávat, aby udržovali úroveň knihovnické práce a také aby dobře reprezentovali tuto profesi“.

Bc. et Bc. Zuzana Pelegrinová

Univerzitní knihovna Ostravské univerzity v Ostravě

Knihovnik specialista - katalogizátor; pracovník v přímých službách (studovna časopisů)

„V oblasti studia, vědy, výzkumu a vývoje je knihovnictví (či alespoň jeho metody) pravděpodobně nepostradatelné. Stejně tak knihovníci, kteří by měli tvořit sice vysoce odborný, ale přesto jaksi lidský článek mezi uživatelem a kvantou informací různé kvality; specializace a flexibilita celého oboru i samotných knihovníků je nezbytná.“

V oblasti komunitního knihovnictví si příliš jistá nejsem. Nepostradatelný je samozřejmě i tento typ knihovníků (a možná dokonce ještě mnohem víc), domnívám se, že zejména pokud jde o výchovu ke čtenářství v jeho tradiční podobě, která by dnes mohla vyvažovat povrchně technickou orientaci naší společnosti. Vlastnosti tzv. „generace Z“ této profesi však příliš nenahrávají, resp. staví ji před nelehký úkol: vzbudit v dětech zájem o (krásnou) literaturu, relativizovat svět konzumu a internetu ve prospěch vzdělanosti, kultivovat čtení i intelekt. Snad je to pro knihovny výzva, kterou budou schopny splnit“.

Masarykova veřejná knihovna Vsetín

Knihovnik specialista – katalogizátor

„Veřejnost často vidí knihovníka jako někoho, kdo sedí za počítačem a půjčí jim knihu, a když zrovna nepůjčuje, čte si nebo balí knihy. Když řeknu, že pracuji v knihovně, dostane se mi zpravidla odpovědi typu, ty se máš, můžeš si v práci číst. Fakt, že knihy musí někdo zkatalogizovat, že je třeba chodit na zástupy do půjčoven a informačního centra, chystat lekce informačního vzdělávání, luštit cizí jazyky od angličtiny přes španělštinu až po ruštinu a na druhou stranu taky občas postavit stan na náměstí nebo si protáhnout svaly při stěhování prakticky čehokoliv, už ale zůstává opomíjen. Prestiží knihovnické profese nejvíce pomůžeme tím, že ji budeme více propagovat.“

Mgr. Jakub Szarzec

Národní technická knihovna v Praze - Referát pro metodiku a specializované akademické služby

Pracovník odboru pro uživatelskou podporu se zaměřením na bibliometrii a scientometrii

„Profese knihovník potřebuje velkou změnu. Současní studenti potřebují uplatnění a to jim bohužel knihovny v současné době nemohou z různých důvodů nabídnout. Studenti musí tedy hledat práci jinde. Na to by měla myslet i samotná výuka oboru a rozvíjet je jiným směrem. Přesto je to obor s otevřenými možnostmi, ale s nevyužitým potenciálem. Současný stav nic nového podle mě nepřináší. Samozřejmě práce knihovníka je potřebná, ale mně osobně současný stav připadá nevyhovující. Je potřeba umět něco jiného a nespolehat se na znalosti pouze z knihovnictví.“

Bc. Irena Voříšková

Knihovna Fakulty zdravotnických věd Univerzity Palackého v Olomouci

Vedoucí knihovny Fakulty zdravotnických věd UPOL

„Práce v oborové knihovně FZV je velmi pestrá. Kromě poskytování standardních knihovnických služeb se v první řadě zaměřujeme na zpracování odborných lékařských a nelékařských rešerší pro akademické pracovníky, zpracování citačních ohlasů (h-indexů) a také jsme nápomocni v publikační činnosti akademických pracovníků (vyhledávání vhodného časopisu a kontaktování vydavatele). V neposlední řadě spolupracujeme s FZV při výuce vyhledávání v databázích v odborných předmětech“.

„Pokud budete mít chuť se neustále vzdělávat a pracovat na sobě, v každé oblasti knihovnictví se můžete stát specialistou. **Po ukončení studia na vysoké škole je nezbytné získávání praxe v oboru, až poté se**

dle mého názoru z vás stává kompetentní a profesionální KNIHOVNÍK“. „**Nejdůležitější je, aby vás práce bavila“.**

Srovnání výpovědí respondentů s Konceptí ČZV knihovníků 2015 (1; 2 s. 446 – 453)

Odpovědi respondentů se shodují v bodech s Konceptí celoživotního vzdělávání knihovníků 2015. Konceptce se připravovala od roku 2011 a věříme, že letos bude schválena vládou. Rodila se ve velkých bolestech, protože najít konsensus, jak nejlépe postupovat v oborovém vzdělávání knihovníků, je velmi komplikované. V podstatě má každý knihovník, ředitel svůj názor na věc, který vychází z jeho konkrétní zkušenosti. Tudiž je přesvědčený o své pravdě. Koncepti předcházela řada kvalitativních a kvantitativních šetření, řada odborných diskusí, ale nakonec se domnívám, že aktéři dospěli k dobrému výsledku. Nakonec to potvrzují i výpovědi respondentů, kteří upozorňovali na stejné skutečnosti, kterým se konceptce věnuje.

Dochází k mírnému poklesu feminizace, z 16 respondentů je 7 mužů, je to patrné i ze složení uchazečů o studium – třetinu tvoří muži. Není pravda, že by knihovny neměly absolventům oborového studia co na-

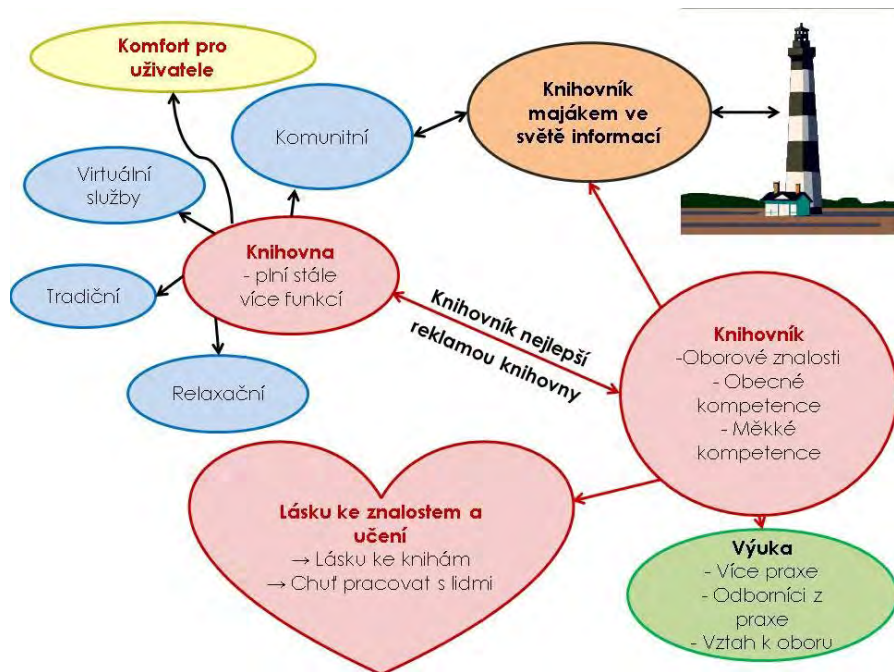
bídnout. Nabízejí velmi zajímavou, různorodou práci, která dokáže mladé lidi oslovit. Všech 16 respondentů chce v knihovně zůstat, i za stávajících platových podmínek. Někteří pracují ve veřejných knihovnách, o kterých se říká, že nemají o oborově vzdělané vysokoškolačky zájem. Počet vysokoškoláků v knihovnách roste, někteří pracují sice na středoškolských pozicích, ale knihovna tím získává na kvalitě. Tři respondenti (bakaláři) si u nás doplňují magisterské studium a jedna respondentka studuje doktorské studium.

Nedobrá platová situace v knihovnách. Průměrný plat knihovníků byl v roce 2011 v ČR o 19% pod celostátním průměrem. Propočty se zjistilo, že 75% obyvatel nikdy nedosáhne na průměrnou mzdu, českých knihovníků na průměrnou mzdu nedosáhne 91%. V roce 2011 činila průměrná mzda 24 tis. Kč a letos je průměrná mzda 27 tis. Kč. Je nutné poznamenat, že s platem nejsou spokojeni i v ostatních oborech, učitelé, zdravotníci atd. Je to všeobecný problém. Přesto je nutné hledat řešení, jak zaplatit absolventy nad

rámec platových tabulek, aby nám v knihovnách zůstali. **Všichni respondenti se shodují, že by zaměstnavatelé (ředitelé knihoven) měli trvat na oborovém vzdělání u všech zaměstnanců.** Jeden respondent se domnívá, že profese knihovník potřebuje zásadní

změnu, aby se absolventi mohli uplatnit i jinde. Možná bychom se nad tím měli zamyslet, přesto v Opavě trváme na oborovém vzdělání a naši ambice je produkovat na trh práce knihovníky.

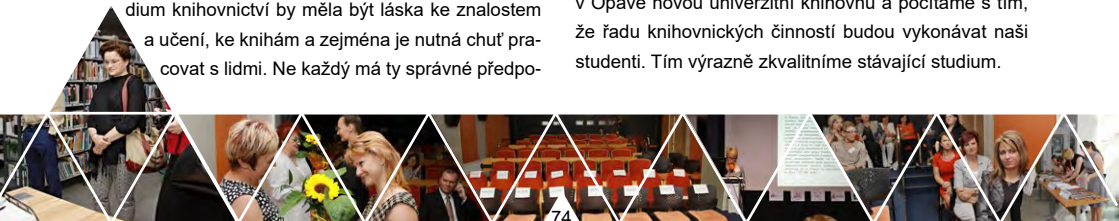

Obr. č. 1) Interpretace výsledků průzkumu

Komentář

Respondenti se vyslovili, že moderní knihovník by měl být majákem ve světě informací. A že vzdělaný knihovník je tou nejlepší reklamou pro knihovnu. Dnešní knihovna plní stále více funkcí, vedle tradičních i relaxačních, komunitní – vzdělávací a samozřejmě přibývají virtuální služby (digitalizace knihovných fondů, digitální služby), a to vše s ohledem na vysoký komfort uživatelů. Knihovny si chtějí udržet přízeň čtenářů i v těch hybridních. Knihovník by měl mít oborové znalosti, obecné kompetence a měkké kompetence. Respondenti se dále vyslovili v tom směru, že předpokladem pro studium knihovnictví by měla být láska ke znalostem a učení, ke knihám a zejména je nutná chuť pracovat s lidmi. Ne každý má ty správné předpo-

klady pracovat s lidmi. K výuce poznamenali, že díky řadě učitelů i externistů z praxe získali vztah k oboru. Někteří absolventi jsou z oboru Knihovnictví v kombinaci s jiným oborem (AJ, NJ, muzeologie, archeologie, archivnictví apod.), obor knihovnictví si zvolili jako druhý, se kterým příliš nepočítali. Během studia ale změnili názor a nelitují. Poznamenali, že zvláště pro studenty prezenční formy studia je nutné zajistit více praxe v knihovnách a ve výuce by mohlo být více pedagogů externistů – odborníků z praxe. Během studia studenty pracují dvakrát ve vybraných knihovnách, tj. celkem 4 týdny. To skutečně nestačí. Na podzim otevíráme v Opavě novou univerzitní knihovnu a počítáme s tím, že řadu knihovnických činností budou vykonávat naši studenti. Tím výrazně zkvalitníme stávající studium.

PEDAGOG BY MĚL NAUČIT STUDENTA UČIT SE

Měla jsem to štěstí, že mě učil profesor Jiří Cejpek. Mimo jiné tvrdil, že student by měl ovládat techniku rychločtení. Náš obor je o čtení a knihách. Dále v úvodních hodinách zdůrazňoval, že 70 % všeho, co se student na univerzitě naučí, nebude v životě potřebovat. Možná se kurikula přeceňují, více než o obsah jde o osobnost vyučujícího. Univerzita má taková kurikula, jaké odborníky pro výuku dokáže zabezpečit. Co by ale pedagog měl umět, je naučit studenty trendům, směrům a pilířům oboru. A zejména způsobu myšlení, jak o oboru knihovnictví přemýšlet. Kde a jak hledat relevantní informace a motivovat studenta pro práci v knihovně. Student se má naučit učit se, dovednostem celoživotního vzdělávání a zejména myslet. Nejvhodnější je metoda výuky: kritické myšlení versus zkušenost. Profesor Jiří Cejpek razil zásadu partnerství mezi učitelem a žákem, které absolvováním studia nekončí.

Strategií Slezské univerzity v Opavě („domácké“ prostředí) je výuka zaměřená na studenta (tzv. learner-centered approach), snažíme se pokračovat ve snahách profesora Jiřího Cejпка.

Diskuse o funkčnosti oborového studia jsou velmi potřebné, musíme hledat společnou řeč se zaměstnavateli. Pracovat se zpětnou vazbou a zjišťovat, jak si naši absolventi vedou v knihovnách či jinde. Vysvětlovat zaměstnavatelům, že nejsme schopni vychovat génia, který nastoupí do knihovny a bude ihned katalogizovat apod. Vždy je potřeba absolventa seznámit s prostředím, s prací a vychovat z něho loajálního, svědomitého a pracovitého zaměstnance. Využít znalostních (starších) zaměstnanců pro roli mentorů, kteří absolventy zaučí.

Digitální služby

Velkou výzvou pro knihovny 21. století je digitalizace knihovních fondů a digitální služby. Služby knihoven ovlivňují fenomény, jako jsou internet, sociální média, možnosti mobilní komunikace, e-knihy, e-čtení a nově digitalizace knihovních fondů. Knihovny ztratily svůj monopol a je na nich, jak se vypořádají s touto novou skutečností. Ľuboš Glončák a Ľudmila Rohoňová publikovali ve sborníku (2, s. 387) článek, ve kterém se za-

mýšlejí nad tím, jak digitalizace mění práci knihovníka, a operují s novou profesí „moderní“ bibliograf digitálního věku. Knihovny by měly ve svých vizích vycházet z vládního dokumentu Strategie digitální gramotnosti 2015 – 2020. Mohly by nejen vzdělávat všichni skupiny uživatelů, ale i budovat digitální centra a v tom směru nabízet poradenské služby a být „IT guru“. (3)

ZÁVĚR

Neplatí „mantra“: Škola je teorie, praxe je na-prosto jiná. Na odborných setkáních se někteří ředitelé velkých knihoven vyjadřují v tom směru, že současné vysoké školy nedokážou připravit odborníky pro práci v knihovnách. Nemyslím si to. Nebojím se, že až odejde generace starších knihovníků, pro které je práce v knihovně „srdeční záležitostí“, bude je mít kdo nahradit. Naopak věřím v mladé knihovnické, že knihovny nedají. Konečně to potvrzuje zájem uchazečů o studium oboru Knihovnictví. Proti jiným humanitním oborům jsme obor praktický, který připravuje na trh práce konkrétní profesi. Knihovnické vzdělání se dá využít i v jiných profesích, což je plus tohoto studia.

V České republice je 14 % registrovaných uživatelů v cca 5 tisících veřejných knihoven. Pořád je zde 86 % veřejnosti, která o knihovnách a knihovnicích mnoho neví. To bychom měli v rámci propagace změnit. Knihovny nabízejí takové množství služeb, že si každý může najít, co ho zajímá. Cestu, jak se více přiblížit celé veřejnosti, vidíme v přerodu knihoven v knihovny komunitní, které se stanou doslova „obývákem – výkladní skříň“ města či obce. Budou rozvíjet komunitní život a plnit tak jedno ze základních poslání, proč v minulosti vznikly. Knihovny by se měly navrátit ke své podstatě a hlásit se ke svým tradičním hodnotám, protože to je jeden z důvodů, proč ještě nezanikly. Řečí typu, že knihovna není „in“, že by se měl hledat jiný (moderní) název, nahrazování knihovníka za informačního specialistu apod. jsou velmi nebezpečné. Knihovny jsou zejména v práci s fondem (identifikace dokumentů) nezastupitelné, nikdo jiný takové činnosti nedělá. Mají ucelené sbírky české a světové zlaté literatury, v tom je jejich jedinečnost. Na elektronickou smrt by měly reagovat tím, že vybudují více fyzických míst ke čtení – čítáren. Veřejná knihovna v Seattle

v USA – komunitní jich má 33. Samozřejmě digitální výpůjčky a digitální služby jsou pro knihovny nezbytné, ale neměly by zapomínat i na klasické knihy, které jsou a budou ještě dlouho v centru pozornosti našich čtenářů.

Pokud chceme, aby se knihovnictví stalo vědním oborem (Bibliothekswissenschaft), měli bychom trvat na vysokoškolském vzdělání knihovníků. Prozatím by stačilo, kdyby nejméně polovina systemizovaných míst

v knihovně byla obsazena zaměstnanci s vysokoškolským knihovnickým vzděláním.

Prestíží knihovnické profese by mimo jiné pomohlo, kdyby na univerzitách knihovnictví vyučovalo více docentů a profesorů, kteří by obor popularizovali v médiích.

Až se knihovnická komunita shodne na otázkách kolem vzdělávání, bude lehké hledat správné odpovědi.

Informační zdroje

- 1 Analýza mzdové, věkové a vzdělanostní struktury pracovníků knihoven v České republice 2012, dostupné z WWW: http://ipk.nkp.cz/akce/ipk/ipk/statistika-pruzkumy-dokumenty/pruzkumy/pruzkum_2012.htm
- 2 *Libraries V4 in the Decoy of Digital Age: proceedings of the 6th Colloquium of library and information experts of the V4+ countries held from 31st May – 1st June 2016 in Brno = Knihovny zemí V4 v nástrahách digitálního věku: sborník příspěvků ze 6. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+ konaného 31. května – 1. června 2016 v Brně.* Brno: The Moravian Library in Brno, 2016. ISBN 978-80-7051-216-6.
- 3 RICHTER, Vít – prezentace z mezinárodní konference *Knih a ve 21. století*: <http://K21.fpf.slu.cz>.

PhDr. Libuše Foberová, Ph.D.

Perspektivy oboru knihovnictví: Budoucnost profese, knihoven, informačních institucí a studijních oborů spojených s knihovnictvím?!

Knihovnictví je poměrně historická disciplína, která se vyvíjí již tisíciletí, přestože je po nejvíce vnímána teprve s rozvojem knižnictva, kdy knihovny a tištěné dokumenty našly masovější cestu směrem ke čtenáři a uživatelé a mezi těmito subjekty vznikla důležitá zprostředkovatelská role knihovníka.

Historické souvislosti knihovnictví mohou být zdrojem nejen odborného pozorování tohoto oboru, ale i jisté hrdosti, která je spojena s podporou lidského vědění a rozvoje kultury spojené s písemnou komunikací. V současném světě pokročilých technologických médií dostává knihovnictví ráz profese, jejíž multidisciplinarita je nesmírně zajímavá, náročná a s velkými perspektivami pro uživatele a i pro samotnou profesi knihovníka, přestože i svým způsobem bývá ne vždy nedoceněna. Zánik profese knihovníka nehrozí, ale většina knihovníků nepochybuje, že se profese bude více diverzifikovat a budou nastupovat role spojené s digitálním věkem (viz dále zmínky o digitální, resp. informační ekonomice a informační společnosti).

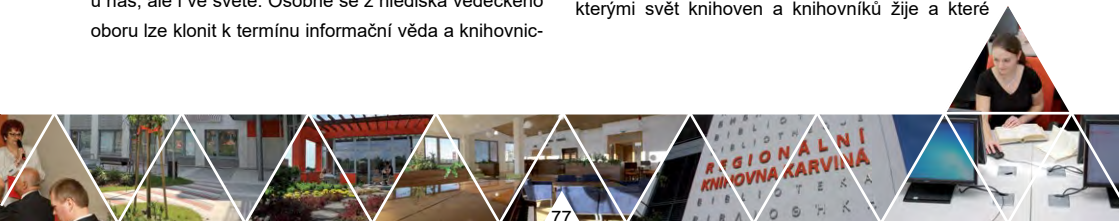
Z hlediska věd patří knihovnictví v současnosti pod informační vědu, která ve světě bývá nazývána information science, anebo s důrazem na informace spojené se světem knihoven a dokumentu se používá častěji a srozumitelně označení a zároveň vymezení library and information science a disponující známou zkratkou LIS. Vzdělávání spojené s touto vědou se pak nazývá ve světě LIS education. I to je důležité připomenout z hlediska ctění informačního jádra této vědy a profese. Uvádění těchto termínů je celkem důležité z hlediska pochopení začlenění do světového kontextu tohoto oboru, neboť se objevují různé teorie i pseudoteorie, jaké termíny jsou „moderní“ a „žádoucí“. Různé termínové obměny působí často ambivalentně a ani české překlady knihovny a informační věda nejsou úplně vyjasněným terminologickým pojmem a jsou diskutovány. Chápaní knihovnictví jako vědy také naráží nejen u nás, ale i ve světě. Osobně se z hlediska vědeckého oboru lze klonit k termínu informační věda a knihovnic-

tví. Doslovný překlad library and information science do českého jazyka není vždy úplně šťastný.

Charakterem je tato věda velmi obohacována dalšími vědeckými a odbornými disciplínami, kdy nejvíce a nejdynamičtější to jsou obory vědy počítačové (computer science). Česká informační věda si také mj. dlouho nesla pracovní název informatika, ale ten byl pod vlivem vývoje ve světě v podstatě více spojen s počítačovou vědou a byl časem u nás zavrhnut. Technické vynálezy, zejména pak spojené v 19. a 20. století s elektrotechnikou, přinesly ještě užší vztah s pojmem informace a komunikace a toto ovlivnilo i knihovnictví a dokumentovou komunikaci a její zpracování a uchování a šíření.

Předvídat budoucnost vývoje knihovnictví a dokumentu není snadné, ale rozhodně to není záležitost zářnicová, ale rozhodně rozvojová, což činí z knihovnictví disciplínu budoucnosti, a to přes veškeré pochybnosti, které však pramení zejména z neznalosti zásad dokumentové komunikace a z neznalosti role knihoven, které mají doslova klíčovou roli v rozvoji moderní informační společnosti. Knihovnictví se zachová v podobě klasické (není důvod negovat stabilitu a klíčovou roli v uchování kulturního dědictví, negovat význam paměťových institucí, kam knihovny patří) a zároveň se otevřelo a otevře ještě více procesům nejen automatizace, digitalizace, ale i novým formám komunikace s uživatelskou základnou (posilování komunitních funkcí knihoven, využívání komunikačních prostředků orientovaných na mládež apod.).

Přiblížit témata knihovnictví současnosti a blízké budoucnosti je nesnadné, ale celkem vzrušující, a určitě není od věci pro tento účel začínat například na webovém sídle organizace IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), <http://www.ifla.org>. Pohled na dokumenty skrývající se za touto adresou přináší neuvěřitelnou škálu témat, kterými svět knihoven a knihovníků žije a které

musí řešit a v kterých má respekt od představitelů většiny zemí světa.

IFLA je organizace s obrovskou autoritou ve světě i u vlád významných a ekonomicky silných zemí a s obrovským potenciálem pomoci zemím rozvoje, které například bojují ne s informační revolucí, ale ještě i s problémy například obecné gramotnosti vůbec. Rozbor a studium webových stránek IFLA je tedy předpokladem pro pochopení toho, co světové, a potažmo české knihovnictví řeší.

Knihovny jsou již desítky let nedílnou součástí rozvoje informační společnosti. Ve světě je tento fakt více znám a uznáván, než tomu je např. v České republice, kde bývá někdy tendence podceňovat roli knihoven, a to z neznalosti nebo záměrně, neboť knihovny jsou do jisté míry konkurentem některých záměrů velkých korporací. Česká republika má také celosvětově nejhustší síť knihoven, a přestože ne všechny knihovny by obstály z pohledu modernosti nebo profesionálního obsazení, je to dobrá základna pro budoucnost knihovnictví. Historické kořeny tohoto faktu, který je světově uznáván, jsou již v době tzv. 1. republiky, tedy souvisí se vznikem Československa a etablováním prvního knihovnického zákona po roce 1919 v praxi. Ani ekonomické důvody zatím tuto síť nezničily.

S informační společností a jejím rozvojem ovšem souvisí současných a budoucích 12 témat, kterými se zabývá americký autor v dané oblasti D. TAPSCOTT, a i když dále uvedená témata vztahuje původně pouze k digitální ekonomice [1999, s.43-72], jsou také ve vztahu k celé informační společnosti a je možno v nich spatřovat rozhraní i se subjekty informačního sektoru včetně nejvýznamnějších hráčů informační společnosti, mezi které patří i knihovny, přestože nepatří do ziskového sektoru, ale převážně do sektoru veřejného. Ale i odborné knihovny a informační střediska navázaná na komerční prostředí jsou nedílnou součástí knihovnicko-informační sítě, která budí respekt, a knihovny obecně jsou zdrojem informací často klíčových pro konkurenceschopnost ekonomických subjektů a států

(viz vztah věda – technologie – úroveň knihoven a informačních center vědeckých informací – úroveň veřejných knihoven). Oněmi tématy jsou:

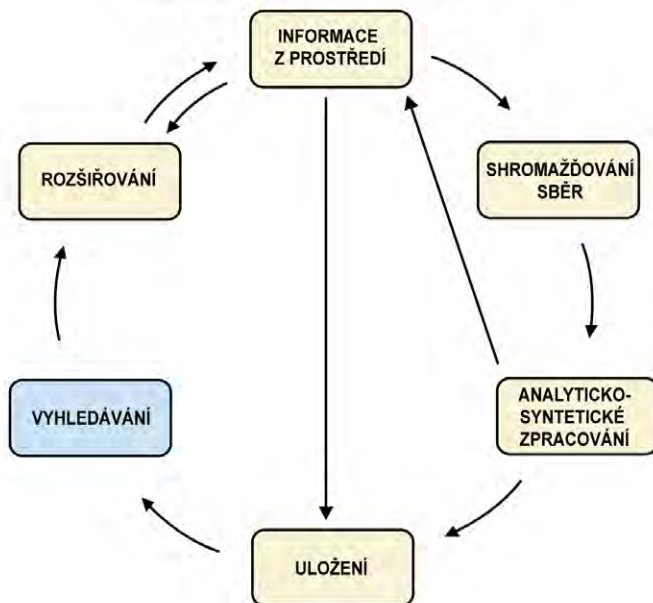
1. Kvalifikace
2. Digitalizace
3. Virtualizace
4. Molekularizace
5. Integrace a síťová orientace
6. Zánik mezičlánků
7. Konvergence
8. Inovace
9. Role zákazníka
10. Bezprostřednost
11. Globalizace
12. Nerovnost

Tato témata není třeba více rozebrat, mají jen účel připomenutí [bliže již např. PAPIK, 2015].

Určitým pevným základem je pro profesí v knihovnictví tzv. informační cyklus (viz obr.1), který kolem jednotlivých složek nabaluje klasické i v budoucnosti nově etablované informační profesí. Informační cyklus [např. PAPIK, 2011] je jistě důležitým pro vědomí si jádra informační profesí a může pomoci v optimistickém pozorování knihovnictví nejen z hlediska lidského potenciálu, ale i procesů, které se odehrávají při komunikaci informací a dokumentů. Technologie některé záležitosti informačního cyklu ovlivňují, ale ne natolik negativně, jak by se skepticky dalo očekávat. Spíše naopak: moderní technologie ještě více a pozitivně ukazují na význam jednotlivých fází informačního cyklu. Je však faktem, že dynamika informačního cyklu se zrychluje. Lze již desítky let hovořit o informační krizi, informační explozi, kvantitativním nárůstu informací. Toto vnímání informačního cyklu může pomoci i při rozvíjení vzdělávání informačních profesionálů a knihovníků, a to formálního i celoživotního. Témata a předměty vzdělávání se přímo nabízejí.

Koloběh informačních procesů

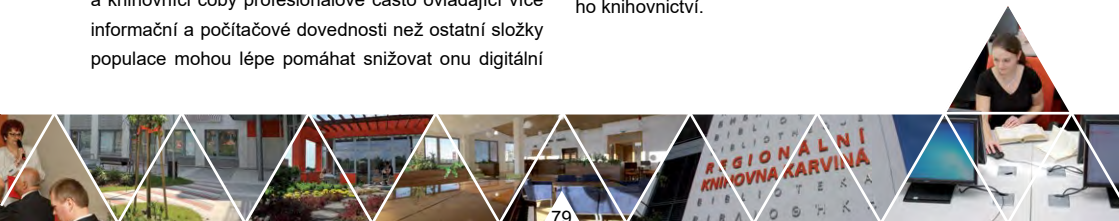

Obr 1.: Znárodnění informačního cyklu

Závěr

Budoucnost knihovnictví se dá očekávat ve směrech tradičních (uchování kulturního dědictví, zachování kontaktního poskytování knihovnicko-informačních služeb, zpracování fondů apod.) i ve směrech, které jsou spojeny více s digitálním knihovnictvím (další pokročilé prvky automatizace, systémové integrace, digitalizace, vzdálené přístupy k elektronickým informačním zdrojům apod.). Informační cyklus v textu nastíněný je stále platný a lze kolem něj vytvořit nejen teorie, ale i praktické aspekty knihovnictví. Knihovnictví má však před sebou i řadu dalších výzev s nově přichozími tématy pozitivními i negativními spojenými s informační společností. Je faktem, že svět, státy, národy i společenské skupiny doprovází např. fenomén informačního (digitálního) rozdělení, který je zmiňován sociology, psychology, pedagogy i ekonomy. Knihovny a knihovníci coby profesionálové často ovládající více informační a počítačové dovednosti než ostatní složky populace mohou lépe pomáhat snižovat onu digitální

propast, která způsobuje nerovnosti ve společnosti, a tak i předcházet společenským napětím. Je tu a bude ještě více potvrzena role vzdělávací ze strany knihoven. Knihovny jsou již déle ve světě a budou i partnery u nás v oblasti elektronické státní správy, kdy napomáhají usnadňování cesty stát – občan, občan – stát v řadě oblastí. Knihovny jsou v neposlední řadě zároveň perspektivním a zajímavým úložištěm dat, která mohou posloužit pro účely nejen vzdělávání, ale i konkurenceschopnosti obecně (např. vytěžování patentových informačních zdrojů, dat z katalogů knihoven, dat z plnotextových databází). Tato data se dají technologicky zajímavě zpracovávat a vizualizovat a odhalovat nové obzory. Knihovny byly, jsou a budou místem setkávání lidí, komunitní funkce knihoven narostou se složitostí doby. Příklady lze vidět ve světě i u nás. Ty příklady jsou veskrze pozitivní, a to přes složitost doby a světa. Česká republika má pravidelně stanovovány profesionální koncepce svého rozvoje, která ukazuje nejen na příležitosti, ale i slabiny či nedostatky českého knihovnictví.

Informační zdroje

PAPÍK, Richard. Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje. 1. vyd. Praha: Velryba, 2011. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

PAPÍK, Richard. Příprava budoucích informačních profesionálů. In: ŠEDÁ, Marie (ed.). *Knihovna pro všechny: Sborník ze semináře konaného ve dnech 12.-13. 5. v Městské knihovně Havířov*. 1. Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, 2015, s. 82-88. ISBN 978-80-7054-220-0.

TAPSCOTT, Don., ed., LOWY, Alex., ed. a TICOLL, David., ed. *Blueprint to the digital economy: Wealth creation in the era of E-business*. New York: McGraw Hill, 1998. xxi, 410 s. ISBN 0-07-063349-5.

TAPSCOTT, Don. *Digitální ekonomika: naděje a hrozby věku informační společnosti*. Brno: Computer Press, 1999. xviii, 350 s. ISBN 80-7226-176-2.

doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.

Abstrakt

GreyBiblib je webový nástroj pre spracovanie, uchovávanie a sprístupňovanie záznamov sivej literatúry. Predstavuje bezpečné úložisko metadát a plných textov. Pre zápis bibliografických údajov využíva prehľadné formuláre s možnosťou detailného zápisu popisných údajov vrátane analytického rozpisu, abstraktov a predmetu. V databáze je možné vyhľadávať viacerými spôsobmi vrátane prechádzania záznamov a fazetového zjemňovania. Spolupráca s inými systémami je zabezpečená širokými možnosťami exportu do viacerých formátov.

Úvod

Účelom systému je práca so sivou literatúrou, teda skupinou dokumentov vydávaných v nízkom náklade, ktoré však majú vysokú informačnú hodnotu a prinášajú nové poznatky. Jej distribúcia ide často mimo bežnú distribučnú sieť. Vydavatelia sú vo veľkej miere „netradiční“, takýmito vydavateľmi môžu byť komerčné spoločnosti, vysoké školy, výskumné ústavy, alebo aj súkromné osoby. Dokumenty sivej literatúry majú špecifické bibliografické údaje, pričom niektoré podstatné údaje chýbajú a niektoré sú naopak nové, a teda je problematické ich spracovanie v bežných KIS.

GreyBiblib je štruktúrovaný pre zápis viacerých entít. Evidovať je tak možné autorov, inštitúcie, dokumenty (články aj zdrojové dokumenty), konferencie, vydavateľov, vedné oblasti a pod. Všetky entity je možné jednoducho vzájomne prepájať a medzi entitami a aj v rámci nich, budovať vzájomné vzťahy, väzby a prepojenia.

Bibliografické údaje o dokumentoch sivej literatúry je možné zapisovať do pripravených formulárov na základe ich typu. Jednotlivé údaje sú zaradené do skupín a ich zápis je prehľadný. Na pomoc slúžia našepkávače, indexy, kódovníky a ďalšie nástroje, ktoré uľahčujú a automatizujú celý proces spracovania. K jednotlivým záznamom je možné pripájať a neskôr zobrazovať súbory rôznych medialít (text, obrázkov, video a pod.). Typy dokumentov, ktoré je možné evidovať:

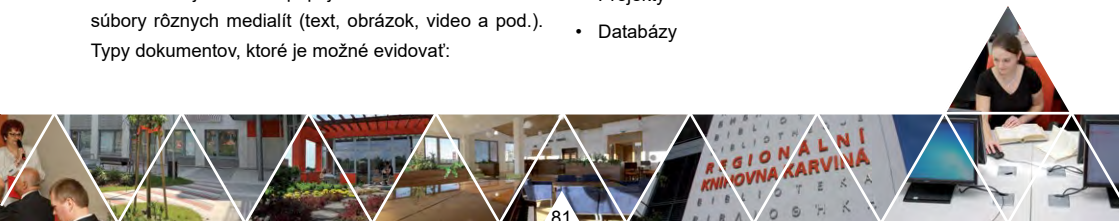
- autorské diela: monografie, zborníky
- správy: výročné, výskumné, grantové, technické, cestovné
- konferenčné materiály: zborníky, postery, prezentácie, programy
- analytické dokumenty: analýzy, štúdie, metodiky
- záverečné práce: diplomové, doktorandské, rigorózne
- firemná literatúra: vestníky, produktové katalógy
- produktové materiály: katalógy výstav, letáky, tlačové správy
- patenty a normy

Fyzické členenie dokumentov podľa typu sme analyzovali a stanovili logickú úroveň formulárov systému. Jeden logický formulár potom pokrýva viac fyzických typov dokumentov. Údaje je možné zapísať do formulárov podľa typu dokumentu:

- Monografia
- Časopis
- Zborník
- Článok
- Kapitola / Príspevok
- Norma
- Patent

Na metadátovom popise bibliografického záznamu participujú aj ďalšie typy údajov. Vo fyzickom svete ide o rôzne typy entít. Ide o osoby, inštitúcie, podujatia/akcie a podobne. Celý zoznam aktuálne podporovaných entít zahŕňa:

- Bibliografické záznamy
- Autori
- Podujatia
- Inštitúcie
- Projekty
- Databázy

Bibliografické formuláre

Zápis bibliografických údajov prebieha v špeciálne navrhnutých formulároch, ktoré sú prispôsobené špecifikám jednotlivých typov dokumentov. Formulár sa skladá zo skupín údajov na základe ich typovej príbuznosti (názvové údaje, vydateľské, autorské a pod.). Používateľ zapisuje údaje prechodom medzi týmito údajovými blokmi. Celý proces zápisu uľahčujú používateľom viaceré systémové nástroje a pomôcky, ako napríklad kódovníky, registre, našepkávače alebo automatické kontroly správnosti a úplnosti vkladaných údajov. Počas zápisu sa v hornej časti vytvára kontrolný náhľad záznamu vo formáte ISBD. Záznam je možné uložiť do troch rôznych stavov: rozpísaný, uložený, potvrdzený.

Vyhľadávanie záznamov

Viacúrovňové vyhľadávanie ponúka dokonaly prehľad o všetkých typoch záznamov a entít. Na úvodnej obrazovke sa nachádza abecedný výber pre rýchly prístup ku záznamom. Ich zobrazený zoznam je možné usporiadať podľa viacerých možností, napríklad podľa názvu, autora, roku vydania a pod. Rýchle plnotextové hľadanie je možné spustiť z ktoréhokoľvek miesta v systéme. Robustný vyhľadávací nástroj predstavuje rozšírené vyhľadávanie. Obsahuje kritéria hľadania všetkých entít a dovoľuje ich vzájomne kombinovať pomocou Booleho operátorov. Uskutočnené hľadanie systém ukladá do pamäte, takže je možné sa k nemu jednoducho vrátiť a zopakovať ho alebo upraviť, prípadne zlúčiť jednotlivé hľadania. V prípade veľkého množstva vyhľadaných záznamov je možné použiť vyhľadávanie vo výsledkoch a fazetové zjemňovanie.

Okrem vyhľadávania záznamov ponúka GreyBib-lib viacúrovňové prehľady o autoroch a spoluautoroch dokumentov. Rôzne pohľady na záznamy ponúkajú prehľad o autorových pracoviskách, inštitúciách, pod ktorými dokumenty publikoval a rovnako aj akciách, ku ktorým sa dokumenty viažu.

Štatistiky

Vyhľadávanie v systéme, vytváranie nových biblio-

grafických záznamov, entít alebo akákoľvek iná činnosť v systéme, či už návštevníka alebo správcu, predstavuje dôležitý zdroj údajov o jeho využívaní a prevádzke. Všetky údaje vieme štatisticky vyhodnocovať a zobraziť pomocou grafov. Základné štatistiky, ktoré sú nastavené:

- celkový počet zapísaných dokumentov / jednotlivých entít
- typologické členenie dokumentov
- počet dokumentov na základe oblasti výskumu
- jazykové členenie dokumentov
- počet návštevníkov (jedineční / vracajúci sa)
- počet vyhľadávaní

Okrem spomenutých štatistík vieme vyhodnocovať akýkoľvek údaj a nastaviť akúkoľvek štatistiku.

Ďalšie funkcie

Aplikácia má viac vrstiev. Bez prihlásenia funguje priamo ako OPAC pre verejnosť. Rozšírené funkcionality sú dostupné až po prihlásení používateľa. Z mnohých funkčných blokov aplikácie vyberáme:

- Administrácia používateľov (práva prístupu k funkciám, skupiny používateľov)
- Správa záznamov (životný cyklus záznamu)
- Prípájanie súborov (rôznych medialít)
- Zapisovanie liniek (na internetové zdroje)
- Návrhy na úpravu záznamov (komentovanie, proces kontroly)
- Tlačové výstupy – (ISBD/ISO690, jednotlivé - hromadné)
- Deduplikácia entít
- Export
 - o formáty: XML data, email, ...;
 - o účel: citační manažéri, import, preberanie citácií, ...
- Administrácia záznamu (žurnál, história zmien)

Platforma BIBLIB

GreyBiblib je jedným zo systémov platformy Biblib. Ide o rozrastajúcu sa rodinu produktov špecializujúcich sa na rôzne segmenty funkčných požiadaviek a okruhy koncových používateľov. Nosnou myšlienkou platformy je:

“RAZ a DOSŤ!” (once is enough)

Premyslená analytika entít a ich väzieb umožňuje opakovanú použiteľnosť dát. Za hlavné benefity platformy je možné považovať:

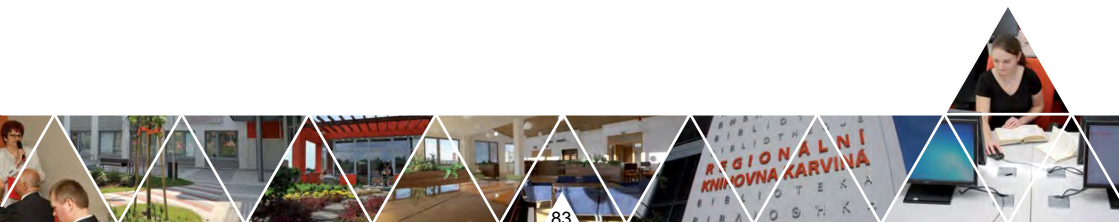
- Zdieľaná katalogizácia
 - o plnenie dát z rôznych zdrojov
 - o zdieľame spoločné a univerzálne vlastnosti entít (údaje titulného listu, všeobecné identifikátory, ...)
 - o uchovajme si špecifiká (triedenia, poznámky, špecifické a používateľské údaje)
 - o získavajme primárne dáta tak skoro ako sa dá (napr. od vydavateľov)
- Softvér ako služba
 - o žiadna inštalácia
 - o stále aktuálny systém
 - o skvelá šíriteľnosť

Kvalita systému z technologického hľadiska je dôležitá, v platforme Biblib sa však dôraz kladie aj na kvalitu dátového modelu z pohľadu jeho komplexnosti, presnosti a rozšíriteľnosti. Pri vývoji sme použili vedomosti z takmer 20. rokov vývoja knižničného systému DA-WINCI a jeho neskorších aplikačných rozšírení (Centrálny register publikačnej činnosti a Centrálny register záverečných prác). Cieľom bolo vytvoriť platformu a dátový model pre precíznu evidenciu metadát pre všetky známe typy entít a ich varianty. Tento univerzálny základ potom umožňuje tvorbu špecifických rozhraní a systémov. Okrem GreyBiblibu sme analyzovali a realizovali (niektoré sú ešte stále vo fáze vývoja) viaceré takéto systémy:

- Databáza regionálnej bibliografie (regioBiblib)
- Databáza osobností regiónu (submodul regioBiblib)
- Knižničný systém (smallBiblib a jeho rozšírenia)
- Osobná / inštitucionálna databáza publikácií (scienceBiblib, artBiblib)

Platforma je ďalej rozšíriteľná aj na iné dátové modely.

GreyBiblib si môžete vyskúšať na adrese: <https://grey.biblib.net>.

Uložiť rozpracovaný záznam Zapísať záznam Vyčistiť formulár Ukončiť editáciu bez zmien

Identifikátory

Názvové údaje

Zodpovednosť

Vydavateľské údaje

Vecné údaje

Vázby

Ďalšie údaje

Iné údaje

Ohlasy

Náhrad záznamu - Kniha (stav záznamu: rozpracované)

Názov * Vyberte jazyk...

Súbežný názov +

Ďalšie názvové údaje a údaje o diele ▲

Podnázov +

Variantný názov +

Údaje o diele + 📄

Názov dielu

Číslo dielu 📄

Uložiť rozpracovaný záznam Zapísať záznam Vyčistiť formulár Ukončiť editáciu bez zmien

Ďalší krok ▶

Obrázok 1: Editácia záznamu – Monografia – Názvové údaje

Nachádzate sa vo formulári: Kniha (...)

Uložiť rozpracovaný záznam Zapísať záznam Vyčistiť formulár Ukončiť editáciu bez zmien

Identifikátory

Názvové údaje

Zodpovednosť

Vydavateľské údaje

Vecné údaje

Vázby

Ďalšie údaje

Iné údaje

Ohlasy

Náhrad záznamu - Kniha (stav záznamu: rozpracované)

Tvorba informačných produktov [Iačená forma] / Steinerová, Jeta (Autor 100%) - 1. vyd. - Bratislava : IKAROS, o. s. 2014. - 160 s. - slovenčina

Vydavateľ Q+

IKAROS, o. s. Miesto vydania: Bratislava 📄 📄 ✖

Ďalšie vydavateľské údaje

Rok vydania 📅

Poradie vydania 1. (1) vyd.

Názov vydania ▼

Náklad

Uložiť rozpracovaný záznam Zapísať záznam Vyčistiť formulár Ukončiť editáciu bez zmien

Ďalší krok ▶

Obrázok 2: Editácia záznamu – Monografia – Vydavateľské údaje

Štatistika Jednoduché **Rozšírené** História hľadania

Všetky polia Fráza

A Názov Fráza

A Projekt Fráza

Rok vydania Rozsah dátumov -

Jazyk dokumentu

Oblasť výskumu

Podmienky vyhľadávania: —

Obrázok 3: Rozšírené vyhľadavanie

Počet nájdených záznamov: 29

A-Z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Začiatok 2 Koniec

Strana 1/2

Vybrané Počet záznamov: 20 Zoradiť podľa: Názvu vzostupne

Označiť všetky **Popis** **Operácie**

17. századi pozsonyi nyomtatványok possessorai [tlačená forma]
 [článok] / Fórišová, Marta (Autor). - maďarčina // Magyar Könyvszemle. - ISSN 0025-0171
 Fórišová, Marta - Autor

Kľúčové slová (slovenčina): knihtačari

Acta mathematica Universitatis Comenianae. - Bratislava (Slovensko) :
 Univerzita Komenského v Bratislave. Fakulta matematiky, fyziky a informatiky. - 2x ročne (polročne), angličtina, latinčina. - ISSN 0962-9544. - SCIDAP1 C00045. - http://www.iam.fmph.uniba.sk/amuc/_volumes.html

Hľadať vo výsledkoch

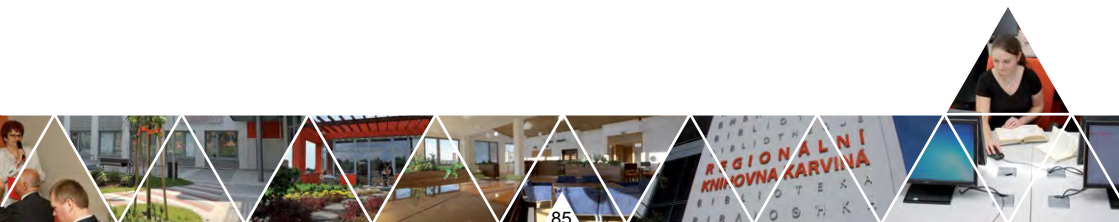
Druh dokumentu

- Články (9)
- Časopisy (7)
- Knihy (6)
- Kapitoly / Príspevky (3)
- Zbomky (2)
- Normy (1)
- Patenty (1)

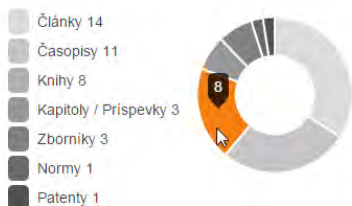
Kľúčové slová

- akademické knižnice (1)
- algebra (1)
- antiplegajarsm system (1)
- audít (1)

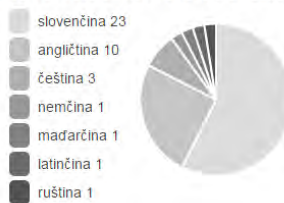
Obrázok 4: Výsledok vyhľadávania

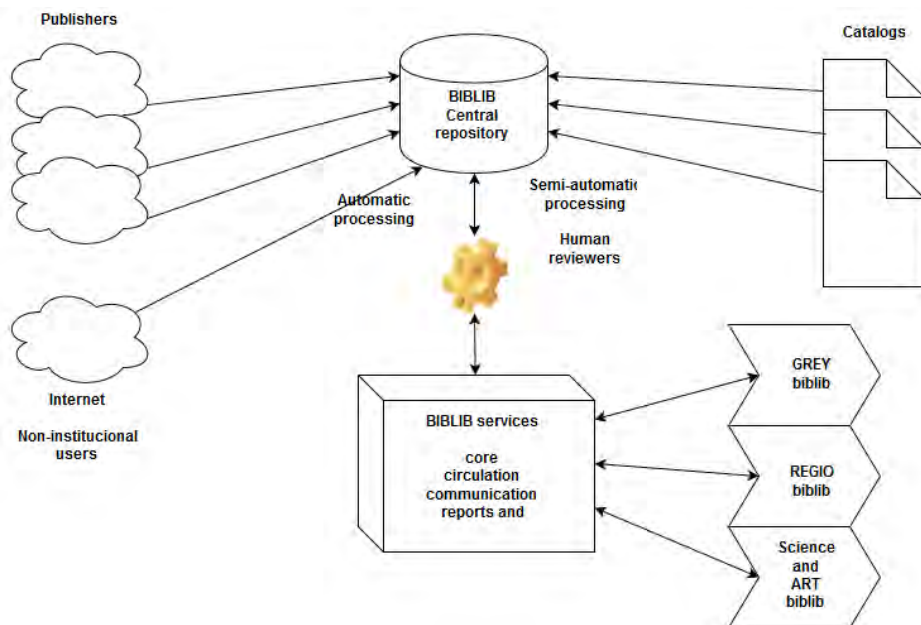
Typy dokumentov

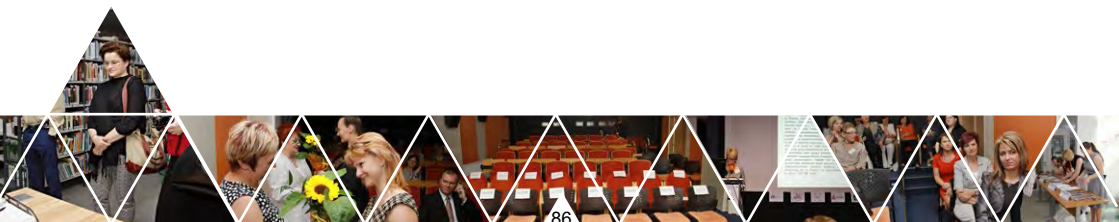
Jazykové rozdelenie biblio záznamov

Obrázok 5: Štatistiky

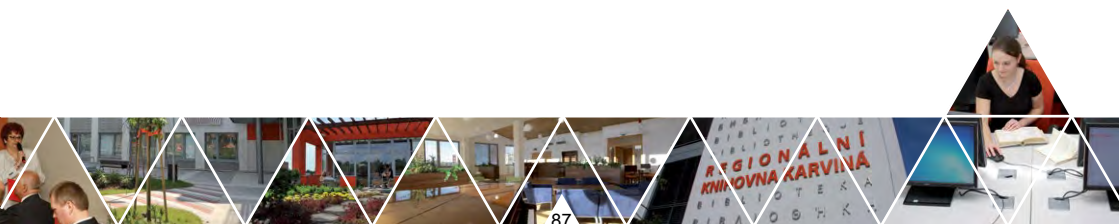

Obrázok 6: BIBLIB platforma

Mgr. Ján Grman, PhD.

Náměstek primátora statutárního města Karviné Karel Wiewiórka

Ředitelka Moravoslezské vědecké knihovny v Ostravě Ing. Lea Prchalová

Ředitelka Regionální knihovny Karviná PhDr. Halina Molinová

Účastníci konference a moderátorka odpoledního bloku PhDr. Marie Šedá z Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě

Dotazy z publika

Účastníci konference

Ředitelka Regionální knihovny Karviná PhDr. Halina Molinová (vpravo) s Mgr. Janou Hrdličkovou z Městské knihovny v Praze

Konference PROFESE KNIHOVNÍK

Sborník z mezinárodní odborné knihovnické konference konané dne 9. června 2016
v Regionální knihovně Karviná

Sestavila:	PhDr. Halina Molinová, Mgr. Markéta Kukrechtová
Fotografie:	Edmund Kijonka
Grafická úprava a tisk:	QUATRO reklama
Vydala:	Regionální knihovna Karviná
Vydání	1. Karviná 2016